PL 206 Z58

Zīver
Mutalaʿat-ı edebiye

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

2279
16/165

مطبعهٔ رشادیه کتبخانه‌سی عدد : ۱

Ziver

مطالعات ادبیه

Mutālaʿat-ı edebīye

1

زیور
معارف مدیرلرندن

استانبول

مطبعهٔ رشادیه — ابوالسعود جاده‌سی

۱۳۲۷

LIBRARY
AUG 31 1971
UNIVERSITY OF TORONTO
PL
206
Z58

حسبحالی برقاچ سوز :

انسانه کندی اولادی کبی سولمك حسنی بخش ایلین زادهٔ قریحه‌نك ـ بر مانعهٔ غالبهٔ ظهور ایتمدکجه ـ وادیٔ نسیانده قالمسنه هیچ برصاحب فکر وقلم قائل وراضی اوله‌مامش وحتی لوازم اکتتابك مفقود اولدیغی ادوار اولینده‌بیله ـ محسوسات بشرك ؛ طاشلر کیره‌میدلر ، دریلر ، کمیکلر اوزرنده برطاقم تماثیلنه تصادف ایدیله کلمشدر .

واقعا زمان دنیلن اوقوجه استاد حکمتك ارشادیله اعمال فکره وباخصوص ادبیاته متعلق ایلك اثرلریمی نشره مبدأ اولان ـ دور سابقك ـ بالعموم اصحاب قلمی قهر وتضییقدن خالی براقامسی سببیله آتیده‌کی بحثلرده‌ده نتیجه‌یه واصل اوله‌مدن کریزکاه آرانمش وسانسورلرك کیف مایشا ـ طی واخراجلرینه تحمل ایله ـ دکل بر مقاله ، دیه‌بیلیرزکه بر عباره دخی یوق حکمنه کتیرلمشدر .

ایشته اوقهار دورلرده تهلکه ، فلان دوشونلیه‌رك ـ سیلنه ، چیزیله ـ تعاقب ایتدیریلان بو «مطالعات ادبیه» یی بو کون

جمع وتلفیق ایله طبع ونشره قرار ویرمام بالای مقدمه‌ده کی فکره تبعیتدن زیاده ــ دها بشقه بر املاك مفتون وسائقی اولمق نخبهٔ مقدسه‌سیدرکه اوندن‌ده بوراده برنبذه بحث ایتمکه لزوم حس ایتدم :

دور عبدالعزیز خانیدن تاریخ انقلابمزه دکین کرك تألیف وترجمه وکرك جرائد ورسائل ــ عدد وقیمت وبالنتیجه تنویر افکاره ، تهذیب اخلاقه خدمت خصوصنده ــ زمانمزك ایکی بچق سنه‌لك نشریات ومطبوعاتنه بالنسبه فائق بولنمش وبونی انکاره ویاخود برایکی اثرك استثناسی ، هله مذاهب هندیه کبی ــ بر ایکی کون. بر ایکی آی ظرفنده چیقوب باتانلر هیچ قاله آلنمامق شرطیله ــ میدانه جدی وفائده‌سی عمیم وابدی اثرلرك وجودینی اثبات واظهاره جسارت غیرمأمول بولنمشدر .

بزم اصل تمنیات خالصه‌مز ایسه ــ فنی وعلمی کلیاتك تعمیم ورواجنه مانع دکل بالعکس سهیلاً انتشار وقبولنه مدار وخادم اوله‌جق بر لسان ادبی‌یه مالکیتدر. دها طوغریسی داهی اطلاقنه سزا بر ایکی صاحب همتك مظهریات لسانیه وادبیه‌سنی کافی کورمیوب تأسس وانبساطنه البت محتاج بولنیلان مسالك عدیدهٔ ادبیه‌یه منسلك اوله‌جق اصحاب قلمك او وسائط ممیزه ایله ــ فیوض لسانیه‌دن بحق استفاده واستفاضه ایده‌بیلملرینی تأمینه موفق اوله‌بیلمکدر. بر آز تعمیق فکر ایدیله‌جك اولورسه کوریلیرکه پیام انقلاب اوله‌رق بوکون شبان وطنی، متفکرین مملکتی عنعنات تاریخیه‌دن

مفاخر ملیه‌دن نصیبه‌دار ایده‌جك ، واوقلوب رحیم وشفیقه‌ده حسیات وعلائق قومیه‌یی بر مرتبه دها تقویه پذیر ایلیه‌جك لسانده برزندکی ، برجاذبه پیدا ایدیله‌مامشدر جناب فاتحك ، سلیم اولك تربه‌لری زیر وبالاسنی - همان هرحرفنده مندمج - اذکار عظمت وعلویتیله طولدیران « معلقات حامدانه » یه نه‌بر نظیره سویلیه بیلمش ونه‌ده « دور استیلا » من ایچون لایق کوریلن تجیلاتك بیکده بری نسبتنده انقلاب مبجلمز حقنده برتحفهٔ موقره وجوده کتوره‌بیلمش اولدق ؟!

عثمانلیلغه هیچ بر علاقه‌سی اولمیان ودها طوغریسی بازار دادوستاده برتاجرکبی براملِ کار واحتکار ایله کلن کیمسه‌لرك بیله - وقایع انقلابیه‌مزی - حسابمزه یازمه‌لرینه قدر مسامحه کار بولندق ؟!!

حال بوکه بونلر ، بزی یاشاتان قلبك هیجان وضرباتنه نصل مشارك اوله‌بیلیرلر ؟ هله برطاقمی - مملکتلرنده بتون حقوق بشریه‌لرینه‌توی دیکدکدن صکره استانبولمزه کله‌رك‌و کویا بزم کبی یورولمش ، کویا بزم کبی کابوس استبدادك زبون ومقهوری اولمش طورینی آله‌رق - مجاهدلریمز ، خطیبلریمز ، صره‌سنده اشغال موقع ممتازیت ایتمك ایستیورلر .. نه بیوك حیرت ! نه آجینه‌جق برغفلت ! ...

شو ملاحظات ایله آکلاشیلیرکه بز زواللی ترکلر ، دیکر عثمانلی قرداشلریمز مرتبه‌سنده انقلاب حاضردن - او ثمرات

مطلوبه‌یی اقتطاف ایده‌مدك ؟ سائر وطنداشلریمز ایسه باغلی اولان لسانلرینی بر سربستیٔ تام ایچنده اداره‌یه ، حق سیاسی واجتماعیلرینی فوق‌المأمول مدافعه‌یه واحراز غلبه‌یه موفق اولدیلر . . . ایشته‌بزشمدی بوكا تأسفدن ، تألمدن كندیمزی بردرلو آله‌میز !

واقعا فرانسزلرده فردای انقلابی او قدر مسعودانه قارشیلایه‌میوب سنه‌لرله چالیشدیلر ، چبالادیلر . فقط خطیب شهیر (میرابو) نك :

« بذوریی طوغان مات تشكیل ایتدی . فوق‌العاده بر حصاد مأمول . زیرا دانه‌لر كنج ودینج ، نطفه‌لرك چیزكیاری تازه ، فیض شبنمیٔ ابدیتله طراوتدار ...

روزكار ، میدانه ناطقه پردازلر ، بی‌محابا قهرمان ومجاهدلر ، شاعرلر ، فیلسوفلر صاچدی . بونلر ماضی‌یی یاده ویااستقبالی تأمله وسیله بوله‌مدقجه آنات حالی یعنی كندی زمانلرینی تجلیل ایلدیلر . وبو مطنطن ، عمومی كرسیٔ خطابتده دائما مقدس وطنی ، مناقب وطنیه‌یی نقرات اتخاذایتدیلر .

« محكوم هدم وامحا‌نه وارسه براوقدری‌ده اعماره‌محتاج ایدی . دینه‌بیلیركه بریكی بنا ایچون بتون عالم صاحب حسنات عد اولنور . شو سببله خطالرینه وارنجه‌یه قدر اشتغال ایتمش اوله‌جغمز كیمسه‌لربوكون همشهریلك عنوانه مستحق اولدیلر . »

زمینده‌كی ناطقهٔ سحارانه‌سنك تأمین ایلدیكی نتائج موفقیاتی

بزده بوکون لسانمزدن بکلمکه استحقاق کسب ایلدی . و آرتق
سوزیمه نهایت ویرمه‌دن اقدم جسارتله سویلیه‌جکم که انقلاب
عثمانی، ادبیات عثمانیه‌مزجه‌ده منتظر اولان انقلابی وجوده
کتیره‌مدی . بعض متجددلریمزك بك اسکی فرض ایتدکلری
«دون» «بوکون» دن بالعکس دها فرسوده چیقدی . وطبیعتیله
او «اسکیلر» حالا او «یکیلر» در حکمنی ویردی . بر آز دکل
دها بك چوق زمان او بیوك آدملری تبجیل وتتبعدن خالی
قالمیه‌جغز . مکر بوحقیقت تسلیم ایدلسون واقتدار کسب ایدلمدن
حصول قابلیته امکان اوله‌میه‌جغی بیلنه‌رك جدیتله چالیشلسون .
او زمان منسوبیتیله افتخار ایتدیکمز ملتی بلکه تمثیله مظهر
اولمش اولورز .

زیور

درسعادت : ۲۵ حزیران ۱۳۲۷

مقدمه [*]

متواریٔ حد ازل اولمش اعصار آراسنده مولد حقیقیسی تعیین اولنه‌میه‌جق قدر مرجوعیت بقای معرفتنی حس ایتدیرن ادبیاتك بوندن صكره كوره‌جكی حرمتلر باقی اولمق اوزره الك زیاده كمال رغبته شو اون طقوزنجی عصرده نائل اولمشدر .

شان عرفاننه مشتاقانه ثنا خوان اولان تاریخك حكمت محاكمه قسمنه نصب نكاه امعان اولنسه كوریلیركه ادبیات اولاد آدمله انسیتندن اول برنجمك ضیاسی ، برصباحك انشراح سحری ، برچیچكك خاصهٔ تزیینی كبی ازهاره رخصت طبیعتله هوسمنده نضارت ویرن بهاره مشابه ایمش . . .

فی‌الحقیقه تاریخك ابتداسی ، خرافاتك یوم انقطاعندن اعتبار ایدلمه‌مش اولسه‌یدی بوكون مردودیت تامه ایله قارشیلانان برسوزك ، وقتیله جدیت كورمسنده‌كی سبب وحكمته قارشی برفكر اجمالی حاصل ایتمك طبیعی ایدی .

مثلا خرافاته رجوع ایدن ینه بر زمانده « بر كیمسه‌نك

---

[۱] محیط رسالهٔ ادبیه‌سنه مقدمه طرزنده یازلمشدی .

عاقل اولمسنه قبور دخی اولسه کوزللکی ، خستندن اوله‌جك درجه‌ده زنکین دخی بولنسه ینه ملاحت سیماسی » سبب کوستریلیردی . واقعا بویله سوزلر ادبیاتك اساس ماهیتنی تعیین ایدن حقایق ادبیه‌دن معدود اوله‌ماز . چونکه مزایات بشریه‌نك الك برنجیسی ادب ودنیاده الك کوزل شی ینه ادبدن عبارتدر .

فی‌الحال ادبیاتك معنای صحیحی بوجهتلرده تحری ایدیله‌جك اولورسه آنك برفن کریم اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز .

عرفان وادب دائره‌سنه داخل اوله‌بیله‌جك آثار ادبیه ، اشیاده‌کی کوزللکك کنجینهٔ خیال وذوقده براقه‌جغی محسوساته منحصر اولمیدرکه بر نظر ادبشناس ، جهان کائناتی مصورات حیات حالنده کوره‌بیلسون . چونکه طبیعت اشیا ایله اولان مناسبات محسوسه‌مز کاشنده بلبل ، وادیسنده چوبان قوالی دیکلمك کبی اساطیر شعرادن عبارت دکلدر ! او علائقی ، اومناسباتی ازهار و اوراقی خزانه اوغراتمیان برمشجرهٔ معنویهٔ صفادن عبارت بیلملیدرکه ـ بزم کبی ذاتاً بیچاره ، بیوایه کچینن قوشلرك الحان طرب ویا حزن افزاسندن ماعدا ـ محاسن آهنك طبیعت ، احسن اثیر لطافت کبی ایکی عالم فسحت آبادك زائر معالی فیاضی اولمش اوله‌لم .

برده بیلیرسکزکه صنایع نفیسه‌نك حك ورسم کبی قسملری ید صنعتکارك ـ الوان والواح ضیایه نظیر کبی ـ هیکله ـ

مصادفاً براقه‌جغی ظل وضیا ایله معتبردر؛ بو سوزلك ادباً مشتاق اولنور برمعناسی ادبیات صحیحه نامنه یازیله‌جق آثار ادبیه‌نك — محاسن طبیعیه‌یی پیش نظر تقدیرده بولندیرمدقجه — مظهر حسن قبول اوله‌میه‌جغنی اشراب ایتمکدر .

ایشته شو بر قاچ سوزده مندمج اولان اجتهادمز ایسه حصه‌دار ذوق وخیال اوله‌جق آثار، حس اولندقدن صکره یازلمقدر . زیرا بودقیقهٔ ادب ایله تصویر ایدیله‌جك افکار ادبیه ، زمان دنیالن تجربه ایله ینه آغوش حکمتنده تربیه ایده‌جکی اخلاف واحفادك اك بیوك ظهیری ، اك عالی مربیسی عد اولنه‌بیلیر .

برده غریبوندن برذاتك تعبیری وجهله معلومدرکه انسان ایچون بیوك اسارت سوء اخلاقیدر . حال بوکه فوز وترقیسی آرزو ایدلدیکی نسبتده کرامات عرفانندن اکتساب بدایع اولنان ادبیاتك اك مشکور خدمتی بشرده کی ذمایم اخلاقی ازاله ایدوب «کمالات انسانیه» مباهاتی ایچنده آنك شخص معنویسنی فوق التصور اعلا ایتمسیدر . بناءً علیه ترقیات مدنیه صره‌سنده ادبیاته ویریله‌جك تعبیر اصح تربیهٔ افکاره مطلق اوله‌رق خادمیتیدر .

فقط دقت اولنسون که «ادبیات» حکمت اخلاقدر — دیمك ایستمیورز . انسان، جدیاتله اومرتبه توغلدن ذوق آله‌مز ... حصه‌یاب اوله‌ماز ... چونکه انسان برشیئی — ولوکه حقیقت

اولسون - وهلهٔ قبول ایتمك رسم وعادتیله مألوف دكلدر . ادبیاتی بالعكس منزویانه یاشامش ، افكار یتیمه ایچنده تربیه اولمش بر شخص غریبه بكزتملیدر كه انسانه هرحالك لسانی تكلم ایتسون . ذاتاً مكارم اخلاق برچوق شیلرك نتایج وثمراتی دیه قید واعتبار ایدیلور . ایشته ادبیاته عائد برسوز دخی - بر حس ادبی ، بر فكر حكمی دائما حائز اولدیغی حالده - بعضاً :

«تاب وفردن برجه دونسه تخت‌گاه ،
مستفید آندن دكل بخت‌سیاه؛
حالبوكه چشمانك ایتسه بر نگاه:
نورینی رؤیاده روحم جذب ایدر
هرسحر بیلمم نه صورت كسب ایدر ،

صورتنده ویاخود:

«یكی آچمش شكوفهٔ رعنا،
نصل ایتمز زمانه استغنا؛
صانكه بر لمعهٔ لطافتدر،
یا كه برموجهٔ طراوتدر.
لمعه ، اما كه رنك رنك بها،
موجه اما كه خند خندصفا،
نقش فیض خدا ، تجلیٔ روح
نشوهٔ روحبخش جام صبوح؛

اوقونیر جبهه‌سنده قدرت حق ،
کورینور سینه‌سنده نور شفق .
شکلنده تمثل ایدر .

بو حالده ادبیات صحیحه « محسناتی خطیئاتنه غالب » بویله سوزلردر .

بو حقیقتك نظرلرده دها زیاده لمعه باش اولمسنه البته سعی اولنه‌جقدر .

❦

مطبوعات

مطبوعات : اونه طاتلی سوز ، اونه علوی تعبیردر که اعتلای افکاره ، تزکیهٔ اخلاقه خدمتی اعتباریله عالمده وجودینه قائل اولنه‌جق خزائنك قیمتجه الك فوقنده‌در . هیچ بر ذوقه ، هیچ بر سعادته مقایسه‌سی جائز دکل . چونکه نظر کیدر : فکر بشری هرساعت ، هردقیقه اشغال ایدییور . سیالهٔ برقیه‌یه مشابه اولان تأثیراتی ایله اذهانی تنویره ، سمتنه وارلمیان عالملری ، رؤیتنه بالذات میسر اولنمیان ذراتی تصویره ساعی اولیور . نعمت مدنیه‌سندن کیمسه‌یی محروم ایتماملك اوزره آنی تمثیلاتیله جهانلری ، بشقه قطعه‌لرده ، بشقه لسان ومشرب طاشییان جمعیاتی همان خبردار ایلیور . خطابی نه‌یه منحصر اولسه کوچك بر

مآلی ایله جزئی بر بلاغتیله بیك شان وظفر تأمین ایلدیكی كوریلیور. دینه بیلیركه مطبوعات، سعی بشردن منتج موفقیاتك اك پارلاق برمعجزه سیدر. بو صنعت مبجله نك، هرمتاعی دهات جمعیتك برر یادكارهمتی ایكن اكثرز مان اوداهیلرك، اواستاد ومنشیلرك، حاصلی او ادیب وخطیبلرك یكانه بر استنادكاهی اوله رق احراز شرف بی نهایه ایلمشدر. هوغو، نه یازمش، نه دوشونمش ایسه تقدیر مطبوعاته محتاج اولمقدن قورتیله مامشدر. حتی نامنك معرض افكار وحكم، معكس انظار امم دیمك اولان عالم مطبوعاتده هركون ذكرندن ممنون قالدیغنی وتوسط ایدنلره تشكر ایلدیكنی بوصوك «لاروس» مجموعه سی بیان ایتمكده در. ایشته غربه قیاساً بزده یكیلكی ایله برابر بردور دلارای ترقی كشاد ایدن مطبوعات حاضره یه حصراً بوندن بویله هفته لق بر «اجمال ادبی» بولندیرمغه سعی ایلیه جكزدر.

❁

اوروپا اوراق حوادثی، سیاسی مثللو علوم وفنون حقنده یومی بر اجمال[*] یازمغی صنعت اتخاذ ایتمشلردر. برصورتده كه كشفیاته، ادبیاته، صنایعه متعلق اجماللر یازلمامش اولسه غزته، رساله سورومی بردرجه تنزل ایدر. بناءً برین هرغزته نك اداره

[*] مصاحبه دیمه‌ده تعند ایتمیز.

خانه‌سی ایچون بوندن هنوز مستغنی قالنه‌مامشدر . فقط شو وارکه فرانسز، آلمان، انکلیز غزته‌لرنده، مجموعه‌لرنده بو وظیفه‌یی درعهده ایلین ارباب قلم پك مقتدردرلر . بوندن ماعدا خلقه تعریف وتوصیه‌ایده‌جکلری آثار مطبوعه‌نك محتویاتجه نه مزیت واهمیت مندمج ایسه تشریحاتده اکا بکزه‌دلمش اولیور .

فرانسه‌ده بو اصابتـه یافلاشانلرك الك ادیب، منصفی ژول لومتریدر .

مجموعه‌مز بو منقد شهیری دها زیاده تقـدیرده بولنیور . عادتا پارسك یومی اوراق ورسائلی « ژول لومتری » نك مقالات انتقادیه‌سیله مملو اولمق لازم‌کلسه ـ هب محاسن اوله‌رق ـ بزده بر خلاصه‌سی نقـل ایدلمش اوله‌جقدر . زیرا انکار اولنه‌مز که شو آرالق کتاب شکلنده چیقان آثار ادبیه‌مزك قیمتجه فقدانی وار. الك روحلیلری رسائل اسبوعیه‌ده‌در. بز بوجهتی دها زیاده مروجز : فائده‌سز کتاب یازمق هوسیله اماتهٔ وقت ایتمه‌دن ایسه اوفاق تفك ـ نثری، نظمی ـ حکایه‌لر ترتیب ونشری دها زیاده کافل ترقیدر .

بوصورتی اختیار ایدن کنج ارباب قلممز، هم اثر وجوده کتوره بیلیر، هم ده تتبعات ایله توسیع معلوماته موفق اولور . بویله‌لری بالآخره یعنی مقدمهٔ بر زمانده نشریات ایله جـدی رغبتلر قزانیر وصکره‌دن نشر ایده بیله‌جکی بیـوك قطعه‌ده‌کی آثار ایچون شبهه‌دن آزاده بر رغبت تأمین ایدر .

رفیقمزه « رسملی غزته » تجدیداً ایکنجی نسخه‌سی‌ده نشره موفق اولمش . پك اعلا مندرجات ، خصوصیله اوته‌دنبری ذوق ایله اوقونوب استفاده اولنان « عربلرك اشعار عاشقانه‌سی » ندن بو نسخه‌لرده محروم قالمامش ـ تشکر اولنور . عربینك لسانمزده اولان تأثیری باقی قالدقجه آرامزده ـ السنهٔ غربیه‌یه اولدیغی کبی عربی‌یه‌ده وقوف پیدا ایدنلره صیقجه تصادف ایتمکی بر شرف عد ایدرز .

« خانملره مخصوص غزته » نك بوصوك نسخه‌سی پك نفیس انتشار ایتمشدر . هله شعر ایله شاعری تعریف ایدن « خاطره » عنوانلی مقالهٔ ادبیه‌نك هرسطرینی بر بدیعه تعقیب ایدییور . بونده «موسه» ایله «لامارتین» حقنده مصیب مطالعه‌لر یوریدلمش و (موسه) نك کیجه‌لرنده‌کی علویته ، حس شاعریته حیران قالنمشدر .

اوت بوایکی شاعر فکراً ، خیالاً دها طوغریسی سوداءً شرقلیدرلر ، بزدندرلر . شعرلرنده‌کی رنکلر بزم کونشلرمزدن ، شفقلرمزدن ، افقلرمزدن آلنمش برر لهیب آسمان شرقیدر . طوقونه‌دن یاقار . کیجه ، کوندوز مطالعه‌لرنده‌کی تأثیر بردر . آفرین که بونلرك مزیت ادبیه‌لری یالکز ارککلره منحصر قالمامش ، ادبیه‌لرمزجه‌ده تحسینه باشلانمشدر . شومناسبتله خاطره بر شی کلدی : استانبولمزك بریکی « آندره‌شینه » سی دینه‌بیلن ودولتجه مأموریت رسمیه‌سندن زیاده بوغاز ایچی

صفالرینی ، مهتابلرینی تصویر و وته‌ده بریده مشحون حزن وعظمت اولوب طوران قبرستانلری انطاقه چالیشان موسیو (شارل داغوستینو) ، شهریمزدن پارسك معتبر بر مجموعهٔ اسبوعیه‌سنه ادبیات عثمانیه ایله معاصریندن باحث بر مقاله کوندرمش . بونی سکز طقوز آی اقدم اوقویانلر بواستانبوللی فرانسز شاعر مرغوبنه قلباً تشکرده بولنمغی اونوتمامشلردر.

شاعر اومقاله‌سنی مختصر یازمش وصره کوزتمیوب تفصیلنی وعد ایتمش ایدی . بزجه تمنی اولنان بنات عثمانیه‌مزك نازکیٔ افکار ایله شعر ونثرده‌کی موفقیتلرینی ، او بدایع شرقیه محب وناشرینه‌ده تبریك ایتدیرمکدر .

آرزوی تحریر واشتهار

دائما کوزل سوز سویلنمسنه مفتون و طرفدارز . انسان کندی نفسنه نه‌قدر حاکم اولسه یاخود نفسنی بعضاً نه‌مرتبه ضبط ایتسه روحنی ، نظرینی ، اوقشایه‌جق کوزل برسوزی مطلقا بشقه‌سندن دیکله‌یه‌جك وکندیده ـ بو نظریه‌یه کوره ـ دیکر مخاطب ومطالعی تسلیه‌یه چالیشه‌جقدر . تماشاسی ، سوداسی ، بتون محاسنی حاصلی بتون تقدیراتی انسانه منحصر قالان کائناتك

ـ بزه الهامندن ، احساسندن اویله شئون بدیعه ، مناقب لطیفه وجوده کلملیدرکه عین نعمت وکرامت خلقتله عین مادهیه، نغمهیه تابع بولنسان او بیچاره قلبلر، یکدیکری تشخیصدن ، ویاسانحهلرینه، دالغهلانانهیجانلرینه آشنا کوروبوب اوزلرینه قونهجق دست رحیم ومشفقك طرزتسلیهسندن خبیر اولسونلر بوایسه بر آز معنوی اولمق می کرك نهدیهلم ؟ !

حقیقةً نثردهاولسون، نظم وقافیهکی شعره عائد بولنسون دائرهٔ انجسام واستحسانه بروجه ایله آلنهمیهجق قبالقلر باش کوستریور . میدانه آتیلان بو اثرلرك منبعنی، مأخذنی، هپ سوء استعمالده،ایوجه حاضرلانوب ،دوشونوب یازمق ایستهـ نیلمهسنده بولورز . اثر ومؤثر هپ برابر کیدیور ... اوت اویلهکیدییورکه نظرتقدیرتعقیبدن عاجزقالیور . بو ایسه نه قدر یازیق! ... واقعا برمظهریت ادبیهنك احرازینه متعلق شرائطی قبول ایتدیرمکه چالیشمق کارکیر دیواره طاقیلهجق برچیوینك باشنه متصل اورمق قبیلندندر ...

فقط سلامت ادبیهمز نامنه بو اخطاراتی تکرار ایتمکدهکی فائده ایدلمامسندهکی ضرر وخسرانلره غالب اولدیغی وذاتاً مخاطبلرمز اخوانمز ، نورسیدکانمز اولوب بونلرك یارین بزه قارشی صمیمیتله ، صلاحیتله مخاطبهده بولنهجقلرینی دوشوندکجه اقوال حکیمهدن اولهرق زبانزد اولان « شجر وانساندهکی قوت دائما آشاغیدن یوقاری یه صعود ایدر . نتهکیم عصارهده

بويله‌در، كيرويه دونمز . » فقرۀ انتباهيه‌سندن متنبه اولماق مغاير انسانيت وهله منافئ شعارمودت بولنديغى ايچون « اجمال ادبى » مزى‌ده بالطبع بو يولده يازمغى انسب كوييورز .

« تقدير آثار » قسمى بوهفته‌ده يازيله‌مدى‌سبب آرانه‌مز : تقديره شايان وجدير بر اثر اله‌كچمه اومهم قسمى برقاچ سطرله املا وتزيين ايتمك ايستردك. شمدى محتوياتى، بحثى‌مفيد ورنكين دوشورمك عزمنده‌يز . يالكز اخطاره لزوم كوريلان جهت بعض اصحاب آثارك يازيلرنده ، املالرنده تصحيحه بيله دكمين خطالره، سهولره مسامحه‌ده بولنمليدر . يازى، بلكه‌ايستنلديكى قدر اويغون ودوزكون اولمز. فقط املاده خطا ايتمك، قافيه ايله رديفى تفريق ايده‌مامك ـ صاحبلرينى برمدت ايچون تحرير آثاردن منع ايتمكه كافى ـ وبك زياده كافى ـ اسباب قويه‌دن صاييلير ..

بوندن اول : « دائما كوزل سوز سويلنمسنه مفتون وطرفدارز » مقدمه‌سنه مقابل يا اوقدر كوزل‌سوز‌سويلمكه هانكى استعدادمساعد وياخود اوقدركوزل سويلك مظهريتنك هانكى ذوق وفيض طبيعت اصحابنه مختص بولنديغى تعيين ايتمك لازم كلمزمى سؤالى وارد اولور .

بوجهتى اوقدرتعميق ايتميه‌لم. ازجمله ادبياتك تعريفى خارجنه

چیقمش اولورز . اوقدرکه نثری، شعری، رسمی هپ داخل اولدیغی حالده رؤیادن، خلیادن، برف و باراندن، آفاق وابحاردن لیل وقمردن، اوج سمادن، یار وچمندن وسائره ایله سائره دن‌ده بسبتون خارج قالمشدر دیه‌بیلیرز .

آکلایه‌رق سوز سویلیه‌جکلرك هرزمان مخاطبی اولمق شرفنه ایسه قوجه بر استقبال مشتاق ومنتظردر ! . .

واقعا بعض مصاحبات ادبیه‌نك تأثیر مدیدی آرزو اولنه‌رق خیلی مساعی صرف ایدلدی . فقط اکثر اقسامی قوپروغی، قولاغی کسیك وپك غریب زمین ومضمونلرده لسانمزه آلندی. ظن اولندی‌که ادبیات اومحیط عمیق وبیکرانك سینهٔ اعماقنده ــ براندفاعه قدر کیزلیه‌جکی سرائر، مشارق کبی صامت قاله‌جق ــ معطل، بی‌اذعان بر تمیز وادراکی اظهارده متحمل اوله‌جقدر . . . ظن اولندی‌که ادبیات، بر ملتك آینهٔ افکار وحسیاتی دکل کلیشی کوزل مبهم ودونوق بر طاقم صدالره اذهان مطالعین رام اولوب قاله‌جق ودائما صوك سوز اوطرفدن سویلنیور اعتقادینی بسلیه‌جکدر . . .

وا حیفا . ظن اولندی‌که او طرز ادب وتحریر، بتون محاسن قومیه‌مزی ضبط وتوصیف ایله ارائه‌یه کافی بر منهاج معرفت آچمش وآندن نکول وتباعد ایسه بیوك بر خطایی موجب ومرتکب بولنمشدر . هپسندن صرفنظر، بونده نظر اعتباره آلنمغه شایان بر جهت قالیر ! ترقی عزمنه دوشولنجه

قطع مراحل اعتلایه چالیشیلیر و بی وسایه‌ده قالان ایزلرك تخمین و تدقیقنه لزوم قالمامق لازمکلیر . زیرا اوساحهٔ کمال وعرفاندن مستفید اوله‌جق اولانلرك امین ومتین زمینلرده قبول و ارشادینی تضمن ایدر . سن وبن دیه ایکی مخاطب آره‌سنده تداول وتعاطی‌یه آنجق کفایت ایدن و بیوك برشیٔ ویاخود برطاقم شیلر فرض وخیال ایله تجیله قالقیشان ثروت و فضیلت ادبیه‌نك تمادیٔ فعلیات وتأثیراتنه بالطبع انتظار ایدیله‌مز . دها چالشملی‌یز، استحقار ، استکثار داعیه‌لری اورته‌دن قالقملیدر؛مساعیٔ واقعه‌یه کوره آثار وبرکات ادبیه‌نك هوسکاری اوله‌جق اولانلری برصورت جدیه ومخادنتکارانه‌ده ترغیب وتقدیر ایتملی‌یز . خطاب ومخاطبمزك تفهمندن آزاده اولمغه راجع مضامین ونکاتی ترك ایله دائما بر مجرای قلبیدن نبعان ایدر زلال عرفان اساله ایتمکه ساعی اولملی‌یز . صکره اوقدر اخلاص ووداده مقارن اوله‌رق تجلی‌یه باشلایه‌جق اولان حسیاتك مقبولیتندن ، علویتندن وحتی غالبیتندن آرتق اشتباهه هیچ محل قالیرمی ؟

مجموعه‌مزك آثار ادبیه‌یی نشر وتعمیمه وساطتی حسبیله ادبیاتك اصول و قواعدندن بحث ایتمك بالوجوه صلاحیتی داخلنده‌در . او سببله نظریات ادبیه‌مزك برقسمنی بوراده تکراره لزوم کوریورز :

لساننزده قواعد ادبیه‌نك جمع وتدوین اولندیغی زمانك

سوابقله بر مناسبتی قالمامش والده متداول بعض آثارك اهمیت وقیمت مندرجاتنه کوره ـ بو قدر آز برزمان ظرفنده‌کی ـ مساعیمز شایان تقدیر کورلمشدر .

فی‌الحقیقه مقصد ادبیاتك ـ کوزل و منقح اثرلر یازمق اولدیغی آکلاشلمش یعنی ـ براثر ادبیدن ـ اوقویانك برشی آکلامسی ونظر ووجدانك ذوقیاب اولمسی اساس اتخاذ اولنمشدر بو حالده سنوحات قلبیه‌دن فیضا فیض بر منبع ادب تصور ایدیله‌مز . حتی ادعا ایده‌لم‌که محسوسات قلبیه‌سنی ضبط وحکایه‌یه اصل مقتدر اولانلرك آثاری دائرهٔ ادبیه‌یه داخل بولنمشدر .

واقعا او نوع آثار ادبیه‌نك وجودی فصاحت وبلاغت شاننه مختص قواعد ومزیاته رعایت ایتمکه ویا آنلرده اختصاص پیدا ایلمکه وابسته‌در. بوایسه ادبیاتی وانفس آثار ادبانی قواعد مخصوصه‌سنه کوره فرق تمییز ایتدیرن صنعت بدیعه‌یه مالك اولمق دیمکدر .

بوراده صنعت، فن دکل تقدیر محاسن بشریه وتخریج بدایع طبیعیه‌در. فن ذکاء بشردن وصنعت ایسه بسبتون قلب انسانیدن بحث ایدر. بوکا بناءً درکه ادبیات ایچون ـ امثال منتخبه‌نك ـ حقایق خلقیه‌یه مستند اولمسنه‌ده دقت ایدیلیور ؛ بوراده خلق، حقیقت احوال وجدانیه وحسیات عالیجنابانه‌یی مصور اولوب شاعر وادیبك قلمنه ، مصنوعات فکریه‌سنه منعکس اوله‌بیلمسیدر . بوسعادته

مظهریت ایسه الك اول اسلوب افاده یه مالیکیتدر. آ کلاشیلیورکه اسلوب افاده تصورات فکریه و سنوحات قلبیه‌نك هر برعقده‌ٔ لسانیه‌دن سالم وذی وضوح اولمسندن عبارتدر . ادبیاتك صوك بر تعریفی‌ده ذاتاً بو نقطه‌یه تماس ایدرکه بو شرائطی حائز اولمیان آثار ، ادبیاتدن‌ده معدود اوله‌مز . اوحالده ادیب وشاعر ـ صنعت ادبیه‌سیله بر شیده ، بر موضوعده کوزللك وینه آنده حسیات مرغوبه وبدایع ادبیه تولیدینه موفق اولابیلیدر . بو خصلت ، بو مزیت مغبوطه‌نك احراز واستحصالنه باشلیجه بلاغت خادم اولور . چونکه فصاحت بلاغته نسبتله افکار و معانینك ظروفی مقامنده‌در. افکارك وضوح وسلامتله تبیینی فصاحت شانندن معدود اولسه بیله بلاغت ، عالم ادبیاتك کرسیء بدایعی اطلاقنه سزادر .

فصاحت ایله تاریخ طبیعی وحکمت یازانلر کورلمشدر . آنلر دها زیاده عالمده اوله‌بیلیرلر . لکن بر چهره‌یی چهره ... بر ارسلانی ارسلان ... بر سکود آغاجنی آغاچ اولمقدن بشقه تصویر ایده‌مزلر . حال بوکه او چهره‌ده بر حال لطافت ، بر حس رقت، برفکر جودت بولنور ؛ حال‌بوکه اوارسلانده ، برغیرت علو جنابی بر وقار شهنشاهی کوریلیر ، حالبوکه او سکود آغاجنده برحال پریشانی ، بروضع الیم واشکریزی حس ایدیلیر . بونلر هپ بدایع ادبیه محصولاتیدر ؛ کمال فضیلت بشر ایسه الك بیوك تمنیاتیدر .

نظریات ادبیه‌نك اقسام مهمه‌سندن صایلان شو برقاچ سوزك تکرار اولنمسنده‌کی حکمت . «مصور» ده «ارتقا» ده[١] بعض ادبیاتی تنقیده چالیشانلرك دها صواب مطالعاتده بولنملرینه اشارتدر .

برگوزل مآل ومضمونی احتوا ایدن سوزلرك او مرتبه تلاشله محاکمه‌سی اصحابی تشویقدن زیاده تزییف ایتمش اولور. ذاتاً اویولده وارد اولان مقالاتك هیچ برینی مطالعات سالفه‌یه مبنی درج ونشره لایق گورمه‌دك ...

برآز تشخیص فکر ووجدان ایده‌لم :

انسان نفسنی ضبط ایتسه بیله فکر و نظرینه قارشی دائما بر وسعت وجولانگاه آرار ، ذاتاً فکر ایی‌دن ایی‌یه تربیه ، تهذیب ، تنویر ایدلمش ایسه ـ اشیانی تتبع ومحاکمه‌دن قطعا منع اولنه‌ماز . البته او قدر تماشادن ، تتبعاتدن صکره ذهنده تقرر ایلین حس و مشاهداتك و هرنوع بدایع نظر وتخیلك مطبوعات ، معکس شئونی ، تجلیزار عکوسی حکمنده قالیر .

فی‌الحقیقه طبع ونشره وساطت اولنان آثار عین حقیقتك برجلوهٔ انطباعیدر . یالکز برشرط آرایه‌لم وآکا گوره نتیجه چیقاره‌لم :

میدانه آتیلان او اثرلر ـ بر، برکان آتشفشان کبی آراالقده اندفاعه مجبور اولان ـ قریحه‌نك محصول اعمالمی یوقسه

[١] بو نامرله انتشار ایدن رساله‌ٔ موقوته‌لرك اسملریدر .

بوارق اشتعالی‌میدر ... تقدیر الهام خاصه‌لرندن محروم قالان قلبلرك ـ یقلوب طوران ـ رماد سکود تنادیمیدر ... بو سؤاللردن هپ ـ نوهوسانه بر آرزوی اشتهار ـ معناسی استشمام اولنور .

واقعا اشتهاره چالشملی واویله بر آرزوی مقبولی قلبنده طاشیملی در . امثاله قیاساً فائق سوز سویلمکه، بر آز رجحان قزانمغه ساعی اولمق ـ البته فکرك نزاهت واصالتنی، قلبك، نظرك علویتنی اشهاد ایلین مزایای کریمه وفاضله دن احراز نصاب ایتمکدرکه ـ بومظهریتی ـ اخوان قلممز ایچون هرزمان تمنی ایده بیلیرز . فقط تأسفه شایان کوریلن جهت ـ بوتمنیاتك عکسی بسبتون عکسی اختیار ایدلمکده اولان مبالات طرز تصویردر : .. مثلا بر کیجه تصویری امانده بولنیورلرکه مکوکب اولدیغی تعریفنه رغماً ظلمتندن، اعماقندن، هول ودهشتندن احساس هراسه دوام ایدیلیور . برقوشی .. بوقوشك خوش الحانندن، دلنواز نغماتندن توصیفاته کیریشیلیورکه رنکی، شکلی واحوال خلقت وطبیعتی عقل ذهنه صیغمدقدنبشقه ـ صداسی اداسی‌ده اقسام آهنکك هیچ بریسنه ، ربابنه تماس ایتمیور!... بونلرهپ نوهوسانه شیلردر: بونلرده تأمل وبرازتفکر یوقدر؛ کلیشی کوزل یازیلوب آتیلیور... آتیلیور اوقدر اوقدر !... حال‌بوکه دنیاده برذره ، برنقطه یوقدرکه قیمت توصیفی برقاچ سوزدکرندن دها دون اولسون !

کیجه ... بوماسوای غربتزارده کچیریلن آن وزمانك عین مثلنه، عین تجلیاتنـه مقیس ومظهردر . کیجه‌من کوندزدن زیاده‌در. برصورتده‌که هدفده بیله - برر قاصه تابع بولنمیان - ساعات نهارینك تأمین ایلدیکی انواع محاسن، کنجینهٔ شبده مکنوز اولان سرائر وبدایعك - دهافضله دکرنده برشی‌دکلدر...

او سببله درکه «موسه» نك آرزوی اشتهارینه یالکز، «کیجه‌لر» ك ملهمیت عالیه‌سی رواج ویره بیلمشدر . بو تفصیلاتدن اصل مقصد کیجه‌یی خیال وشعریته موضوع اتخاذ ایتمك ایستینلره قارشی برحصهٔ عبرت بخش ایلمکدن عبارتدر . او کیجه وکیجه‌لرکه - یاقینده اوقودیغمز - برنشیده‌نك خاتمه‌سنده دنیلدیکی کبی:

«بر برج منوری تماشا ایدرکن ... فقط سن منهاج سلامتی تعقیب ایدرك یولکدن شاشماز، رنککی بوزماز . وماهیت باهره‌کی ناسوت ولاهوتلره ده تسلیم ایتدیردیکك حالده نعیم آسایش سرمدی اولان لاتناهی سمالرده چوبانلرك حیرتی... عاشقلرك - سودای مؤبدلرینی... راصدلرك ونجه مشتاقان بدایع لیلیه‌نك وله استغراقلرینی والحاصل شاعرلرك نرمین، ربیعی بتون محاسن وصنایع خیالیه‌لرینی کندیکه جلب وجذب ایله دوران ایدوب کیدرسك»... زمینده‌کی تقدیراتدن ... تجیلاتدن هیچ برزمان خالی اوله‌مامقده‌در ...

فکرلرك کوره‌جکی تربیه ایله ـ نظر وحس ـ اشیا اوزرنده مطابق، متناظر تعیین حقیقت وطبیعت ایتدیرمکه خادم اولور. بودقایق ایسه مفکره‌مزده بر نمونه حکمنه کچوب هر هانکی بر آرزوی ادبی‌یه کوره سرمایهٔ فکریمزی کوزلجه اعمال وصرفه خدمت ایله تأمین قدرت وقیمت ایلر. وشبهه‌سز بودقیقه‌لره رعایت واعتنا نتیجه‌سیدرکه عامللرینی شرف ادبی‌یه نائل قیلار. اوت، الك ابتدا کیردیکمز وادی... کیریشدیکمز مبحث بیلنملیدر. خوشلاندیغمز شی نه‌در، نظر، هانکی نقطه‌یه ایلشمش... طبیعتك حکمنی، محاسننی تقدیره اقتدارمز کافی بولنمش میدر؟ ایشته بویله بر ایکی سؤال، تأمله شایان مسئله‌لر آکلاشلدقدن صکره ـ کاغد وقلم حاضرلانیر وپك طبیعی سوق وجریانله تصویر وتوصیف اشیایه باشلانیرکه سنوحاتمز ـ اوزمان بتون کندیمزدن عد اولنور. اویله بر آرامش ونشاط ایله روحمزی لبریز شوق وغرام ایلین آثار ونشائدك مطالعه‌سی ایسه ـ هر کسك سرمایهٔ افتخاری ومدار کشایش فکر وتتبعی اولور، انسان ایسه ـ ذاتاً وفطرةً بوقبیل روابط وعلائقه مرتبطدر. بوکون، هر زمان بو یولده وصورت جدیه ومقبولده چالیشمق، کوزل، کوزل اثرلر وجوده کتیرمك وجوه عدیده ایله لازمدر.

برده بز صبر ایده‌میورز؛ ادبیاتده نوهوسلکی دها شایان تعریض بر راده‌یه کتوریورز.

مثلا ـ خاطرهٔ سودا ـ نامیله برحکایه قلمه آلیورز . بونی برمجموعه‌یه کوندرییورز .

بو حکایه ـ مثلا ـ ایکی روحك ، ایکی کنج قلبك آن ودم شبابدن باشلامش وصکره آرالرینه زمان بر ردای افتراق چکمش ... کبی برزمینده یازیلیر .

اوت برزمان اوایکی‌سودازده اوزون برکیجه‌نك طراوتلرله عرض ابتسام ایدن صباحنده ـ تنها ، تمیز ، راکد .. معطر برساحلده .. شویله کونش‌هنوز طوغیور .. اوحیات عوالمك ـ کیجه‌نك ثقلت و ظلمتندن بیتاب اولان اشیایی .. تدریجی یوکسلن‌الواح ماسوایی قارشیلادیغی‌وعادتا شعاع قدرت افروزی ایله احیا ایلدیکی برصرده بسیم ... فرخزا بردکز کنارنده دولاشیور ... برآزکندی‌کندیلرینه ـ حسبحال‌ایدییورلردی . بوموقعده ... بولطافتمون ، طبیعی ، ربیعی صفحه‌ده سودای بشره سودای طبیعت غلبه ایدر . اومرتبه سویملیدرکه کیجه‌نك هربرك وغصوننه قوندیردیغی سیمین شبنملر بیله ـ برر غازهٔ سما وملکوت اولمق اوزره متصل یوکسلیر .. وتماشاکرانی ماوی و یشیل ایکی بدیعهٔ ثابتهٔ خلقت آراسنده یاپ یالکز براقیر ...

ایشته حکایه‌مزه بو قدر کوزل برزمین بولدق ، و اسکی برخاطره‌مزی احیایه چالشدق فقط یاسودامزك اصلی یوق

ویاخود اویله بر خاطرهٔ سودائی تصویر ایچون قلممزده قوت وصنعت یوق بویله بر حکایه‌در !.

عاشقه سو یلیلیسی کورینور کوروبمز ـ ره‌وه‌رانس ـ ایتمش وره‌وه رانسلرینه ـ مظهر اولمش !. ! « سـنك (عشقندن) امینم اما .. بومعاشقاتمزی دها صاغلاملاشدیرسه‌ق قلبم بسبتون مطمئن اولوردی !... »

وصکره ینه اوساحلده بربالقجی کوریلیور . یاخود فقیرانه بر کلبه موعد تلاقیمزه بر آز یاقین بولنیور . بونك ایچنـدن بر آدم چیقار ، چالی ، چیرپی طوپلامغه باشلار . بر آز اوته‌ده سویملی بر چوجق کورینور ، اوقشامق ، سومك ایسترز ... چوجق . بچاره چوجق ، خسته ، چیچکدن خسته ایمش !.

وقت کلـیر بورادن عودت ایدرز . بر آز کچمز . عاشـقك معشوقی چیچك خسته‌لغندن وفات ایتمش دیه خبر آلیرز !...، وبونی ـ برخاطرهٔ سودا ـ سرلوحه‌سـیله یازمق املنده بولنورز !!....

ادبیاته انتساب چاره‌سی
یاخود
مباحث لسانیه‌دن برنبذه

عنوانی بردها تکرار ایده‌لم : ادبیاته انتساب ایتمك اوقدر

قولای استحصال اولنمیان برچاره‌در چونکه واسطهٔ تمییز بشر اولان نطقك مدار افتخاری ... مرکز احساس بیانی .. مفکره‌نك ادبی بر برکذاری ادبیات دکلمیدر ؟...

هر قومك ، امتك ابدیتی ، ادبیاتنده‌در . ماضیده‌کی علائقك استقبالده ظلمتسز اوچورومسز سلامته ، رونق طراز برکاله ، مفخرته قلبی ادبیات سایه‌سنده دکلمیدر ؟ نه‌شبهه ! او ، مستقبلی منتسبینی ایله برابر قارشیلار . آرزوی تقدیری اولدیغی بیلنن اقوام فاضله‌نی‌ده قوردیغی طاق ظفرندن کذاره دعوت ایلر ، اوکرسیده هر برینك مدافعاتنی دیکلر دائما برتأمین رجحانه مقابل اذکار جمعیتی تکرار ایلر . [١]

ادبیات ... کنجینهٔ مفاخردر . مطیب روحدر . روحه متعلق مناقبك حافظیدر روحه صداقت ووفا ابرازی ایسه کیمك درعهده ایده بیله‌جکی برخدمتدر ! ...

ایشته ادبیاته انتساب ایتمك چاره‌سنی اکتساب ایچون بالا اصول اوغراشانلره قارشی برقاچ سوزسوینك صره‌سی کلمشدر : شو آرالق اویله غریب برسرعت وغیرتده بولنیورزکه عاقباً

---

[١] بوبرقاچ سطر ایچون یازیلان ژورنال اوزرینه مجموعه‌نك تعطیلی قرارلاشدیرلمش ومطبوعات مدیریتنه ماییندن امرقطعی ویرلمش ایدی . فی الحقیقه بوصوك عباره‌دن مقصد سانسورلرك ازعاج و تضییقاتنه مقابل ارباب غیرت وتجددك تحدید افکارینه امکان بوله‌میه‌جغنی وایر و کج برانقلابك ظهور ایده‌جکنی اشراب ایتمك ایدی .

براقه‌جنی یورغونلق – یعنی مغلوبیت فکر ایله برابر مسلك بی اطرادی یوزندن – محسوسات ملیه‌مز بر معرض تمایز پیدا ایده‌میه‌جك ، او یولده یواسزلق ایدن بعض کروه کبی سرمایهٔ عرفان آخرك توفیر انتشارینه ناچار خادم اولوب قاله‌جقدر . بو ایسه نیچون واقع اولسون ؟ ... نیچون قلبمزه ، حسیاتمزه ترجمان اولمیه‌لم ، نه دن یازدقلرمزك سویلدیکمز سوزلرك تأثیری نه‌قدر مدت دوام ایدوب ایتمیه‌جکنی شمدیدن دوشونمیه‌لم ؟ ...

آثار اسلافی – لسانه بر مبدأ اعتباریله – تتبعی زحمت ... یکرمی اوتوزسنه دنبری برسعی عظیم ایله آچیلان دور تجدده مخصوص کمالاتی ، موفقیاتی تقدیر ایتمکی کلفت عد ایدییورز . ... یاطرز اخیرمزك بحران اوزره دوام ایتدیرلمسنده کی فائده نه‌دن عبارتدر ؟... بومسئولیتی کیم درعهده ایدییور ... هانکی ذوقشناس ادب آتیسز بوروشه طرفدار تقلید اولیور ... مستقبل ایچون افکار ادبیه‌سندن فوز وظفر بکلین نورسیدکان دانشه او یولدن کیرو دونمك لازم ... صوکی چیقمیه‌جق بر نوع عتاب اوله‌جق وصکره‌کی ندامتلره هیچ برچاره بولنمیه‌جقدر ! . .

شو آرالق میدان آلان مباحث لسانیه‌نی جدی واساسلی مطالعات ونتایجه منجر اولور ، ظن ایتدم ؛ لکن بو آنه دکین بر اون دفعه باشلایوب دوام ایتمین بو مباحث اولکی تشبثلره قاریشوب ینه زوالپذیر نسیان اوله‌جقدر . زیرا سبب آرانسه کوریلورکه اسلوب واملانی – سائقهٔ تغلب ایله – تغییره چالیشانلره

ناصح چيقانلر، دها متغلب .. دها مخطيدرلر... كيم كيمه رعايت واطاعتی واجب كورسون كه داعيهٔ تجدد بيو كدن كچوكه، كوچكدن بيوكاره قدر سرايت ايتمش . عادتا حيا، ادب بيـله برطرف ايدلمشدر . دون ـ فضولی، نفعی واصف لسانلريی مؤاخـذه ايدوب طوردق ! دون لسان رسمیٔ دولتك ـ اولديغنـه ـ ايدوكنه معارض چيقدق . فقـط بر ايكی صاحب كمال وهمتك وجوده كتورديكی طرز بيانی قبوله، تعقيبه قرار ويردك . بو وادی يه دوامدن متحصل قيمت وشرفی، امين بروسيلهٔ ترقی، علوی برمظهريت تكمل صايق لازم كلير كن بوقاريكی قاريشقلغه برحد فاصل چكن اودور كمالك تمادیٔ شعشعه سنه متحداً ساعی اولمغی ذل عد ايلدك ، بردن آيرلدق. بوكون دها اولكی مشكلاتی برمرتبه دكل وجوه عديده ايله اشكاله باشلادق. بوكون ادوار سالفه يه پك فرقلی ـ هم اساسسز، سونوك برطاقم چيغيرلر علاوه سنه قالقشدق . فكری ـ اوت بزه مخصوص اساليب بيانی آكلاشلماز تغييراته اوغراتدقدن صكره هپسنه نظراً دها مهم اولان املايی اله آلدق. ازدك ، بوزدق عاقبت برباد ايتدك . حالا انصاف ، حالا قناعت ايتميورز . برآز توقف ايده لم !...

لسان مباحثاتنه بوندن يدی سكزسنه اقدم ـ بلكه اونجی اولمق اوزره فقيرده اشتراك ايتمش، قارشمده مرحوم نابی زاده

ناظم بكی خصم بولمش ایدم ـ آلا بیلدیكنه ـ تعبیرینه ماصدق اولان بحثه دواملری تأمین موفقیت ایتمدیكی ایچون ایكنجی جوابنده قرداشم فائق رشاد بكی قارشیلامق ایستدی ، الك نهایت كندی كندینی معذور كوروب اورته دن چكلدی ؟ . فقط مرحومك اومطالعه سنی بوكونكی املا طرفدارلرینك برچوغی تصویب ایدركبی كورینیور، مثلا « تارلانك شكلی ایستر مستطیل اولسون، ایستر مربع ؛ آلنه جق محصول تخمنه تابعدر» نظریه سنی وضع ایدن ناظم بكه پیرو اولانلرـ لسان، تكلم ایچون املاده تلفظی ضبط ایچوندر . ـ دیمك ایستیورلر. میدانه چیقاریلان املالر یوز، ایكی یوز سنه اولكنه .. بش اون سنه اقدمكنه ـ هیچ بكزه میور. بوكونلره مخصوص یكی شیلر! شمدی بونلرینی محاكمه ایده لم. فائدهٔ لسانیه مزك تأمین واستكمالنی بونلر كافل اولورمی . اولمازمی دوشونه لم ! عجبا « طرز سلفه تقدم و بر بشقه لغت تكلم » ایتمك فخریه سنه قائل اولان شیخ غالب لساناً ، فكراً ، شعراً نه مرتبه اسلافندن تباعد وتعالی ایتمشدر ؟ ! عجبا بوتفاخرینی فضولی ایله نفی ایچون می ایراده لزوم كورمشدر ؟ شیخ غالبی سوییورز؛ حتی تركلرك « ویقتور « هوغو » سی دییورز . ندیمی كذا « لامارتین » مرتبه لرنده ثنا ایدوب طورییورز . یا بوقدر مفاخر مبجلهٔ ادبیه یی ناطق اولان برلسانی كیف مایشاء تغییراته اوغراتمغه نصل راضی

اولیورز ؟ فضولیدن ، نفعیدن ، ندیمدن ، غالبدن صکره کلن هنروران ادب، لسان حقنده ـ بزم کبی ـ زوزکلکلر اختیار ایتمشلرمیدر ؟ آرالرنده ادباً بیوك طانمنمش اولانلرك ـ املا داخل اولمق اوزره محصولات لسانیه‌سنی ـ بلا لزوم واحتیاج هرج ومرج ایتمکه جسارت ایدن بولنمشمیدر؟ ترکجه‌مزه تأثیرات غالبه‌ده بولنان عربی وفارسینك سهیلاً تحصیلی استحصال چارهٔ محسوس وعاجلنه مقابل املامزی کلیشی کوزل تغییره چالشمقدن نه حاصل اولور؟ .

بردفعه دوشونملیدرکه املامزی تغییرایتمك آرزوسی عربی وفارسی کلمات ایچون قابل تطبیق واجرا دکلدر .

لسانی بو ایکی رکندن کلیاً تجرید ایسه هیچ برزمان ممکن اوله‌میه‌جق . نصل اولورکه آلتی ، یدی یوزسنه‌دنبری قیامت قدر یازی یازلمش وچوغی طبع اولنمشدر . بوکون مدون اولان آثاری یکی بر املا ایله تمثیل ایتمك وظیفه‌سی پك کوچ تعهد اولنور . یااشتقاق بحثی الدنچیقارسه ؟

کنجلرمزك بو آرزولرندن دها خیرلیسی بلکه تکملات لسانیه‌یه غیرت وخدمت ایتمك ایکن اوقدر همتلرله وجوده کتورلمش برلسانی موجودی اوزرندن اصلاحه قالقشمق عادتا حد ناشناسلقدر. ترقیات لسانیه‌یی آرزو ایتمکدن غیری برشی اولمیان بو ادعامزی ـ بز وقتیله‌ده ـ تکرار ایتمش وفقط املا ایله شیوه‌یه مناسبز اوله‌رق اعتراضده بولنمقدن زیاده احتیاجات

لسانیه‌یی برطرف ایلیه‌جك اسبابك استحضارینه طرفدار کورنمش ایدك. بو مبحثده دهات ادبامزك آچدقلری چیغری بکنمیه‌رك – شویله بویله یازمق دکل بالعکس بوزمانی لسانك بردورهٔ کمالی عد ایله خادملری، محبیلری حقنده – ممکن مرتبه – بیان واحترام وتقدیراتده بولنمق کرکدر.

زمان ایسه بونك بسبتون عکسنی التزام ایله اورته‌یه بردعوا چیقاردی که حلی وقتدن زیاده اقتدار ولیاقته توقف ایلر. دها غریبی ایسه داعیهٔ تحکم ایله تغییر ایدلمك ایستنیلن املانك عموم اوزرنده‌کی سوء تأثیرینی دوشونمه‌مکدر!

حالبوکه تحصیل اربابنی، ولایات اصحاب اقتدارینی فکرمزه نصل تبعیت ایتدیره‌لم.. ادارهٔ قلمه دها برهفته – هایدی بر سنه – اقدم باشلایان مثلا ابوالعجیب شاطر بکی کیم طانیر... خدمتی نه‌یه منحصر... نه یازمش. نه اوقومش؟!... ونره‌دن یتشمش، دقایق لسانیه اوزرینه کیم بربحثی دیکله‌مش؟... مباحث لسانیه‌ده‌کی اصابت ومهارتنی برانجمن می تقدیر ایتمش..، خلقه‌می کندینی طانتدیرمش؟...

لسان بحثی، اوت! اصلاح لسانه، تمهید قواعده پك زیاده احتیاج واردر. لکن بوکا نه یولده باشلانیله‌جقسه‌ اك اول اوراسنی تعیین ایتملیدر. غربك مجامع ومحافل ادبیه‌سی بلکه دائما مباحثات لسانیه ایله اشتغال ایدییور؛ حتی مجار وآلمانلر اصلاحات لسانیه‌یه موفق اولمق ایچون اجرای تدقیقاتی – قره

قوروم صحرالرنده اجرای سیاحته قدر واردیریورلر . بو موفقیتلره، بوازلی غیرتلره مقابل بز ، حاضر بولدیغمز بر لسانی بوزمق ایستیورز . کوره لم بو مسئولیت کیملر اوزرنده تأثیر حاصل ایتمش اوله جقدر ؟ ! ....

نه یه یاراركه بز احتیاجات حقیقه مزه کوره نتایج مظهریت تولیدینی آرزو ایتمه‌رك میدانه آتلدق؛لسانه خدمت ، ادبیاته انتساب چاره‌لرینی بو نقطه‌لر اشکال ایدر . املایه شیوه یه متداثر مباحثه کیریشمك پك مهم بر خدمت اولمغله برابر اصحابی خیر-الناس عدایتدیرر،تاریخ ادبیات ایله‌ده بیوك بر مناسبتده بولندیرر فقط اویله تصورات منفردانه ایله اکا وصول امکانی یوقدر .
محققدر که بر بحثده اصول واساس اولمازسه راستکلن بر تاریخ ادبیات عثمانیه یازمق هوسنه دوشر . حالبوکه شو خدمته شمدی یه قدر ادبای عثمانیه مز طرفندن هنوز جسارت ایدلمامشدر. املا بحثی دخی نه مرتبه نازك طوتمق ، دوشونمك اقتضا ایتدیکنی مباحثلر تعیین ایتمکده مختاردر . املا بحثنه متعلق ملاحظاتك بر قسمی بو مرکزده وادبیاته خدمت وانتساب چاره سی ده اکا معطوف براهمیتده‌در . ایلریده ینه سویلاشیرز .

مکان وزمان

آثار وارده‌نك هانکی مجموعه‌لریمز ایچون تمیز وتفریق

ایدلدیکی بونلری اوقویانلرك معلومی اولمق لازم كلیر ایكن بعض اثر صاحبلری غالبا یالكز « معلوماتی » ویاخود « مصور ترقی »یی كوزدن كچیروب اكتفا ایتدكلرندن انلرینك طبع اولنمدن ضایع ایدلدیكنه ذاهب اولیورلر وشكایتده بولنیورلر .

بو زاده تسلیمه شایان بر حق كورهمیورز؛ زیرا ادبی وفنی آثاروارده‌یی ـ قیمت ومزیت محتویه‌لرینه نظراً تفریق ایدوب كاه « معلومات » ه وكاه « مصور » و « ارتقا » ایله طبع ایلدیكمزی اوزون اوزادی‌یه اثباته لزوم اولمدقدن بشقه قسم سیاسی حقنده جاری اولدیغی كبی نشره وساطت اولنان آثارك طبعی تماماً هیئت تحریریه‌یه عائد بولنمش واوبابده بونك شونك برشی دیمسنه هنوز برچیغر آچیلمامشدر. حال بوكه شكایات واقعه « قیمت ومزیت » آرامقدن زیاده «معلوماتی» «مصور»دن و « مصور » ی « ارتقا » دن بشقه و دها طوغریسی برینی دیكرندن فرقلی وشرفلی صایمقدن عبارت اولدیغی ایچون عمومیتله شایان رد كوریلیر .

براثر ، قیمت و مزیت لازمه‌یی جامع اولدقدن صكره « ارتقا » ده بولندیرلسه‌ده مقبول،« معلومات » ه درج ایدلسه‌ده مرغوبدر . معرفت،جهت، جامعه ایله كوزل بر اثر وجوده كتوره‌بیلمكده‌در . ماهیت قلمیه و مزیت ذاتیه ایسه هیچ بر زمان زائل اولماز . شایان مملكتك قبول ومحافظه ایتملری ایجاب ایدن سلك ترقی آنجق برمقصد، برفكر تعقیب ایدرك

یازی یازمغـه ویك چوق تتبع ومحاکمات ایله تزیین حافظه‌یه چالشمقدر . برچوق تدقیقات جراسـیله تأسس وتعین ایدن مسالکك بر بردن فرقلی اولمسی اصحابنك ینـه بر بردن فرقلی برفکری ترویج وابقا ایتملرندن انبعاث ایدییور . مثلا یالکز شعر ایله اشتغالدن ذوق آلانلر ایچون بك متفرق زمین وواديلر موجوددر . نته‌کیم شعرانشادی سنوحات قلبیه‌نك درجهٔ هیجان وفورانـنه تابعدر : سرور ونشاطك ، الم واضطرابك ، احتراس وهراسك حاصلی برمنظره‌نك مفکره‌مزده‌کی ایجابات تأثیریه‌سی براولمدیغنه ونظم شکلنه کیرن محسوسـاتك مآل وافاده‌سی کبی وزنی بیله صورت متفاوته‌ده انتخـاب ایدلدیکنه کوره آثار وازده بر بردن دهااعلا ایسه‌دیکرلرینك دهاقنا اولدیغی‌واوسببله نشره لایق کورلمدیکنی سویلك زائد دکلیدر ؟ برطاقم نورسید کان یازی یازمغه ، شـعر سویلکه زمین وزمانك دخلی اولوب اولمدیغی سؤالنی مقـام استغرابده ایراد ایلدکدن صکره موسم بهـار ورود ایدنجه‌یه قدر نظم و شـعره طبعلرینك مسـاعد اوله‌میه‌جغنی اخطار وعلاوه ایلیورلر .

بو سؤاله جواب ویرمه‌ده مشـکلات تصـور ایدیله‌من . فقط نه وارکه سـؤالی قائللریله مناسبتدار بوله‌میورز . « مکان وزمان » سوزلری ادبا بك مهم معانی‌یی جامعدر : سنه‌لرله یازی یازان ، شعرسویلین وعموم‌طرفندن تقدیر اولنان برطاقم دهات عرفانك حیات‌ادبیلری تدقیق اولندیغی زمان بو مسائل میدانه

چیقمشدر . بعضلری برمدت فوق العاده یازمش وصکره اوشرفی محافظه ایده مامشدر . بعضلری کنجلکده چالیشه رق بیوك برمرتبهٔ تقدیر احراز ایلدکلری حالده صکره دن استغنا حاصل ایدرك ساحهٔ تحریری ترك ایتمشلردر . ینه بعضلری حددن زیاده یازوب سرمایه یی توکتمش ووقتیله محرر ایکن بوکون علی العاده قارئلر صره سنه کچمشدر !

بوعدم اطراد شایان دقتدر ! بو دقیقه لرك برقسمی مکان وزمانك دخلی سببیله تأویل ایدلمامك ایستنلدی . ودنیلدی که: « انسان فرح وشادی زماننده بشقه وکدر وفلاکتی زماننده دها بشقه یازار . کذا انسان شهرلرده دوچار قسوت اولور قریحه سنده اومرتبه کشایش اولمز، کوزل یازاماز . بالعکس بر طاغ اتکنده برقورو ایچنده، بردکز کنارنده، کنیش وصاف برسما وافق آلتنده نظر وذهن وسعت وجودت بولور . بك روحلی، بك طبیعی آثار وجوده کتورر . یأس آورانه سوزلر بردرجه کوزل وبدیع اولسه بیله حکماً محدوددر. ذاتاً اصحابی ده فضله برشی میدانه قویه مز . نشاط وسرور ایسه محاسن طبیعتك عینی در ، دائما سویلیر ، دائما اندن بحث اولنه بیلیر . البته اوبحثلرده برروشعر حکمنده تلقی ایدیلیر .»

« زمان ومکان » مسئله سی حکمت ادبیه یه کوره قبول یعنی زمین وزمانك طبایع اوزرنده کی تأثیرات مطلقه سی تصدیق ایدلمش اولسه ده بزم برآزاولکی محاکمه مزك صحتنه خلل کتورمز. دها

طوغریسی ایی چالشمش، ایی دوشونمکه آلشمش کیمسه‌لریازی یازمق، شعرسوینك خصوصنده زمین وزمان ایله مقید دکلدر .

عالمده استعدادوسرمایه هرشیئه‌غلبه ایدر. هرزمان‌مظهریت کوستر . یترکه کوزل ومتین برمسلك انتخاب ایدلسون ، آثار منتخبه‌نك متمادیاً تتبعندن‌خالی‌قالنمسون. اوفیض‌ارشاد واستفاضه ایسه انسانی الی‌نهایه برفکره ، برمزیته صاحب ایدر. اعتدالنی، غائب ایتمین، مسلکنی تعدیله اوغراتمیان ارباب مساعی حالا او محیط زمین وزمان ایچنده ابرازمأثر کمال ایلیور !

نه حاجت، عبرت آلان، دقت ایدنلر ایچون طریق تفیض هر دائم کشاده در ! ....

درسعادت : ۱۸ ایلول سنه ۳۱۹

املا ولسان بحثی

املامزك اصلاحی حقنده شمدی یه قدر برخیلی مطالعه‌نامه‌لر آلدق. برقسمی‌دهاوقتیله ، برقسمی‌ده بوصره ده نشر ایدلمشدر. « معلومات » ك اومبحثه دائر اولان نشریاتی یالکز بر واسطه اولمقدن عبارت قالمش واملا مراقلیلری ایچون طرفمزدن دور ودراز مطالعات علاوه اولنمامشدر . زیرا بعض قلم اربابنك آرزوسی وجهله لسانده کلی تعدیلات اجراسی برامر عسیر

اولدیغی مرتبه کیف مایشاء یازیلان برمقاله حکمنه کوره توفیق حرکت ممکن دکلدر. حال بوکه فکراً برنقطه‌ده برلشن مطالعه اصحابی پك جزئی ایکن لسانجه اصلاحاته ابتدار اولنمق ایچون دها پك چوق معارفمندان لسانی شوخدمته تشریك ایتمك لازم کلیر. ایشته بوکا بنه «معلومات» توسطایتمش اولمق وشوآنه‌قدر نشر ایتمش اولدیغمز لسان مباحثاتی حقنده‌کی رأیلری نه اولوب اولدیغی بیلنمك اوزره اختصاصی ومعلوماتی مسلم اولان ادبامزه مراجعت ایدلمش اولدیغندن قریباً طرفلرندن آلنه‌جق مقنع ومفید مطالعاتك نشر واعلانی طبیعی بولنمشدر. اوجوابلرك ورودینه دکین بزده لسانمزك محسناتجه اك مهم برجهتی ایچون شمدیدن تجاربده بولنمق امنیه‌سی حاصل اولمش وبوده بررفیقمز طرفندن تکلیف ایدلمشدر. رفیقمزك مترقیانه مطالعه‌لری نتیجه‌سی ترکجه‌مزی بنه ترکجه اوله‌رق یازمقدر. دیورلرکه: «هرنوع مکتوب ومقاله‌لردن عمومك استفاده ایتمسی ایچون عباراتك معروف اولان لغت وکلمه‌لرله تشکیلی، طمطراقلی الفاظ وترکیبات قوللانیلمامسی لازم کلدیکی معلومدر.

«... نادراً استعمال اولنان لغتلر ومسلسل ومطنطن ترکیبلرله تحریر ایدیلن برمقاله‌دن استفاده نك خواصه انحصاری طبیعیدر.

« ادبیات وسائر مهم ومعتنا خصوصاته دائر یازیله‌جق محررات مستثنا اولمق اوزره غزته‌کی هرکسك برفائده‌یه منتظر

اولدیغی اوراقك بغایت آچیق وعربی وفارسی ترکیبلردن آزاده برصورتده یازلمسی اقتضا ایدر .

« عربی وفارسی کلمه‌لری استعماله لسانمزك احتیاجی درکار ایسه‌ده عثمانلی لسانی مستقل برلسان اولمق اعتباریله اولسانلرك ترکیبلرینی ، قاعده‌لرینی عیناً استعماله مجبوریت یوقدر .

مثلا برغزته‌ده : — فلان سفینه‌نك بحر سیاهه متوجهاً مرسای درسعادتدن فك لنکر اقامت و تدویر چرخ مفارقت ایلدیکی طرزنده یازیلان عباره‌دن عوام کروهی وپك چوق لغت بیلمین نسوان طاقمی بر شیئ آکلایه‌میوب مشکلاته دوچار اولورلر . بو مثللو حوادثك لسانمز قواعدینه توفیقاً ترکجه ترکیباتیله تحریر اولنمسی هر حالده فائده‌لی اوله‌جغندن مذکور عباره‌نك ـ فلان واپور دون قره دکزه حرکت ایتمش ویا ساده‌جه کیتمش ـ صورتنده یازلمسی التزام اولنملیدر . بوصورتله هم لسانمزك اصلاحنه وساده‌لشدیرلمسنه وهم‌ده استفاده ایدلمسنه خدمت ایدلمش اولور » .

بو بحثه نه دینورکه شمدی‌یه قدر ایدیلن تکلیفاتك همان اك اعلاسیدر . زیرا لسانمزی تشکیل ایدن عربی وفارسی کلماتك اشکالنی تغییره کیدلمیه‌جکی کبی ترکجه املامزك ـ کیفه کوره ـ دکیشدیرلمسنه دائر بر انتظامسزلغه‌ده میدان ویرلمیور . اوت لسانی، مناسبتی بولندیغی لسانلردن تجرید دیمك اولمیان‌شو جدی تکلیفه قارشی هیچ برشیئ دینه‌مز .

باخصوص ترکیبسز یازلمسنه امکان اولمیان جهتلرده استثنا ایدیلیور . « ویسی » یانه یازلمسون دینور .

هم دقت ایدلسه‌ده آکلاشیلیر . بعض دفعه التزام ایدیلن ترکیبلر اوقدر تشبیهلی اومرتبه قرا کلقدر که خیلی ذهن صرفی حالنده بیله بر معنا چیقاریله‌میور . بو قاریده مثال کتوریلن جمله ایله دعوامزی اثبات ایتمك پك قولایدر . فلان واپور ، قره دکزه کیتدی دیمك ، اوك البته دمیرینی کموریني ، حتی غازغانلره صوینی ، انبارینه یوکنی کوکرته‌سنه ، قمارمسنه یولجیسنی آله‌رق حرکت ایتمش اولدیغنی ایما ایدر .

مادامکه واپوردر ، اوروپانك صوك تجربه‌سی برطرف ایدیلنجه مطلقا بخارله متحرك اوله‌جق ،ماکنه‌سی ، چرخی‌ده بولنه‌جق ــ تدویر چرخ مفارقت ــ ترکیبنك صرفنــه نه لزوم قالیر . کیتدی دیمك کافی دکلمی ؟.....

ازجمله رفقامزدن بری مغلق ، مبهم یازمقده پك ایلری کیتمشدر . حتی بو قراریده اکثر واقع اولمیور . بر ستونی درین یعنی مصطلح وبری پك ساده یازیلیر . بوندن ، نه اوله ـ جق ؟... غزته برسیاق اوزره ترتیب ایدیلیر .

کاه شویله کاه بویله اولمامز . ذخیره ایچون ، مالیه ایچون شو قیمت واعتبار وار دیه باشلانه‌جق بربندی ـ بر طاقم غریب تشبیه والفاظه بوغمق ایله اونی اوقویان بر تاجر ، بر صراف نه آکلار ؟ کذا فورطنه‌دن بحث اولنیور . بوکا دائر ساده‌جه

— شو بو قضالر اولدی دیمك کافی کلیرکن هیئتدن بحث ایتمه‌ده نه فائده مأمولدر ؟ . . . بونك ایچون مجموعه‌مز بو نسخه‌سندن اعتباراً « ترکجه ترکیبلی » مقالاته منحصراً بر مسابقه آچیور . وموضوع اوله‌رق ـ دنیاده هرشیئك صفاسی برمیدر ؟ ـ سؤالنی ایراد ایدییور .

بویولده یازیلوب کوندریله‌جك آثاری مطالعه ایله الك ایی اصابت ایدنلره بر تقدیر نامه ایله مکافاةً بر کتاب اهدا ایتمش اوله‌جغز . فقط بو مسابقه‌نك سائر بر ماده‌دن باحث اولاجق مقالاته شمولی اولمدیغنی‌ده علاوةً بیان ایدرز .

مسلمدرکه هرلسانك برصرفی اولور ؛ بلکه برقومك یکانه شرفی دیمك اولان لسان دخی ضبط وربطه آلنان قواعدندن عبارت بولنور . قاعده‌سز سوز سویلمك ، هیچ بر فائده تأمین ایتمز .

قاعده‌می لازم ، فائده‌می سؤالنه قارشی پك تردد ایتمیز فائده استحصالی مطلقا قاعده‌یی محافظه‌دن صکره‌در . فقط بوراسی بردنبره آکلاشلمازده کوزه عکسی اولان جهت چارپار . ینه مبرهندرکه الك پارلاق طانیلمش ، الك عالی ادبی امثالی وجوده کتیرمش اولان برقومك ادبیاتنی نظرلرده مستحسن کوسترن هرحالده فصاحتیدر .

بلاغتی دها صکره‌در . فقط فصاحتدن‌ده مقصد، فصاحتك بلاغتله توأم اولدیغنی اثبات ایتمکدر .

شعر ، موسیقی رسمی سوکز ؛ بو ذوقکزده ممیز عد اولنه‌جق قدرده ایلری کیدیکز ، تجبا اویله تقدیری بر کعبه وارانی اوشعری ، اولحنی سویلینی ، او رسمی وجوده کتیره‌نی اوکرنمك عوسنده بولنمازمیسکز ؟ آز چوق یازمق اوقومق بیلن ـ اقتدارینه کوره ـ بر محرری مقایسه‌دن ، یاخود اذکیایه مخصوص مرتبه‌یی بولان بر هوسکار بوکون هانکی شاعرمزك ، هانکی حکایه یازانك ، هانکی غزته محرریننك اقرانه قیاساً دها خوش قلم قوللاندیغنی بیلمزمی ؟ اوکرنمزمی ؟ یاخود تیاترودن بحث ایده‌لم ! هراویونجی برمیدر ؟ ایو بر اویونجینك اسمی ، شهرتی اوکره‌نیلمزمی ؟ بر محاربك ، بر قپودانك مهارتی نه‌یه مستند اوله‌بیلیر صورولمزمی ؟ کچن هفته‌کی اجمالمزده سویلندیکی وجهله ترجمه‌مزی ینه ترجمه اوله‌رق یازمق ، وقاعده‌سی نه ایسه وقایه ایتمك لازمدر بر طرفدن اجنبی ادبیاتی اوقودقجه ـ محاسنی نه‌دن عبارت ایسه لساننزه نقل ایتملی ، او نمونه‌لردن عبرت آلمغی سائر وطنداشلرمزه توصیه‌ده بولنملی ، لکن لساننزه مخصوص قواعدی‌ده بوزمیوب سلامتنه ، ترقیسنه ، مضبوطیتنه چالیشملیدر بو ایسه غربده ، هندده منتشر آثاری تتبعه هیچ بر زمان مانع دکلدر . اوت ، بر طرفدن لساننزدن غیری لسانلری اوکرنه‌لم ، او لسانلرده یازلمش اولان کتابلری اوقویه‌لم کوزل بر فکری یاعیناً نقل ایده‌لم ویاخود آندن اقتباسده ، استفاضه‌ده بولنه‌لم . بزدن اول یازی یازانلر وحالا یازانلر

لسانه بر خدمتده بولنمغی آرزو ایتدیلر . اسلافمزك « اولوبدر » و « منم » کبی تعبیراتنی لسانك بو کونکی شیوه وقواعدینه مغایر کوردیلر وانلری « اولوب » ، « بنم » صورتنده تصحیح ایلدیلر. آنجق دها ایلری وارەمدیلر . عجبا نەدن ؟ چونکه لسانمزجه اجرا اولنەجق اساسلی تعدیلات او ینه – سویلندیکی کبی – غریب شکللرده املایی تغییر ایتمك دکلدر . انکلیز وآلمان لسانلرینك املاسی بزمکندن بسبتون بدتر بر صورتده ایکن اصحابی سویلندیکی یولده املایی تغییر جهتنه کیتامشلردر . نه شبهه ! املایی شیوەیه کوره تعدیل واصلاح ایدەلم ، صکره عربی وفارسی ترکیباتی ، تأنیث وتذکیر دائرەلرنده بولندیریلەجق اولان الفاظی نەیاپالم ؟ اصل ، ایشته بو ترکیبلردن اصلاحه باشلامق همتنده بولنملیدرکه ترجەمزك مستقل بر لسان اولدیغی اثبات ایدلمش اولسون – یوقسه بول بول ترکیبلر وبر مخابرك خوش تعبیری وجهله (تومن تومن !) عربی وفارسی کلمەلرله افکاریمزی افاده ایتدکدن صکره « ایچین . ایچون » ، « صوکره ، صکره ، صوکرا والخ » کبی یالکز ترکی الفاظه قارشی تجلد وتجددك نه فائدەسی اولەبیلیر ؟ !

حال بوکه ایتالیانلر لاتین وفرانسزلرك لاتین ویونان لسانلرندن مأخوذ کلمات ایچون ایتدکلری تعدیلاتی بزده عربی وفارسی ایچون اختیار ایتسەك بلکه مقصدده دها اول وصول امکانی ملحوظ ایکن تأنیث وتذکیری، ترا کیبده مطابقتی قبول ایتمش

بر لسانك حكمنه، قواعدینه رام اولمیوبده دهاغریب تركیبلری، الفاظ مجددی طانمق اوزره‌ده مأنوس اولمیان برطاقم لغتلری استعمال غیرتنده بولنمق عادتا كندینی بیلمه‌مك واصلاحات لسانیه‌یه نه یولده باشلانیله‌جغنی آكلامامقدر! فقط بك یازیق!...

لسانمزك اصلاحی جهتلرینی اك اول ترجه قواعده كوره یازی یازمقده آرامغی میدانه قویدیغمزدنبری برچوق طرفلردن آلقشلره مظهر اولدق. حتی برینی نمونه اولمق اوزره اولكی نسخه‌مزایله‌ده نشر ایتدك. فقط كندیمزی بر ایش كورمش كبی تحسینلره لایق كوره‌میورز. آكلایورز، حكم ایدییورزكه ایشك دها اولنده‌یز. اصل اساس بو نقطه اولمق لازم كلیركن املابحثنی اله آلیورز. ایكی‌ده‌برده انی قورجالایورز. نه‌فائده‌كه ینه برقاعده یاپه‌میورز. بالعكس لسانه بعض آغیر بهتانلرده بولنیورز. اویله كلمه‌لر آلنیور، اویله تركیبلر یاپلیوركه انسان بوبیهوده كچیریلن وقتلره عادتا آجیور. مثلا تفصیلاتی بر آز اوته‌ده‌كی صحیفه‌لریمزده مندرج اولان مباحثك بر قسمی یالكز بر «تظاهر» كلمه‌سی ایچون واقع اولمشدر. تظاهر تعبیری نصل اوكره‌نلمش وشمدی‌یه قدر نه یولده استعمال ایدلمش ایسه او معنا بزم ایچون مقبول وكافیدر. بونك یمن وحجاز شیوه‌سنی دوشونمك هیچ برمنفعت تأمین ایتمز. بو جمله‌دن اولمق اوزره عربی‌ده «كدی» یه مخصوص یكرمی اوتوز و «دیوان» كلمه‌سنی افاده ایلر اومقداردن زیاده لغت واردر بونلرك هپسنی ازبرمی ایتملی؟!....

مسالك ادبیه

« سعادت » غزته‌سی محررلرندن برادر محترم عبداه زهدی بكك مسالك ادبیه‌یه دائر بر ایكی مقاله‌سی نشر اولندی. برنجیسنده مسالك ادبیه تعریف ایدیله‌رك بزده بو بحثه هنوز نه‌دن كیریشلمدیكی ایچون [١] بیان تأسف ایدلمش وصكره‌ده نمونه ابرازینه سعی اولنمشدر زهدی بكی خالصانه تبریك ایدرز.

اوراده آز چوق – نه سویلنمش ایسه برمقدمهٔ غیرتدر. فقط تجیل مبحث ایچون بوراده تكرار ایده‌لم كه بردفعه مسالك ادبیه، تاریخ ادبیاته تعلق ایتمك جهتیله اوقدر حائز اهمیت ایكن علوم وفنون مدونه اربابنك عمومنه همان بدرقهٔ ادب اولمق اعتباریله‌ده استاد دكل دیمكدر.

انكار ایدیله‌مز كه هرصنف ارباب قلمنجه ایی یازمق شرطدر. زیرا مسلك صاحبی اولان ایچون ایی یازمق مطلقا سائقهٔ آرزوی اشتهاردر. « آرزوی اشتهار » دخی پیش انظار جهاندن دور اولمیان برنقطهٔ اعتباردر. شو قیاس ایله « مسالك ادبیه » ایسه بر منظر كمال اجتهاد اولیور كه تماشاسندن صاقینانلر بلكه نور نظر عرفاندن محروم اولان نابینالردر.

---

[١] بونام ایله فقیر طرفندن قلمه آلنمش براثراولوب حتی مقدمه‌سی هفته‌لك معلوماتك برنجی سنه‌سنك ایكنجی نسخه‌سنده نشر ایدلمش ایدی. اثرك مجموعی شو آرالق دردست طبع ونشردر.

حال بو که غربده وباخصوص فرانسه‌ده مشهور اولان مسالك ادبیه‌نك تأثیراتیله هرطرفده براویانقلق حاصل اولدی . لکن بو « تأثیرات » ك درجاتی میانه‌ده مشهود اولان موفقیاتك – تعبیر مخصوص ایله – برطرز واساسی واردرکه تدقیق وتماشالرینه کوره قوتی خیالیون ، طبیعیون وسائره کبی مسالك ادبیه‌دن برقاچی احاطه ایده‌مز . زیرا تخمیندن زیاده توسع ایدن او ساحهٔ ادبده مخاطبات روحیه‌یه قارشی یالکز عنوان دکل بلکه تقدیرات قلبیه موجود اولملیدرکه معانئ علویه‌سنی ، محاسن لامعه‌سنی اقتطاف ایتمك مظهریتی بالآخره غریب وهجرا قلبلره وارنجه‌یه قدر شاد اولمق امیدینی بخش ایتمش اولسون اوت ، مسالك ادبیه ، بو میدانه کلنلره – شفقت مادرانه کبی برر تسلیه‌دن عبارتدر . اوراده تفصیلات و مصاحبات ، ایجاز وسانحات وتولعات روح دخی اعجاز مرتبه‌سنی بولیور .

عادتا سودا کبی بیك درلو ماجرا ایجاد ایدر . فقط ینه سودا کبی ساده نامنك ذکری ایله تعیین ماهیت ایلر . واقعا برمسلك باشلار ، بوکا صیغینانلر چوغالیر ، اربابی برر صنف اوله‌رق تفریق اولنور ؛ لکن حیاتنه وداع ایدن فانیلرك ماسواسندن یالکز بیاض برکفن آلوب کیتمسی کبی او « ابد » دخی – اول و آخر – سویلنن سوزلردن دائما بر قسمنی یاد نامه کافی کورر . شونك بونك یورکندن قوپان بو « سوزلر » ك

ماهیتنه قارشی ـ وار یوق اولان ناطقلری نامنه ـ عصرلر ، زمانلر افتخار ایدر . تارومار اولمق قیدنده طوران اجزاسنك بیله بقادن ذوق آلانلری بو « سوزلر » ه نسبتی اولانلریدر .

اوت هرزمان آچیلان ، فقط هرزمان قورویان ، صولان ، طاغیلان ، روزکار اوکنده دونوب طولاشان چیچکلر ، یاپراقلر ایچون ، حزن و سرور سوقیله دوکیلن کوز یاشلری ایچون اسرار لیله قارشی اعلان معجزات وخلقت ایدن مهتابلر ایچون بقا هپ او سایه‌ده‌در .

یا انسان که دها فانیدر ، هرسنه دکیشوب تازه‌لنان حقیر بریاپراغه قیاساً برعصرلق عمری‌ده آنیدر ، نظرعالمده وتخصیصاً شفقت قومیه پیشنده یادنامه وسیله اوله‌جق اثر خیر وغیرتی او ، توکنمیه‌جك اولان مفخرتی احراز ایچون نصل شتاب ایتمسون ؟ ! ....

حسی ، ملی ، خیالی ، جنائی ، سوداوی

مطبوعات جدیده‌مزدن بعض کتاب قابلرینك اوزرنده کوریلن شوکلمه‌لر عجبا نه معنایه کوره صرف اولنمشدر ؟ ...

رومانجیلق ایجابی ، یاخود برشرف اکتسابی ، دیمك می لازم کله‌جك سویلیکز ! حسی قسمنه عائد بر اثر اوقودم ، خیالی بیله دکلدر ! رؤیادن عبارت بولدم ... بردیکری سوداوی

ایمش . اوده کوزدن کچیریلدی . هیهات که سودادن اثر یوق . صکره حکم ایتدمکه سودا هر قلبده اویانمز . مقصد، ارباب مطالعه‌یی اشغال ایتمك... حسی دینوب بر قادینده عصمت وعفت، برار ککده فضیلت وشجاعت تصویری لازم کلشده جنایت کبی نتیجه‌لنمش نه بأس وار .... جنایت، هر مزیتدن محروم اولانلرك ایشلیه‌جکلری بر فعل مکروه دکلمیدر؟ .. ایشته بزده رومانجیلغه یك فنا باشلاندی، بر تقلید اما هیچ فائده بخش اولمیه‌جقدر. نیچون می؟ زیرا بزده هنوز مقررات ادبیه اولمدیغی ایچون فرانسزجه یازلمش بر رومانی ترجمه ایتمك یاخود اوقومق ایله - حسی، خیالی، جنائی- رومان یازمق موفقیتی حاصل ایدلمز. رومانجیلغه، حکمت اخلاق نامی ویریلنجه هر ملتك اخلاقنه کوره یازی یازلمش اولور . آراده او قدر بیوك فرقلر واردرکه بزه قالسه برشی دکل ایکن اجانجه معیوب وکذا آنلرك بر حال وعاداتی ده شرقده مردود عد ایدیلیر . حال بوکه غرب حکایه نویسانی تنویع حکایات ایچون بر اولدن چالیشمش ، آرالرنده ، ارباب اقتدار طرفندن چیزیلان حد ادبی محافظه اولنمشدر . شو حال بردفعه بیلنمکله او یولده یازی یازانلر شبهه‌دن قورتارلدی . نه شبهه! بر مسلکی التزام ایده‌نك صریر خامۀ حیاتی همان اواغورده توکنمشدر !

مثلا امیل زولا، بر حکایه نویسدر. طبیعی یازار . حکایات طبیعیه طرفدارانك بیشواسیدر . عجبا وضع ایتمش اولدیغی

قاعده‌نك ، تعقیب ایتدیكی مقصدك خارجنه چیقمشمیدر ؟ بورلرینی ارباب قلممز آكلاملی، یاخود بر آكلانه‌جق بولمليدر.

ملی قسمنه كلنجه : دینه بیلیرکه اشخاصك اسملرینه نظراً بر حكایه‌نك ملی اولوب اولمامسی اقتضا ایدر . موضوع وقعه محاكمه ایدیله‌رك « ملیت » نظردقته آلنمیور . اسم نه ایسه حكایه او قسمه حصر ایدیلیور . اخلاقمزه موافقمی دكلمی دوشونیلمیور . حال بوكه ملی اولان بر حكایه‌نك ــ منتشر اولدیغی افراد بیننده ــ ماهیتی یعنی وقعه‌نك جریانی تخمین وموازنه ایدلمامك قابل اولورمی ؟... بر ترك ادیبی هم جنسنك نصل یشادیغنی ... نصل سودیكنی نصل سولدیكنی تعیین وتعریف ایده‌میه‌جكمی؟ بوكا امكان ویریلیورسه بزده ملی ــ حكایه یازمق زمانی هنوز كلدیكنی تسلیم ایتملیدر .

اكر ادعامزده اصابت وارسه حكایات ملیه‌نك او مرتبه بزه اجنبی اوله‌رق یازلمامسی لازم كلیر . زیرا حكایهٔ ملیه تصویر وتحریرینه مقتدر اولانلرك مطالعینی نظرنده‌كی فرق ــ شو حكایه ، اخلاق وعاداتمزدن ، احوال اجتماعیه‌مزدن برلوحه‌در كبی خشنودی تقدیراته مظهریتدن عبارت اولملیدر . بوموفقیتی احراز ایدوب ایتمینلری تفریق ایچون بعض حكایات مطبوعه‌یی اوقومغه باشلادق كه اكمال ایدر ایتمز قراریمزی بیلدیرمكی‌ده شمدیدن وعد ایدرز .

بر مقایسهٔ ادبیه

مباحث لسانیه کسب اهمیت ایتمکه وشرق وغربك افکار ادبیه‌سی مقایسه ایدلمك صورتیله پك مهم مقاله‌لرده یازلمغه باشلادی . نه اعلا بر روش که تأثیرات ادبیه‌نك درجات متنوعه‌سنی آکلامقسزین شوندن بوندن بحثه قاریشانلر همنوعنه قارشی نصل خدمت ایفاسی ممکن اوله‌جغی حقنده بو سایه‌ده بر فکر اجمالی حاصل ایتمش اولیورلر . اوت ، تسلیمی کوچ اولیان حقائقدندرکه لسانمزده ـ ادبیات کبی روحه ـ فائده بخش اوله‌جق مساعیٔ قلمیه ، برچوق تتبعات مدققانه‌یه مستند اولمدقجه انك محسناتی شبهه‌سز تجلدات وشخصیات مرتبه‌سنده قالیر . باخصوص بو جهت تکملات فکریه ایچون خارجك محصولاتك غرفانیه‌سندن بر نمونه ارائه‌سنه انحصار ایدنجه اهمیتی و ـ بونده اختصاص تام اولمدیغی حالده ـ نقلیاتدن عکساً ظهور نما اوله‌جق اشکالك وخامتی ، شمدیدن پیش نظر تأمله آلمق اقتضا ایدر . چونکه بزده هنوز مدون اولمیان برطرز علویده‌کی پارلاق فکرلری لسانه نقل ایتمك برانموذجنی پیدا ایتمش اولمق دیمك دکلدر . حتی بوندن ناقله ، بوندن مطالعه نه‌فائده مأمولدرکه‌او قبیل آثار مترجمه‌عادی بر نقلدن عبارت براقلمش وبالطبع روحی ، قیمتی میدانه‌قونلامشدر . بویالکز بر تماشایه وسیله اولور ؛ فقط مکمل بر تعریفی یوق اصلی نه‌در ... آثار شرقیه‌مزدن ،

عادات ملیه‌مزدن هانکیلریله مشابهت ومناسبتی وار کذا تعیین ایدلمامشدر . شمدی بونلردن نه استفاده‌مز اوله‌جق . یالکز اوقومق و بونلری بر اثر دیه المزده بولندرمقله‌می اکتفا ایده‌جکز ؟ ! ...

فرانسز مسالك ادبیه‌سنی تقلیدده آلمانلر ، انکلیزلر ، روسلر کبی بزم ایچونده امتثال ممکن‌میدر ؟

بو میانده تیاترو و انواعی واردرکه پك اوزاقدن سیر ایده‌بیلیرز . بوصکره‌یه قالسه‌ده اوله‌بیلیر . لکن دها اهونی که حکایه نویسلکدر . بونلره نه دیه‌بیلیرز ؟ خیالیون مسلکنده یازیلان قسمی احتجاجه صالحمی‌عد ایدرسکز ، یوقسه بوندن صکره وجوده کیریله‌جك آثاریمی اشهاد ایلرسکز ؟ ! ..

بوجهت دائما محتاج ملاحظه‌در . برزمان شعره فن قاتمق ادعاسنده بولنانلر غالبا حق قزانمش اوله‌جقلردر . زیرا فن دنیلن کمالات مدنیه‌نك تدوینی پك قابل اولدیغنه کوره تطبیقاتنده برکونا مشکلات تصور ایدیله‌مز . فقط مسالك ادبیه اویله دکل هیچ بر مسلك ادبی طوغریدن طوغری‌یه حصوله کلمامش وحتی هیچ بر قلم صاحبی ده مسلکنی ایلك ونهایت اثرینه وارنجه‌یه قدر عین اسلوب وفکرده تعقیبه مقتدر اولمامشدر . بر آرالق خیاله صاپمشدر ، ینه بر آرالق حقیقته پرستکار اولمشدر . کاه شعر سویلمش ، کاه نثراً حکایه یازمشدر اوجله شعر انشاد ایدن بالآخره شعرایه دشمن کسلمش ، عادتا شعر

حقنده برلسان مباین قوللانمشدر . فرانسزجه ایله اشتغال ایدنلر بوفرقلری کورمش ، عبرت آله‌جق درجه‌ده طانیمش‌ده اولملیدر .

شمدی شو دقائق مهمه‌یه نظراً معارف ادبیه‌مزه خدمت آرزوسنده بولنانلر کندیلرینه برخط حرکت تقدیر وتعیین ایده‌بیلیرلر . زیرا بزلر بوبابده اظهار تعصب ایتمك دكل بالعکس انفس آثار صاحبی اوله‌مدیغمزه تأسف ایدییورز . حالبوکه شوق وغیرت ابرازینه هرزمان ایچون احتیاج شدید واردر .

شمدی‌یه قدر اجمالاً یوروتدیکمز مباحث ومطالعات ، مملکتمزجه افکار ادبیه‌نك جداً ترقیسی ایچون نشانهٔ تمنیات اولمشدر .

ایشك ایچنده بردرجه اسف اولنسه بیله اوده بو مقصد اصلی‌یی تعقیب ایدنلرك — دوشونمه‌دن چالیشوب هبا اولان — غیرتلرینه ، امکارینه معطوف بولنمشدر . واقعا سعیه کوره ثمره اقتطاف اولنمسی برامرغیرمشکوکدر. لکن یالکز یازی یازلیور ، اثر وجوده کتورلمکله اکتفا ایدلیور ... ادبیات شودر، املا بودر، مطالباتنده اصرار ایدیلیورکه اصابت ایتمك ایچون، خلقك رغبتنه مظهر اولمق ایچون یك ایی دوشونوب رأی بیاننده بولنمق اقتضا ایدر .

برچوغنی بیلیرزکه اوقومدیغی حکایه ، بیلمدیکی شعر یوق، عادتا دیوان کسلمشدر. فقط حکایاتی بر مسلك حالنده بربرندن

تفریق ایدوب مطالعه بیانی الندن کلیور. حتی موضوع حکایه‌دن دائما برشخصی، بحث ایله خاطرده طوتوب اوته‌سی نه‌دن اویله اولدی، نیچون اوزمینده بسط حکایات ایدلدی. سبب وعلتلرینی کوستره میور ! ... زمنه کوره برتاریخچهٔ مطالعات وجوده کتوره‌میور . صورلسه بیلیرمش، هرشیئی آکلارمش . فقط نه یاپه‌لم او بیلمه‌یی که یکونسز برمطالعه‌دن عبارت قالمشدر . مطالعه‌ده ایسه شبهه جاری دکلدر. حکم وتدقیق ایجاب ایدر. بونك اصلی اوله‌جق، دیملی آراملی، بوللیدر . البته بر اساسی بولنه‌جقدر . سعدی، کلستان حکمنه باغبان اولمش ، فارابی موسیقیدن ذوق آلمش، مولانا اسرارنایدن صوروب آکلامش ودها صکره، صکره فضولی کندینه عشقی آلت ایتمشدر کوریلیریا بونلردن هر برینك نه اولدیغی اسملرینك یادیله‌ده آکلاشیله بیلیر. یالکز بودقیقه‌لره رعایت ایتمزسه‌ك صکره بزم یازدقلریمزی اخلاف نصل آکلامش اوله‌جقلردر ؟!

❊

دینیورکه ادبیاتك ترقیسی تهذیب اخلاق ایچون برتسلیه‌در، ضمان قویدر . فی‌الحقیقه برقومك اعتبار لسانیسی ایچون مرآت استحسان ، ادبیاتیدر . یا افکار قومیه‌نك ، خصائل ملیه‌نك ابدیلکنه خدمت ایده‌جك اولان ادبیاتك دائما برمرتبهٔ تمایز وتکامل اوزره تجلیسی نصل تمنی ایدلمسون، اسلافدن بعضلرینك

ادامهٔ شهرت ایتمش اولملری نه سایه‌ده‌در نه ایچون بیلنمسون ؟ سردیٔ اعصار ایله اسکین ساحرهٔ غبرادن بشقه برنشانهٔ یادی کورلمامك لازم کان اقوامی ، بوکون بزه طانتدیران ، او وجودلری . اجزاسی تارمار اولان اوارواحی مخاطبه‌یه قیام ایتدیرن قوت نه سبیلرله وجودبولمشدر ؟ اونه معنوی تأثیردرکه ترجمان قلب اوله‌رق نصل سانح اولمش ایسه برقاچ بیك سنه صکره‌ده برروحه اویله یاروانیس اولیور !. قرار ایتدیکی مفکره‌ده براقدیغی انتباه ، الهام کبیدر . نظره ، اومرتبه‌ده تاب ذوق بخش ایلرکه ادراك سرائر ومحاسن طبیعت ایچون هیچ برذره‌ده پرده‌دار اولمز ، قلبه اویله برحس نجیب ورقیق القا ایدرکه تشخیص حقائق اغورنده اعجاز کبی علوی برقدرتدن فرقی بولنمز .

ایشته محاسن جلیله‌سی اجمالاً تعداد اولنان ادبیاتك احتوا ایلدیکی خصائص مخصوصه‌دن بزده تقرر ایتدیریلن اقسامی ایسه شو تعریفلرك بسبتون خارجنده قالمشدر . قالدی‌که بز ، هرکسك برطرزده یازمسنی ، محسوساتی برمأل‌ده تصویر و حکایه ایتمسنی تکلیف ایتمیورز . صنایع ، مختلف اولور بیلیرز وتمیز نظر ، هرفردده بشقه درلو بولنور تسلیم ایدرز . فقط شونده اختلاف کوریله‌مزکه حسیاتمز تصوراتمز هانکی لسانه ترجمه ایداسه بدایع ملیه‌مز ، مخصوصات قومیه‌مز بلامشکلات فرق ایدیله بیلملیدر . دنیانك اك شایان

حرمت ادباسی صره‌سنه کچن روس ادیب مشهوری « تولستوئی » ایچون نه دینه‌بیلیر ؟

عمومیتله آثارینك السنهٔ معروفه‌یه وازجمله صبرسزلقله فرانسزجه‌یه نقل ایدلمش اولمسی نه‌یه مستنددر ؟ هانکی مزیت ادبیه‌سی تقدیراولنمشدر، هیچ مراق اولنوب تدقیق ایدلمشمیدر ؟ فرانسز ، یاخود آلمان ، انکلیز مترجملری ، اوادیبك اثرندن نه ذوق آلمشلردر ، محاکمه اولنمشمیدر؟ واقعا « تولستوئینك » مسلك ادبیسی ، سالك ادبیهٔ حاضره‌دن برزبدهٔ تقلیددر . گاه خیالیونه ، گاه طبیعیونه بکرر بر روشدر ؛ لکن ایشـك ایچنده بر بوی قومی ینه موجوددر .

مثلا : روس ادیبی بهاری روسیه اقلیمنه کوره تصویر ایدر . قار نصل یاغارسه ، صغوقدن ، طوندن ، طبیعت نصل سکونه‌واررسه ، کثافتسما ایچنده کونش، قمر نصل کورینورسه اویله یازمشدر .

علم محاسنه کوره بر شیئك کوزللکی تشریح حالنده نه‌یه انحصار ایتدیکی تماشاسندن وحظ اولنه‌جق برلوحه‌نك اساس لطافتی نه‌دن عبارت اولمق لازم کلدیکی معلومدر . حتی بوتناسب مناظر بحثی معمارلغی فن حالنه قویمشدر. نظره خوش کورونمك اوزره برشیئه یاقیشیق آلدیرمق برلازمه حکمنده قالدقجه‌بونك ادبیات حقنده جاری اولمیه‌جغنی ادعایه کیمسه جسارت ایده‌مز.

نته‌کیم شعرده‌کی اولچویه برعرب وعجم پای بندی دیوب
کچمك روا دکلدر . وزندن مقصد البته برفائدهٔ ادبیه‌نك تأمینی
دیمکدر .

اوت بوشرطه رعایتی الك اسکی ملتلر بیله ایفا ایتمش وذوقه
کوره بونك طرز دیکرده کوریلان انواعی ینه عین فائدهٔ ادبیه‌یه
راجع بولنمشدر .

بوحالده اصولدن برضرر وقوعی شویله طورسون بالعکس
انك احکامنه بخش اعتباردن منفعت مأمولدر . یالکز بیلنملیدرکه
ادباً محافظهٔ اصول ایتمه‌نك ینه بعض اصولی واردر . محیطنده
یشادیغمز خلائق ومکونات عدیده‌نك هیچ برجزئی ، انتظام
مقدرینه خلل ایراث ایتمك قیدینی طاشیماز . بزم ، شرقلیلرك
اعتیادیمزه نظراً مهتابی کیجه‌یه مخصوص طلوعی ایله ، لطافتی
ایله کوروب تجلیل ایلرز . کونشده نهاراً منتظر ایکن کیجه
ظاهر اولیویرسه مسلم اولان عظمتی تقدیره بدل اعتقادیمزی
بوزه‌جق مرتبه‌لرده دوچار حیرت اولورز !

شمدی جای ملاحظه‌درکه بزکندیمزه مخصوص برمسلك
اعتیاد ایتملی‌یز ، براصول حاجی اولمغه چالشملی‌یز . برصورتده‌که
مسقوه جواری ، سن پترسبورغ حوالیسی ، بالطق سواحلی
فرانسه‌نك نه «نیس» بلده‌سنه ، ایتالیانك ناپولی کورفزینه بکزر
ونه‌ده « ژورا » طاغلری اورالره ، قفقاسلره تشبیه ومقایسه‌یه
دکر . شوده وارکه توصیفده بوفرقلر دائما موجود اولملی‌که

برانر هم آرامزده رغبت بولسون ، همده اجنبيلره حين ترجمه‌ده مرغوب كورنسون .

بودقيقه‌لره رعايت ايدلمدكجه آراده بزيالكز ترجمان اوليورز . وحساً وجدانمزى كورلنمش بوليورز .

حال بوكه عاكف پاشا مرحومك :

« يانسون آهم ايله كول اولسون كالر »

نوحه‌سى نه‌قدر بزدن ايسه اوته‌دن :

« انتظارمدى ويرن بال ويرى ،

كوكدن ايندى صانمك سزدلبرى »

طرزنده‌كى سوزلرده او مرتبه ذوق وحسياتمزه اجنبيدر . بواعتبار ايله :

« اسلوب افاده عينيله انساندر »

دستور ادبيسى البته مجهولاته اطلاق اولنه‌مز . بزم حريم روحمز اوله‌جق آثارك اساسى قلبمزدن ، رنكى قانمزدن وبتون هيئتى كنديمزدن عبارت اولورسه اوزمان ادبياته بيوك بر آشنالق عطف ايده‌بيليرز . بوشرفلرى ، بومفخرتلرى احراز ايچون پك زياده تدقيقات وتحرياته لزوم اولسه‌ده بر بأس يوقدر . زيرا ثمرهٔ غيرت اقتطاف ايديلنجه تعب وزحمت محو اولور . باخصوص كه شرقلى‌يز كونش سمتمزدن طوغار ، يانمزدن ، تپه‌مزدن كچر . شعاعنك طاغيلوب كيتديكى يرلرده تدقيق حقائق ايتمامزه برحق بخش ايتمشدر . اونور نظره طولاييسيله مالك اولان جماعتلرك

وجوده کتیردکلری مآثر کمالاته رغماً مجاهدهٔ نفسده بولنمق بزم ایچونده فرضدر .

ایشته بو مطالعات قاصرانه‌نك خلاصه‌سی شوتمنیٔ مخصوصدرکه هیئت معظمه‌مزك تاریخ تأسسندن بری آز چوق ، ای فنا ، اسلافمزدن نه‌یادکار براقلمش ایسه بونلری نوعنه کوره تفریق ایدوب هربرندن بر نمونه ارائه ایتمك و بونلری زمانك شایان تقدیر کوره‌جکی زمینده کمال اعتنا ایله برحد داخلنه آلمقدر . بو یولده بذل مساعی‌ده بولنمق ایسه هرحالده ادبیاتمزی براصول تحتنه صوقمقدرکه احتیاجات ادبیه‌مزده اوسایه‌ده تلافی ایدلمش اولور و بزه مخصوص بر اصول وجود بولور . اوزمان «عینیله انسان اولان اسلوب افاده» دن بزمده عثمانلیلق نامنه نه مخصوصاتمز اولدیغی میدانه چیقار .

مطالعاتمزدن شو نتیجه حاصل اولیور : افکار ادبیه‌جه برفکر تام آلمق . بالطبع اونامه الیق اوله‌رق وجوده کتیریلن آثاری کاملاً کوزدن کچیروب بر وقوف پیدا ایتمکه‌متوقفدر .

ذوق صاحبی اولورکه عرب وعجم اشعارینی ترك وعثمانلی ادبیاتنه ترجیحده مصردر . ینه بعض سلیقهٔ ادبیه اصحابی بولنورکه ادبیات عربیه وفارسیه‌دن دها هوسکار تحصیل ایکن نه !وقومش ایسه اوکوچك سرمایه‌ایله‌ا کتفایه راضی اولمشدر .

بوایکی نوع اصحاب طبعه قارشی کلنلر ، شو اوچ طرفك مآثر ادبیه‌سنه برلمحهٔ ابتصاری کافی کورمش وبریکیلك بولمق آرزوسیله فرانسزجه ایله سائر السنهٔ غربیه محصولاتنی تتبعه حصر اوقات ایتمشدر . هپسی همان اعلا . بونده خوش اولمیان بلکه جداً اظهار لیاقت ایتمکه ساعی اولمامقدر . اربابنه کوره مسلمدرکه برممالکتك مطبوعاتی‌سنه‌ده ، آیده ، هفته‌ده برچوق کلیاته جلوه‌کاه اوله‌بیلیر . بونلرك واقعا برقسمی آز اوقونیر . برقسمی تمثیلات عدیده‌یه مظهر اولور . عادتا خزینه‌لر تشکیل ایدر . بوبرکوزل مقیاسدر . فقط انی دوشونه‌لم که بر محرر نه وقت شهرت ورغبت قزانمش اولیور ؟

بوشرف قابل تصویر وتقلید اولمیه‌جق بر ذکا ، بردها ، اظهار ایده‌نه‌می ؟ یوقسه داهیلکی ، قلمده‌کی پارلاقلغی اصحاب مطالعه‌نك عمومنده همان بر حس تقدیر اویاندیرانه‌می راجع اوله‌بیلیر ؟ بزم حالمزه ، میدانده اولان احتیاجمزه نظراً هرایکیسنه‌ده شدتله محتاجز .

ایسترز ، برداهیٔ ادب یتشسون ، بزه ، اویله حیران اولنه‌جق زمینلر آچسون ، کوسترسون اوبدایعی‌که شمدی برچوق نکاتنه ، الوانه بیکانه قالان انظار ادبمز ، تماشاسیله ذوقیاب اولسون وبوله‌جغی فیض ونشئه ایله بشقه‌لرینی‌ده حصه‌دار ایتسون ! ایسترز ، اوخارقهٔ عرفانی‌که حصهٔ ادراك

وتفیضی اولمق اوزره بوکون ، یارین هرزمان ایچون قیمتلی
بریادکار حکمنه کچسون !

اوت ، شرقده ، غربده یتشن دهاتك ـ حیثیت وشانه
مشتاق ومفتون اولانلر ـ آنلرك منسوب بولندقلری ملتلرك
یك بیوك قباحتلرینی ، یاکاش حرکتلرینی نظر مؤاخذه‌یه
آلدیرمیوب هربرینه غبطه فرماشرفلر بخش ایتمشلردر . فضائل
قومیه بویله توکنمك بیلمین خزائنه اطلاق اولنسه یریدر !

لاعلی التعیین براثر صاحبی دوشونملیدر . ذهننده برقرار
ویرملیدر . دیملی که : « شومباحثی ، شومعلوماتی ، شوادبیاتی
انظار استفاده‌یه عرض ایدییورم ، بیلن بردرجه مستفید
اوله‌جق ، حافظه‌سنده برآز ترددله قالان مخصوصاتی تقویه
ایلیه‌جك . یاخود یکی ، بسبتون یکی بروقوف کسب ایتمش
اوله‌جق ، بیلمین البته تنویر قلب ونظر ایدوب بوسایه‌ده
برجهان معرفت کوره‌جك ، یازی بویله یازیلیر ، اشیادن بویله
بحث اولنور ، برشیئك شایان استفاده اولان جهتلری بویله
کوستریلیر دیه‌جك واستعدادینه کوره بنی تقلید ایلیه‌جکدر .
شمدی بنم خدمتم نه مرتبه جدی اولملیدر ، نه قدر متین
اساسلرده قورولملیدر . زیرا اثرم بربدرقه حکمنه کچیور .
بونك مادی منفعتندن ماعدا اك بیوك شرفی ده بنی دائما خیرایله
یاد ایتدیرمکدر . فقط دوشونملی‌یم که بوکسوهٔ معرفته ویردیکم
رنکلر کافیمیدر ؟.. عجبا آز برزمان ظرفنده صولمیه‌جقمیدر ؟ »

ایشته بوقدرجق ملاحظاتی ـ اثر وجوده کلمدن اقدم ـ نظر دقته آلهجق اولان اصحاب آثار ، نتائج وتأثیراتجه مطلقا موفقیتیاب اولهبیلیرلر . لکن بورالرینی دوشونمینلرده واردر . اوسبیلهدها اولکی وعدیمزی انجازه موفقیتمز حالنده تشریحات ادبیهمز اوبوشلقلر ایچنده بریر طوتهجقدر . بونکله برابر بعضلرینه صرف مساعیده شوق ویرمك نصل ممکن اولهجغنی شمدی بزدها اول دوشونهبیلیرز ؛ چونکه بوبرخلاصه اولهجق که براثر نهدرجهلره قدر جامع محسنات ایسه ایچنده براشارتنه ، توسیع قریحهیه ، نفوذ نظره معاون وخادم اولان برخاصهیه تصادف ایدیلهجکدر . اوخاصه برخلاصهدر ؛ خلاصه اما اك رعنا چیچکلرك غنچهسی کبیدر . برکونش کورسه آچیلیویرر . بیون بوکن اوخاصهٔ تواضع ، قیمت وفیضی لهیب آسمانه تقدیر ایتدیرمك ایچوندر . صکره آچیلیر ، صکره صولار ظن ایدرسکز . خیر ، روحی اك کوزل چهرهلره ، اك دلربا کنج قیزلرك صاچلرینه طراوت وزینت بخش ایدر .

هراثر براعتبار وفائدهیه مقارن اولهبیلیر . لکن بوفائده محدود وآنی اولملیدر ،انتشار ایتدیکی محلدن غیری یرلردهده تأمین فوائده یاردمی اولملیدر .

حال بوکه اویله اثر ادبیلر کوریلیورکه ولایات ارباب معارفنك تنویر اذهانی اغورنده قطعاً سودمند اولهمیور . اصحابی ایسه متصل نشریاته دوام ایدییور . سنوحاتی محصول

خاصه‌سی هر کسه برمعکس امعان اوله‌جق ظنّی مدار مفخرت بیلیر . عجبا بونلره بر اشارت ایدن ، بر آز نصیحت ویرن بولنمسونمی ؟

منتسبین ادبمزجه بو قبیل آثاری کاملاً رد ایتمك جائز اولماسه بیله قیمتلری حقنده بررأی بیانی ، بر دکر تقدیری طرفدار ترقی اولان ایچون لابددر . ذاتاً مظهریت ادبیه ایچون الك جدی خدمت ، بووادیده مصروف اولان مطالعات صائبه‌در . بونلرك نتائجی ایله مساعی پروران ادبه بسط جناح تکمیل ایتمك ، بونلرك محسنات کامله‌سی ایله ، کندی محصول عرفانمزله کتبخانهٔ امتی تزیین ایتمکدر .

بواغورده نه لازم ایسه ممکن مرتبه تحری ایله تفصیلاتنی اعطایه غیرت ایده‌جکز .

آرامزده بعض ذوات ، آثار ادبیه‌یی تتبع ایدنلره قارشی برحس تعییب بسلیور . هپ ادیب اولوب میدانه چیقمه‌ده نه محسنات واردر . بر آز اوقومق ، بر آز یازمق کافیدر دییور ... فنا دکل ، بوده برمطالعه‌در ؛ فقط ینه بویله‌لری بر مجلسده شویله صنایع نفیسه‌نك الك معتنا ورعنا قسملرندن ، الك زیبا ، دلکشا زمینلرندن بحث اولندقجه او بدایعی آزچوق

تقدیر ایده‌جك قدر وقت بولمدقلرینه یاخود امك صرف ایتمدكلرینه، برشی اوكرنمدكلرینه پك كوكلدن تأسف ایدییورلر .

واقعا انسان ، هرشیئی اوكرنمكه متحمل یاخود مستعد دكلدر . بردرجه برینی برمرتبه‌دها برینی تحصیل ایتمكله اكتفا ایده‌بیلیر . ذاتاً برعلم بدیعه كوره مساعئ بشریه تقسیم اولنمغه یعنی هرفرد النه یاقیشه‌جق مسلكده . روشده ماهر كورنمكه مستعددر . ینه بوقاعده‌یه رعایت اولنمق نتیجه‌سیدركه رسام بشقه ، شاعر بشقه ، معمار ، حكیم ، مورخ دها بشقه فكر ونظر اصحابیدر .

علوم وفنون مدونه‌نك ترقیسی دائما تدوین وتعمیمه ، تعلیمه وابسته اولدیغی طبیعی ایكن بونك خارجنه چیقمامق اوزره ارباب سعی وعرفانه آیری آیری بر پایه ویرمك ضروریدر. دینه‌جككه بر جماعت بیننده نظر خاص اصحابی الی‌القیامه بولنه‌جغی ایچون مصنوعات فكریه‌ده بعضاً فندن عبارت اولان ثابت درجاتده ، بعضاً مواسم كبی بر رنكی بر رنكنه اویمیان متغیر فقط ینه معنیدارصنعاتده تجلی ایلركه بونلرك تماشا كرانی البته یكدیكرندن فرقلی اولمق لازم كلیر .

كذا تاریخ بیلمك، ازجمله صحائف زرینده‌كی صداءشهامت ومفخرته نسبةً ، جنساً انتساب دعواسی 'ویاندیران عنعنات ومفاخر ملیه‌یه‌وقف نظراحترام‌وتبجیلده بولنمق هركسه واجبدر.

لکن اربابی عندنده بوکا بشقه درلو باقیلیر، بشقه بر قیمت واعتبار بخش اولنور .

اوت هرکس ادیب ومورخ اوله‌ماز؛ بری بر آز، بری بلکه زیاده یازه‌جق ، دوشونه‌بیله‌جکدر . کذا اوقومق ، ویازمقده بویله‌در. شوده وارکه ذوق وعرفانك علی العموم افرادده کشایش بولمسی‌ده مطلقـا فرضدر . یازامیـانلر یازانلره ، بالذات نشر معرفت ایده‌میانلر شایان مطالعه آثار وجوده کتیرنلره بذل تقدیرات ایتملیدر . بالخاصه بونلره قارشی استخفاف ایسه ندن ایجاب ایتسون ؟ !

ابتداده ، حتی هرباشلانغجده یازی یازمق اوزره پك چوق هوسکارلر میدانه آتیلیرلر ، بر صنف تشکیل ایدرلر . صکره برقاچی آیریلیر ؛ بر قاچی کریلر ، اکر قوت وغیرت موجود ایسـه آلدانمز . یترکه انسـان انلری تقدیر وحسن استعمال ایده‌بیلسون .

یوقاریکی مصاحبه‌دن فضله مطالعه بیانی، دها مفصل ومقنع مثاللر ایرادینی زائد عد ایدرز . چونکه آثار ادبیـه کونش کبیدر : شعاعنه بالجمله موجودات عرض افتقار ایدر .

یالکز نه وارکه او مجمع فیضنه یاقلاشـوب ایـدن ایی‌یه مستفیض اولمه‌نك شرائطی اولمق لازم کلسـه حاشـا بزمده

مساعیمزك هبا اوله‌جغندن اورکوب معارضین کبی بر نقطه‌ده توقف ایتامز واقع اولوردی. نه‌دیمك‌می ایستنیلیور ؟

ایشته اوخلاصه نکده خلاصه‌سی : ما‌آثر ادبیه‌وفکریه‌یی معناً استهلا که حاضرلنان اذهان نورسیدکانه سمدن بدتر تأثیرده بولنوب تلعین نام ایتدیرمامك ایچون اعمال فکرده تشهیر متاع دانشده شایان اعتبار، دقیقه‌لر کوزه‌تملیدر . بوایسه هپمز ادیب‌ومحرر اولمیه‌لم آنجق یتشه‌جك اولانلره برمیدان شوق ویره‌لم ، بوصورتله بر آزده امین اوله‌لم که اوچمق ایچون قناد طاشیان انواع مخلوق واردر ؛ فقط کیمیسی قطعه‌لر ، عمانلر کچر یورولماز ، کیمیسی هوایه چاربمقله جناحندن نوشینه صدا ، بر ظل صفا بیله حاصل ایده‌من .

عنوان وموضوع

عنوان ایله موضوع بیننده مناسبت وارتباط کوزه‌تمك واذهان ارباب‌مطالعه‌دن برزبدهٔ ما‌آل ـ هیچ اولمازسه ـ برخیال براقمق تأمله شایان بر مسئله‌در . اوته‌دنبری نظر دقتمزی جلب ایدوب طوران‌شوبحثی آرتق میدانه آتمغی، برچاره آرامغی‌مناسب کوردك . چونکه اله کچن آثارك نه‌عنوانلری اعتباریله محتویاتنی ونه مندرجاتی ذکرنده سرنامه‌لرینی مطابق بوله‌میورز ، نه‌قدر چوق قیمتلی وقتلر ضایع ایدیورز ! بوقدری بزم حسابمزه

کورەدر ... عجبا دها سائر آلدانوب کتاب آلانلری ، صباحلره دکین ـ برنتیجه چیقارمق اوزره ـ بیهوده زمان غیب ایدنلری نەیاپالم ؟ ! ..

هانکی شعبهٔ علمیه وفنیەیه تعلق ایدرسه ایتسون ، مسلك تحریر وتصویر جداً نازك . دقیق بر مهمەدر ، حددن زیاده اهمیت ویریلەرك محصولات قلمیەمزك امین وقیمتلی بر کنجینهٔ تقدیر ورغبتده تمادی وبقاسنه چالیشلملیدر . خاطردن چیقاریلەمیان برغریبەدر . وقتیله « آناطول فرانس » ك ـ آبەی ـ عنوانی آلتنده بر حکایەلرینی اوقومش وترجمه ایتمش ایدك . حسیاتمزی اولدیغی کبی تکرار وبیان ایدەلم : معلومدرکه « آبەی » بال آریسی معناسنەدر . بومبارك ... بو مفید مخلوق حقنده کی اوصاف ، اك مقدس لسانلرله ایراد اولنمش ، قبول ایدلمش وپرسود مساعیسیده نمونهٔ امتثال اتخاذینه لایق کورلمش اولدیغی ایچون ـ آبەی عنوانی ـ بردن بره بال آریسی معناسنه آلمق ایستدك . صکره .. اوت صکره « آناطول فرانس » ی دوشوندك . بو ذاتك ، بو ادیب شهیرك ادبیاته بیوك بر ذکا وعرفان ایله انتسابی وار . « آری » نك حیات ووظائفندن باحث برکتاب یازەجقلرینه قائل اولەمدق . بالطبع اثری مطالعه ایتمك لازم کلدی . اوتەده ـ قیز ارکك ـ ایکی اصیل چوجغك صاف وصمیم محبتلرندن وشوراده بوراده لاقیدانه سیاحتلرندن بشقه برسوز یوق... صکره ادیب بوچوجقلری اشخاص حکایه

صره‌سنه‌ کچیروب‌ارکک ژورژ .. قیزه‌ده «آبه‌ی» اسمنی ویرمش .. غریب برمناسبت دکلمی! .. بوذات «آناطول‌فرانس» اولمسه‌ایدی البته ـ موضوع بحثمز اولان ـ نقطهٔ نظردن بر درجه‌یه قدر مؤاخذه اوله بیلیردی : فقط حکایه‌ده‌کی قیمت ولطافت .. بالخصوص او محترم ادیبك قلمنده‌کی اقتدار ومهارته قارشی هیچ بر اعتراضده ، هیچ بر حرمتسزلکده بولنیله‌ماز ... چونکه : حقنده‌کی ترددمزی حکایه‌نك شوخ ... متبسم ، ذی‌ادا افادات ومحتویاتی ، اساسندن ازاله ایتمشدر ..

شمدی نتیجه‌یه کله‌لم :

بر زمان ادبا وشعرامز ، اك زیاده غزل ، قصیده ، رباعی مستزاد ، بهاریه وساره‌کبی محدود برقاچ عنوان آلتنده تصویر افکار ایلردی . اوقوناندن نه آکلاشیله‌جغی معلوم ایدی . قارئده تردد وتعجب اندیشه‌لری حاصل اولمز ایدی البته ـ بری‌برندن فرقلی اولمق اوزره ـ غزل ، غزل ایدی قصیده ، قصیده .

بوکون شعریمز ، نثریمز انبساط بولدی ، وسعت پیدا ایلدی . اعتلایه یوز طوتدی . بوکا تکرار حمد وشکر ایدرز ؛ لکن اورته‌ده موضوع یوق ... عنوان یوق ! ... یاخود شو قبیلدن عنوانلر پك پارلاق : نوای هجران ـ نالهٔ عشاق ـ مهتابه قارشی ـ پرستیدهٔ روحمه ـ نوای تأثر ـ فریاد عاشق ـ یاردن تمنی ـ خاطرهٔ سودا ـ تفکرم ـ تسلیهٔ

قلب ـ وسائره‌كه یالكز قورو بر تركیبدن عبارت ... یك چوغنده معنی ... صنعت كوریله‌ماز . كچنكی نسخه‌مزده تشهیر ایدیلن احمد حیدر بكك — خالد ضیا بك افندی قرداشمزه عائد اولان (لكه) عنوانلی مقالهٔ ادبیه‌یی ـ بمسه‌یوب ـ « زواللی مارغریت » نامیله نشره جسارت ایتملری او قبیلدندر ! ! ...

درسعادت : ١٣ تموز : ١٣١٩

كچنكی اجمالز ، موضوع ایله عنواندن باحث ایدی . شمدی بوندن بر نبذه‌دها بحث ایده‌جكز : موضوع ـ هانكی بحثه تعلق ایدرسه‌ایتسون ـ برشیئی احاطه‌ایتمك، نظر وتكریمزه اوشیئی هدف ومعكس اتخاذ ایلك ـ ودها طوغریسی فكربشره معروض وجلوه‌گاه اولان نقطه دیمكدر . موضوع نه‌قدرمتنوع اولسه محفوظاتمزدن ، محسوساتمزدن ینه خارج دكلدر . یترکه او هدفی انتخابده اصابت ایدلسون . افكار وحسیاتمزك جولانكاهی اولان بو نقطه‌یی عینیله محافظه ایله تصویره موفق اولمق بالطبع درجهٔ شرائط و غوامضنه وقوف حاصل ایتمكله ممكندر . وفقط مادامكه سوز ، فكر انسانه مخصوص ومختص صفات ممیزه‌دن معدوددر ، انسان كندی كندینی تعریفدن ، وعزم مرامنه قارشی ـ عرض ناز وبساط ایلین ـ مناظر

وصفحات عالمی تماشا وتوصیفدن عاجز ومحروم اولمامق طبیعی کلیدر ؟ بالعکس اویله بر آشنائیٔ مرامك حصولی ایله نظر وذوقمزی اوقشایه‌جق الواح واشیانی بسبتون کندیمزدن . محیطمزدن عد ایدرز . الك زیاده موضوع اتخاذ قلنان ـ افقلر ، ذی‌رنك سمالر ، شوخ وظریف ومهیب و واله بلوطلر ، دکزلر ، طالغه‌لر ، ساحللر ، طاغلر ، ایرماقلر والحاصل صولر ، شلاله‌لر ، اورمانلر ، چمنلر ودها سائر نیجه خلائق ومکونات ـ انسانه مجهول قاله‌جق قلمله توصیف اولنمیه‌جق شیلر دکلدر ... الویرر که روح ونظر بو اشیا ایله بر آز استیناس حاصل ایتسون ، فکر او حقائق وبدایعی تقدیر وتقدیس ایلسون ؛ هیجان وضرباتنده انیس اولان بر قلب ایله او اشیا آراسنده نه بیوك علائق ومناسبات اولدیغی درحال تعین ایدر . واوقدر طبیعی وبدیعی سانحه‌لر ، بارقه‌لر تجلی‌یه باشلارکه انلرك هپسی برشعر ، .. هپسی برموضوع اولور !.. بو بحثی ، دها زیاده تفصیل ایتمه‌یه‌جکز . اعصار ودهورك سیل خروشانی ایله دور اقطار ایلیوبکلن وانسانلره ده یکانه واسطهٔ بیان اولان لسان ، لآلیٔ الفاظ ، شمدی قریحه ومفکره‌مزده‌کی مضامین ومعانیدن دها رنکین ، مقبول ماهیت وقابلیت اظهارینی حائز وجامعدر . دیمك ایستیورز که معنایه ظرف اولان الفاظ وبر آرایه دیزمکله وجوده کتیریلن عبارات عادتا برشعر عد ایدیلیور وخارجك ، محیطك تأثیر ومناسبتی قطعاً آرانمیور ..

اوسبیله الفاظ ، ناظملردن ، ناثرلردن دها شاعر ، دها ادیب کورینیور... وینه اوسببله اوشیلرده موضوع بوله میور ویاخود اوموضوعلره مناسب برعنوان ویریله میور !...

تأمله ، تسلیمه شایان بر دقیقه‌درکه وقتیله عامل لسان ، مثلا « نظر » کلمه‌سنی رؤیت معناسنه حصر واستعمال ایتدکدن صکره « منظره » و « مناظری » برصورت تطبیق سائقه‌سیله آندن اشتقاقه مجبور اولمشدر . شوحالده باقوب کوردجکلریمزی لایقیله احاطه وعرض ایدیله‌مزسه آنی قصور . بیوك بر قصور صایمامغه نصل معقول برسبب اوله بیلیر ؟ ! ...

بوکونه قدر سرد ایده کلدیکمز مطالعات ادبیه‌نك حسن تأثیرینه ـ دلیل اولمق اوزره ـ وارد اولان آثارك شمدی یکدیکرینه رجحان جهتی آرانیور و بویله بر مشهور ادیبنك ـ نظم ونثر ـ قسملرندن دها بشقه بر طرزده اولمسی توصیه اولنیور . هیسی طوغریدر ؛ فقط بونده اومرتبه فائده آرانه‌ماز . آثار وارده‌دن تمییز وتصحیحی لازم کلنلر ـ مجموعه‌مزده ذاتاً نهادهٔ موقع انتشار اولیور . بونلر ـ یوزلرله منظوم ومنثور ـ آثار میانندن طبع ونشره لائق کوریلنلریدرکه بر مرتبه دها تفریق وتمییزلرینه حاجت قالیرمی ؟ صکره یکون بولمز ... برفائده تأمین اولنمز . بودعوایی ترك ایدملم وادبیاتك ـ منتخب برکزیده آثاردن عبارت وحسیات قلبیه‌مزه ـ ترجمان اولدیغنه کوره بسط وتمهیدی یوانه کیدملم . برآز یازملم ـ فقط متصل

دكل شويله دوشونه‌رك.. بر درجه فاصله ويره‌رك موقعه ، زمینه‌ بر آزده بزی بزه طانتدیره‌جق حسیاتمزی مزج ایلیه‌لم . اووقت مدعامز تنـوز ایدر ، میدانه اوقدر روحنواز ، دلپذیر آثار ونشائد ، بر مصرعنه، بر حرفنه عاشق، پرستشكار اولنه‌جق اویله مناقب ومخلدات وجوده كلیر كه اومظهریات ادبیهٔ عالیه‌نك فوقنده آرتق دها مبجل ونزاهت طراز بر صفاء ادب وشاعریت تصور ایدیله‌مز !..

آثار ادبیه‌یی تتبع صورتیله نكات وغوامض لسانیه حقنده بر فكر اجمالی پیدا ایتمك ، چالیشقان ومدقق بر مطالع ایچون پك بیوك بر موفقیتدر . شبهه‌سز افكارك: رقیق ، دقیق، جوال حساس ، دی خیال درجات بدیعهٔ : مختلفه‌سنی تعیین وتفریقه موفق اولمق نوعماً مسالك ادبیه‌یه دائر بر وقوف و عرفانه صاحب اولدیغنی اثبات ایلیه بیلمكدر .

بوندن صكره یازی یازمق ایچون بر سهولت ، قریحه‌ده بر جودت، قلبده صاف بر آرزو سرنمای ظهور اولور. واودقت وتتبع نتیجه‌سیدر كه مصادف نظر اولان اشیا هپ برر معنایی جامع بولنور .

شمدی نخبهٔ امل وفكریمز، ایستر كوچك بر نظم وشعره ، ایسترسه ادبی ، اخلاقی بر حكایه‌یه انحصار وتعلق ایتسون ، ذهن اوه‌رتبه اتعاب ایدلمكسزین ـ ثمرهٔ مطلوبه‌سیله برابر ـ ساحهٔ مظهریته ایصال اولنور . بودقیقه‌لرك عكساً تجلیسنده

ایسه مفکره ــ بر پریشانلق ایچنده ــ قالەرق الك عادی تصویره بیله حاضرلنەمز. نەدنسه هپ طانیدیغی شیلر.. فقط بوکوزللکلر، بو موهبەلر نظرنده قادلنمش اوچیور. بر درلو قوهٔ عاملهٔ بیانیەسنه اوغرامیور ... بز اویله‌لرینی بیلیر والآن و اصحاب ذکایه آجیرزکه اعتدال، قناعت کبی شرائط ودقائق حکمیه‌یه رعایتله اوقاتکذار اولمش ودها طوغریسی اوبارزوبارق ذکالرندن ــ هنوز انکشاف ایلین نجه دورهٔ شباب اربابنك نه مرتبه حق استفاده‌لری اولدیغی تأمل ایتمش اولسه‌لر ایدی ــ قلملرنده‌کی صریر نشاط ومسارّی اوقدرچابق ترك واسکات ایتمزلر ایدی؟! فقط هیهات! آثار وافکار ادبیه ایچون ندامت ممکن اولەماز. برنام وقلبك سطیحهٔ انطباع وانسجامه لچن سنوحاتی برروحك کتابه‌سی کبی ندیم بقاءوابدیتیدر ...

کوزل حکایه‌لردن عادتا محروم بولنیورز. پك چوغنی بکنمیور ودها طوغریسی موضوع مآل اعتباریله تقدیره لائق کوره‌میورز.

حکایه: .. هانی شوروماندلرك طفیلیسی عد اولنان حکایه اوقونیر، سویلیر. زحمتسزجه برمطالعه‌دن صکره ــ ذهن لطیف وفرح آمیز برخاطره‌یه، بروقعه‌یه مطلع اولور. آزاده اوقدر فصللر، بابلر، صحیفه‌لر یوق، آزاده اوقدر متعدد قهرمانلر،

شخصلر کورلمز . اسم تخطر ایدلمك ومتصل صحیفه قارشدیرلمق مشکلاتی ـ هله هیچ یوقدر ...

حکایه : اویله ظن ایدرزکه محررلرینك همان کندی حسلری طوغری ، یاکلش آتیلان خطوه‌لرینك ایزلریدر . ایچنده شویله کوز اوکنده جریان ایتمش وقعه‌لر داخلدر . ایشته اصل معرفتده ، یکی برشیئك ، بر وقعه‌نك اوتازه‌لکی ایله برابر تصویرینه،تحریرینه موفق اولمقدر . بزم حکایه‌لرده ... ابتدا ایدن مقدمه‌لر پك شیق ! عادتا بر تابلو ! حقیقةً دنیانك اك رنکین وبدیع نقاطنده مبنی اولان صیفیه‌لریمزك ، کوشکلریمزك پنجره‌لرندن، قورولرندن اورادان نظرلره چاملیجه ، بوغازایچی مرمره ، آطه‌لر کبی بری دیکرینه نظیر اولمیان طاتلی ، بسیم افقلر موعد تلاقی اولیور !.. کوزل والبته کوزلدر ! فقط دها مقدمه‌ده‌یز ، صکره حکایه‌مزه زمین تشکیل ایده‌جك،نتیجه ویره‌جك که ایشته هپ مشکلات بوصکره‌کی جهتده قالیور ...

شمدی‌یه قدر اوقودیغمز حکایه‌لرك ابتدا وانتهاجه او مرتبه قاریشیق ، مغلق اولانلرینی تخطر ایدییورزکه محاکمه‌مزده بردرلو قبول اولنه‌میان معناسز نتیجه‌لرینه قارشی علی العاده تصویر ایدیلن حکایاتی دها مرجح بولیورز !..

رؤیانك هیچ اولمازسه امید بخش ، حیرت آمیز بر تعبیری اولور حکایه‌لریمزده اوده یوقدر ! ؟ ...

اوت حکایه ، بر آنده اوقونوب مآلی انشراح قلبه‌مدار

وقایعی مصور بولنور . فقط بو وقایعی حسیاتك او کذارش وتمایلات غیر اختیاریه‌سنی نصل تدقیق ایتملی ونه طرز وبیان ایله تصویر ایتملی ؟ حکایه‌لرده بلکه دها بعض دقائق وقواعده رعایت اولنمق لزومی محسوسدر . شمدی اوقبیل حکایه‌لری نصل انتخاب ایدوب نه طرز وزمینده قلمه آلملیدر .

افکار ادبیه ایچون بر نظریه کبی تلقی اولنسه‌بیله ذوق آشنایان ادبجه آثار ادبیه‌ده بر مرتبه آرانمسی بسبتون دائرهٔ صلاحیتده‌در . بو صلاحیت ـ قواعد نظریهٔ ادبیه‌دن بیکانه اولمیانلرك یا ایجاب وحصول تأثر ، ویاخود اکتساب نشاط وسرور ایتملرینه مدار ومنحصر اولان ذوق سلیمدن عبارتدر .

شمدی بز ، بو ایکی نقطهٔ نظردن محاکمه‌یه دوام ایده‌بیلیرز : کتابت صورتیله تصویر وتبیینه لزوم کوریلان محسوسات قلبیه ـ نظم اولسون ویانثر بولنسون ـ الفاظ ومعانیسی اعتباریله بر قیمته مقارن اولمش دیمکدر . شمدی اویله بر اثرك اوزریمزده اجرا ایده‌جکی تأثیری تقدیر وتدقیق ایتمك لازم کلیر : نظر خوشلانمش ، روح متأثر اولمش ... ایشته بر دقیقه که استکناهنه کفایت ایدن ذکاء ، وادیٔ کریم ادبدن نه مرتبه نصیبه‌دار اولدیغنی اثبات ایدیور .... حقیقةً ـ آکلامق وصکره یازمق ، یازیلانی اوقومق وصکره سودیرمك ـ طرز ومسلك ادبیی اختیار ایدنلرك برنجی درجه‌لرده دوشونه جکلری دقائقدندر . معناده وضوح وحقیقتی ، افاده‌ده سلامت ومتانتی

ـ بر برینه اویغون ومتناسب ـ دوشورمك وبوسایه‌ده قیمتلی برخاطره‌یی، رنکین برمنظره‌یی احیایه چالشمق نه بیوك بر موفقیتدر !...

دینه بیلیرکه اویله کوزل براثر ادبی‌یی وجوده کتیرمك ـ برسودای مؤبدك خیال پراتی تشخیص وجستجوده قالان بر نظری ـ ضایعاتی عزم احیا ایله وقفه پیرای تفکر اولان متألم، متحسر برروحی ـ هپ حزین واندیشه آور خاطره‌لردن خالی اوله‌رق بر آز اشغال، بر آزتسلیه ایده بیلمك ـ تجلیات انسانیه میاننده پك بیوك برمظهریتدر !..

بونقطهٔ نظردن افکار ادبیه ایچون برحد اولمامق طبیعیدر. فقط بوشرفی، بومزیتی احرازه هانکی سرمایه کفایت ایدر، بیلیرمیسکز؟سرمایهٔ استعداد! بز استعدادك،تکمل وتربیه‌سنی، انبساطنی قبول ایدرز وسهیل بولورز. واویله فرض ایلرزکه علوم ادبیه‌نك، فنون مدونه‌نك نظریاتی، اشکال وتطبیقاتی مطلوب اولان زمینده یازی یازمغه، ترجمان حسیات اولمغه کافی دکلدر.

بر مظهریت ادبیه ایچون اسباب مؤثره حساس ورقیق بر قلبه، نافذ وعلوی برنظره مالکیتدن عبارتدر. بوقلب، مربوط ومنسوب بولندیغی قومك بتون مفاخر ومناقبنی تخطر وملاحظه‌دن متحصل حسیات نجیبه ایله مشحون اولورسه مهبط الهام وظفردر. او نظر، حافظه ایله تزیینه، تسریره مدار اسرار خلقتی،

محاسن طبيعتی ـ مكارم قوميه‌يه كوره ترسيم وتصويره معكس اولورسه مقبول افاضل بشردر . بو دقيقه‌لری ضامن اولان سوزك ، نه‌يه تعلق ايدرسه ايتسون يعنی شعراولسون، حكايه وهائله‌يه متعلق بولنسون تسخيرندن خالی اوله‌بيله‌جك مطالع تصور ايديله‌مز ظن ايدرز ...

اجمال يازاركن سوزك خلاصه‌سی ، قيصه‌سی نه‌دن سويليور ، مطالعه‌سی وارد خاطر اولمشدر . حال بوكه (اجمال) لغتی نظردقته آلان كويلی لسان شناس نظرنده تبيين حقائق ايچون اينشلی يقوشلی ، بيلمم اوزونجه برطاقم شيلر يازمق لازم كلير . بوايسه بزه كوره مقبول صاييله‌مز . شمدی ايسترسه (اجمال ادبی) لريمزی برشهرلی‌ده بشقه معنالره آلسون . اوت سوزك قيصه‌سی قرين رغبت اولور . قدماجه ، باخصوص اسپارته ، و روماليلرجه ايجاز كلام عادتا ابقـای نام مرتبه‌لرنده حائز اهميت‌ايدی. غرب احوال‌ادبيه‌سنده (لاقونيزمیLaconisme) نامی ويريلن طرزوبيانك حالا برطوتمقده اولمسی شايان تذكار واعتباردر . نه شبهه سوزك اختصاری، شكلنده يعنی الفاظنده التزام اولنور. معناسنه كلنجه اوقيصه‌لق‌شبهه‌سز زياده دوشونمك نتيجه‌سيدر. شمدی فائده سوزك قيصه‌سنده‌می ، مفصلنده‌می‌در سؤالی‌ده وارد اوله‌بيلير . دقت بيورلسون كچنده بر كتابجی

دكاننده جریان ایتمش اولان بر مكالمهٔ غریبه‌یی عرض ایتمك ایسترز . بومباحثه برمؤلف ایله برمطالع بیننده دوام ایتمشدر.

مؤلف طانیلان ذات قرق صحیفه‌دن عبارت بر اثر نشر ایتمش وبرنسخه‌سنی دیكرینه اهدا ایلمش. اوذات اثری مع الممنونیه قبول ایدوب مطالعه ایتدكدن صكره تجلید ایتدیرمش ومؤلفنه تصادف ایلدكده ساده‌جه: «اوقودیكزمی صاحچه‌لری» استمزاجنه مقابل شوجوابی اعطایه مجبور اولمشدر : «استغفرالله نه بیور - یایور ؟!.. اوقودم مستفید اولدم . لكن تجلید ایتدیردم ده شكلاً پك كوچك قالدی . شویله بر قاموس قدر حجمی اولسیدی كورنلری دها زیاده ممنون ایده‌بیلیردی. اوقوجه بر جلد تعبیری نره‌ده ، بونسخه نره‌ده!...»

مؤلف برآز كولومسه‌یه‌رك دوشوندی وصكره مخاطبنه دیدی كه : « حقكز وار كتابدن مقصداو بیوردیغكزدر. لكن حجم بحثی بونده داخل دكلدر اثر اولور كه اوتوز جلد تشكیل ایدر ، قیمتی آز اولور ؛ اثر بولنور كه برقاچ صحیفه‌دن عبارت قالیر . محتویاتنده‌كی اهمیت،دكل یالكز مؤلفنه حتی منسوب اولدیغی ملته شرفلر بخش ایده‌بیلیر . معلقات سبعه‌دن بحث ایتمه‌یه‌یم . شرق وغربك ارباب قلمنی محاكمه ومقایسه ایدیكز، بوفرق برآنده تظاهر ایلر. یالكز قیمت . واهمیت مندرجات آكلاشلمیدر . چوق حكیملر ، شاعرلر، محررلر كورلمشدر كه سبب اشتهارلری همان براثره ، بلكه برنطقه ، برشعره نحصار

ایتمشدر . بعضلری‌ده زیاده یازمش اوله‌بیلیر . لکن تدقیق ایدیلنجه ماهیت اثر مطالع ومنقد نظرنده بر کدر وزحمت تلقی ایدلمشدر . برده وارکه علوم وفنونه خدمت ایتمك هردانشمند ایچون وجیبه ایکن مزیت فکریه صره‌سنده هر کوچك ویاخود بیوك بر اثرك کمال وعلویته دلالت ایتمسی قابل دکلدر. بورالرینی بوبله آکلادم. ایضاحنی لطف ایدرسه‌کز بالطبع ممنون اولورز .»

شو مکالمه بزم هم استفاده‌مزی تأمین وهم ده تعجبمزی جلب ایتمش اولدی ! ...

ایسترسه اوقومقله اوبابده‌کی برفکر حاصل ایدیکز ... ، ایسترسه اوفکری بکندرمك ایچون مطالعات ادبیه‌کزی یازمغله میدانه قویمش اولکز . مقصد ادبیات دائما منتسبینی تمیز ایتدیره‌رك بر مزیته صاحب ایتمکدر . بو مزیت فردده ایسه افراده ، دها زیاده‌سنده ایسه عمومه ، جمعیته ، تاریخ ادبیاته برشرف بخش ایتمش اولور . فقط برمفخرتك شعشعه‌سنی ادامه ایلیه‌جك اولان مساعی،ذوق ادبی ایله مصروف اولمزسه منتج موفقیت اولمق احتمالی یوقدر . شمدی بوکا مطالعات ادبیه ، اومرتبه حقائق ومحاسندن بر نمونه اولملیدرکه ، عکوسی همان قلبلرله نظرلرده‌کی تأثیراتندن عبارت بولنسون : شو حالده ساحهٔ استفاده‌یه قونیله‌جق آثار ولوایح مشمول نظر اعتبار

اولمق ایچون نه‌قدر دقیق ومعتنا رنکلری حاوی اولمسی اقتضا ایدوب ایتمیه‌جکی جداً محتاج ملاحظه‌در .

ذاتاً بیلنملیدرکه سوزك عادیسی یالکز سویلنوب تمثلات مبطوعه‌ده کورنمشدر . فقط اوصره‌یه کچن افکار وملاحظات ، صارفلرینك اقتدارینه کوره برقیمتی حائز اولمیدر . بوقیمت ، ادبیات کبی مزکیٔ اخلاق ومطیب روح اولمق حضائلنه تعلق ایدنجه دوشونملیدرکه او وادی‌یی تعقیبه هوسکار اولان ارباب دانش ایچون نه‌مرتبه دقائق بین اولمق لازمدر !

اوت ، دنیاده اك معزز ، فقط اك آغیر بر وظیفه تصور ایدیلیرسه دنیله‌بیلیرکه « مطالعات ادبیه » ده بولنمقدر . چونکه بونك فن کبی نظریات وعملیاتی یوقدر . بردفعه سویلنه‌جك بردفعه یازیله‌جقدر . بو مسلك اویله مسامحه‌یه کلمز وآتیلان بر مرمی کبی کری‌یه دونمز . نه هوسانه‌روشلر ، آنی سوزلر ایستمیور . دائماً تمنیات مخصوصه‌سی بردر : قلبلرك وخارجك ینه دللرده پیدا ایتدیردیکی عکوسك محسوساتی اولان مطالعات ادبیه مطلقا روحدن روحه اظهار آشنایی ایدر بر طاقم الهامات قلبیه اولملیدر . عکسی اوت بونك عکسی ینه سوء عکس قبیلندن اولورکه اویله برصدایه‌صماخ ونظر برکره آلدانیر . ایکنجیسنده آنك خوش بر صدا اولمدیغی هم درحال تبین ایدر ، هم‌ده طوروب اختیار کلفت وتماشا ایدنلر ینه اخطاروتنبیهده بولنور .

شو مقدمه‌یه کوره هوسکاران ادبمزك نظردقتلرینی جاب

ایله فکرلرینی موازنه سز اورته یه آتمالرینی وبالخصوص یا اسانمزدن، یاخود السنۀ غربیه دن نقل محاسن ایلر ایکن اویله خود پسندانه مقایساتده بولنمالرینی رجا ایلرز. زیرا معلومدرکه بیلن بیلمیانه قارشی یازار. یاخود برمرتبه دها ترقی ایچون کسب معلومات ایچون تجربه ده بولنور. بوحالده ایکی صورتده قید انحصار واردر: برنجی یه کوره کوردیکی، اوقودیغی شیلری بردفعه آکلامق وصکره یازمقدر. فقط نصل یازه جق، ایشته بوراسی شایان دقتدر. بیلیورکی طاورانان مطالعات مکتسبه سنی ذهننده کوزلجه محاکمه یه مجبوردر. محاکمه ایسه برشیئك اساسنه وقوفی اولان ایچون ممکندر. دوشونه جك که بر بحثی نصل نقل ایدرسه جائز اولور؟

تألیف شویله طورسون ترجمه اولنه جق آثار ایچون دخی بوجهت جای ملاحظه در بحثمز برصرف کتابی ایچون دکلکه یارینکی تجربه مز اوزرینه دکشدیرلسون، بشقه درلوسویلنسون، یازلسون، اوقویان حس ایدرایسه ــ بعض طبایعه کوره ــ موقت اولسه بیله برچوغی ایچون تعدیل تأثراته بردنبره موفق اولنه مز. اویله یازه جق، او حکم ادبی یه انقیاد ایده جك. حالبوکه تألیف برطاقم تتبعاتك یکونندن حاصلدر. وجوده کتیریله جك خلاصه سنده صحت اذعان وامنیت وجدان اولملیدر. او زمان معلومات تامه صاحبی اولان آکلاشیلیر، اوزمان امل ایدیلن نتیجۀ تقدیر ورغباته مظهر اولنور. خلقك تقدیر

ورغبتی ایسه — شبهه‌سز فوائد بخش برلیاقته مقابل مکافات صاییلیر . بومکافاتی ایر وکیچ قزانمق ، یاخود بسبتون محرومی اولمق احتمالاتی ده خاطره توارد ایدر ؛ ذاتاً صاحب غیرت کچینن نظرنده بوکا انتظار ایدلمز . اودائما مشغول اولملی ، یکی موضوعلر بولوب عرض ایتملیدر . اوزمان ، بر مؤلفده — بو اصول وشرائط اوزره چالشمق غیرتی عین مکافاتدر . کیمه نصیب اولسه سزای غبطه مظهریاتندر . چونکه مساعی پرورلکله محدود دیمك لازم کلن استفاده‌سنه قیاساً خلقك استفاضه‌سی دها مهم مرتبهٔ قیمت وسعادتده‌در . تربیهٔ فکریه‌ده همان او سایه‌ده حصول بولور .

بر محرر ، بر مترجم ، الفبا تدریسیله اشتغال ایدن معلم کبیدر . استعداد کوزه‌ته‌جك ، تدریساتی برمقیاس داخلنده یوریته‌جك ؛ درسلرندن نه تأثیر تحصل ایتدیکنی هرکون هرساعت آکلایه‌جق ویالکز صاغلام بر متاعی توصیه‌ده بولنه‌جقدر .

کذا بر قلم صاحبی ایچون بونقطه‌لره رعایت وجیبه‌سی کبی بر درجه دها تقید وظیفه‌سی واردر . اوت فکرلردن ازالهٔ نقائص ایتمك ، تنویر اذهانه خادم اولمق — اکر تجلیات عرفانیه‌دن امین قالیرسه سعی اونی کافیدر . یوقسه اورته‌ده هباء غیرت ایدنه آجیان بولنسه بیله کولن ده بولنور .

شو قاصرانه مطالعات قریباً بعض آثار جدیده‌یی نظر انتقاده آله‌جغمز ایچون بر مقدمه قبیلندن عرض ایدلمش اولدی .

بعض آثار جدیده‌مزی نظر مطالعه‌یه آلمغی وعد ایتمش ایدك. بونده هر وجه ایله موفق اولمق احتمالی اوله‌ماز . زیرا قوهٔ تصویریه موضوعه کوره تجلی نمادر . بر قسمنده اصابت اولسه ینه بر طرفنده نقصان بولنور . ینه اوله بیلیرکه بر نقطه‌ده ایکی اوچ قصور بردن اجتماع ایدر . بونلرك یا بری کوریلیر، یاخود ایکیسی؛ باقی قاله‌جق ایچون سوز سویلمك ده بشقه‌سنه نصیب اولور. فقط اوکوریلن جهت برنجی دفعه‌ده نقصان بسط نظر ایتمش اولانی مؤاخذه ایتدیرر. ذاتاً ارباب انتقاد برینك کوره‌مدیکنی کورمکه چالیشان طاقمدر . دیکر بر طاقم‌ده بونلری تعقیب ایتمش اولورلر . شمدی بزم طوته‌جغمز مسلك ، اقتدارمز داخلنده تتبعاتده بولنه‌رق محسوساتمزی بر دائرهٔ انصافده عرض ایتمکدر. اویله تجلد ، اویله تعصب اظهار ایدلمیه‌جکدر. بلکه بر اثری دائما مدح ایتمش وبلکه محسناتی اولمیانی‌ده کوسترمش اوله‌جغز، آکلادیغمزه کوره موضوعی تشریح ایده‌جکز. یکانه آرزومز ایسه ادبیات نقطهٔ نظرندن پك زیاده قیمتی حائز اولان مبحث انتقادك بزده هنوز مقدمه مقامنده قالان قسمنی تکمل مرتبه توسیعه چالشمق وکرك نظمده وکرك شعرده بذل مساعی

ایله ابقاء نیکنامی ایتمکه ساعی اولانلرده برمرتبه دها تزیید غیرت ایتمکدر .

بوایکنجی تمنیٔ خالصمزده آثار ادبیه‌یی تتبعدن ذوق آلان، بالآخره تجربهٔ قلمیه‌یه هوس وابتدار ایلین نورسیدکانمزك بر مرتبه دها توسیع نظر ادب ایده بیلملری ایچون هانکی آثاری انتخاب ایله مطالعه‌سندن مستفید اولمق، ابتداده نه‌طرزده مقدمه‌لرله تصویر مرام اولنه‌جغنی تعیینه چالشمقدر .

برده، یازی یازمق هانکی یازمق یوقمی عادتا برمسئله‌در. محرر اولورکه : پك پارلاق یازار روشنی تقلید ایتمك قابل اولماز . مجموع آثارندن بعض قسمی همان مصنع ، مطرا برهیکل کبی اوزاقدن تماشا ایدیلیر . کیمی صنایع لفظیه‌یه، غامض خیالره ، کیمی‌ده افکار علویه‌یه اهمیت ویرر .

شمدی بر هوسکارك شو قبیلدن یازیلان آثاری معرض استفاضه ایده‌بیلمسی عجبا تحت امکانده‌میدر ؟ هله رمز حکمتی قلمنه سرمایهٔ مفخرت عد ایله یورولان ذهنلرك محصولاتی حقیقةً کنجلریمزك استفاده‌یاب اولملری نقطهٔ نظرندن عقیمدر. مکتبده ایکن عائله‌سی ایله مخابره‌دن بشقه طرزده ادارهٔ قلم ایتمین وفقط ایجاب میل ادبله ایلك هوسنی ، ایلك غیرتنی بدرقه اتخاذ ایدرك برمنظره‌یی تصویره ، بر خاطره‌یی احیایه چالیشان کنجلر ایچون رهبر استرشاد اوله‌جق برآثر لازمدر .

نه یولده یازسون ، هانکی اسلوبی اختیار ایتسون . بو اشتباهدن هنوز فارغ اولەمدق ! ...

نابی زاده مرحوم ناظم بکك «سیئهٔ تسامح» نامنده کی تألیفلری او بابده کی بعض اخطاراتی حاویدر. اوقونیرسه آکلاشیلیر که مطبوعات عالمنه بالفعل اشتراك ایدنلرجه بو جهتی نظر دقت واعتباردن دور طوتمق قطعا جائز دکلدر. اویله لرك – قدرتلری یتدیکی مرتبه – مطالعات ادبیه‌ده بولنملری پك لازمدر . شو حکایه‌ده ادباً شو مزیت ، شو شعرده فناً شو لطافت موجود اولوب اولمدیغنی بیلدیریلمیدر . شبهه‌سز که قائل، قابنده جوش ایلین سانحاتی ضبطه نصل مجبور ایسه مطالعینی ایچنده دقت ادبیه‌سی اولانده اوسانحه اوزرنده کی تأثیری تعیین ایله مکلفدر. اووقت اورته‌یه بر حقیقت چیقمش اولور ، مطالعه‌دن دها زیاده ذوق آلنور؛ خاطرده قالان ماللر ، طرزلر بر قوتله ، بر اطمئنان ایله قبول ایدیلیر. یازی یازمق، بر انتظام ایله مطالعاته قویولمق غیرتی بو وسیله ایله آرتار .

ظن ایدرز که بو نقیضه مظهر اولمق ، مبحث انتقادك خیلی توسیع ایدلمسنه ، خیلی رغبت بولمسنه متوقفدر . انشته بعدما یوریته‌جکمز بحثلرده نقصانمز نمایان اولسه بیله عزم ونیتمز مخالصته مقرون اولدیغی ایچون بر شی دینه‌میه‌جکدر صانیرز . واقعا منقدلر ایچونده منقدلر واردر بیلیرز ! ...

شکایتلره جواب

هر اثر نشر ایدلمك لازم کلسه بونلره مجموعه‌مز کفایت ایتمیه‌جکنی سویلمك بیله زائددر. واقعا شعر ونثر ــ برچوق اثرلر کوندریلیور. بونلرك اصحابی، انتظار ایتمه ده حقلیدر. شعرینی، نظمنی مطبوع کوره‌جك، کندی کندینه ــ برقاچ دفعه مطالعه‌دن صکره ــ بیلدکارینه کوستره‌جك .. اوقوتدیریله‌جق، طوغریسی بر آز افتخار ایدیله‌جکدر.

نه دینور بو بر آرزودر، بو بر سوق طبیعیدر. انسان سعینك مثمر اولمسنی هر حالده تمنی ایدر. بالخصوص شعر کبی قلب ونظرك فیض سنوح والهامنه قارشی ضبط هیجان ایده بیلمك اوودیٔ کزینی تعقیب ایدنلرك بسبتون اختیاری خارجنده در. کوزل برشعر اوقومق ــ ایستر ناظمی، ایستر مطالعی اولهلم ــ حساس برروح ایچون اوسرتبه سبحانی، علوی بر ذوقدر که عالمده سعد ورفاه بشری احضار وتشکیل ایدن اسبابك هیچ برنده او اثر برکزیده حس اولنه‌ماز... ذاتاً سوز قدر روحی تنشیط ایدر برفیض وخاصه تصور ایدیله‌مز. مثلا انسانلرینه، صولرینه، اشجارینه حاصلی ناچیز کوچك برمخلوقدن آسوده یوواسنده ــ بغتةً ــ لب شفیق ابوینك تماسنه منتظر یاورو قوشلره ویاخود اویوکسك وسویملی سمالرك وسعت وفسحتلرینه ــ اورمانلرك لسان

تصویره آلنان مناظرینه منحصر بر شعرك .. بر گوزل سوزك انشادی کبی نثری ایله ، مطالعه‌سیله ذوقیاب اولامق حقیقةً انسان ایچون ممکن دکلدر . فقط سوز، سوز اولملیدر . مثلا :

کندی سواحلمزك ـ هله شو موسملره مخصوص تغنی‌سی ـ روحه، نظره گشایش ویرن نزاهتی... اوماویلکلره نازوخرام وغراميله قاریشن یشیل .. ، بسیم ساحللرك لطافت وطراوتی آرایش ابتصارینه آله‌رق شوبله بتون قوتیله، محبت ومخالصتیله یاد وتوصیف ایلیه‌جك اصحاب ذوق طبیعتی کیم تقدیر ایتمز ...

اوت : هر اثر نشر ایدلمك لازم کلسه مجموعه‌مز صحائفی کفایت ایتمز دیمشدك. بوسببله‌درکه تفریق وتمییز آثاره مجبور اولیورز. کلن آثارك نظمنی نثرینه ... نثرنی نظمنه فائق بوله‌میورز، بو ایسه تأسفه شایان بر مسئله‌در . یازه‌جغمز کوچك بر شعر، ایوجه دوشونلسه ، بر درجه محاکمه ، تربیه ایدلسه فنا اولمیه‌جق . حال بوکه استعجال ایدیورز . برصورتده‌که برطاقمز ایلك مسوده‌یی ـ اولدیغی کبی ـ بوله چیقاریور . ماوی، قرمزی، سیاه هانکی مرکب ایله یازلمشسه اویله کلیور... قورشون قلمی ایله تسوید ایدیلنلری‌ده اکسیك دکل ؟ ! ..

ظن ایدرم‌که ادبیاتك برمعناسی‌ده ادبدر ! .

بعض آثار حقنده

شمدی یه قدر وقوع بولان تمنیاتمز ـ هانکی طرز واصوله تبعاً ترقی ممکن اولدیغی یعنی نصل یازمق دوشـونمك ، تتبعده بولنمق اقتضا ایتدیکنی ـ ایضاحدن عبارت ایدی. مع الاسف بوکا پك آز دقت ایدن اولدی. برچوغی ینه بر ایکی معهود تعبیری، پك اسکیمش عنوانلری، موضوعلری تکرار اردن واز کچه مامشدر.

منتظم بر تحصیل کورد کدن و ـ اصل مکتب دیمك اولان ـ مکتبدن صکره کی زمانی ـ دقتله، قیمتله تتبعاته حصر ایلد کدن صکره یازی یازانلرك موفقیات ادبیه سیده نظر اعتباره آلنمیور.. متصل یازیلیور. واو بیچاره کنج دماغلر بیهوده اتعاب ایدیلیور!..

ایشته بر مثال ایله بو بحثی آچیقدن آچیغه ایضاح ایدهلم:

تحفهٔ لامعه ـ اشتیاق روح ـ خاطرهٔ خیال ـ بر غزل ـ خاطرهٔ سعادت ـ فرقت ـ حسرت ـ نشیدهٔ لیل ـ پریٔ شعر ـ سرود سودا ـ آتی سنه لك بر عمرك تأثیری ـ قیش منظره لری ـ کوی عالمی ـ .

شو اون اوچ پارچه اثری وجوده کتیرمك ایچون صرف ایدیلان مساعی نه قدر قیمتلی بر عمر ادبیدر! حال بوکه بونلردن هیچ بری نشره، تصحیحه لائق کوریله مامشدر!..

تقدیر اولنمیه جق بر ثمره ایچون اویله صاحب هوس واستعجال

اولمه ده نه فائده واردر ؟ ! عنوانه باقلسه خیلی دوشونلمش .. کوزل اسم بولنمش .. فقط مندرجات یوق : عجب اسم وعنوان قدر محتویاته ده اهمیت ویرلمك لازم کلمزمی ؟

— قیش منظره لری ـ دیوب بر سلسلهٔ نظم وجوده کتیریورز . شمدی بو سرنامه دن نه بکلنور .. قیشه مخصوص مناظر دکلمی ؟ خیر اویله شیلر یوق . مساجد وجوامعدن وترقیات معارفدن بحث ایدرکن

« شو بیاض کول که فیشه عائددر .
« پك لطیفدر و مدحی زائددر »

دینیوروزائد مدحلرده بولنمامق ایچون سبب ده کوستریلیور :

« ایشته بونلر ، بتون بوشیلری قار :
هپ بیاض ریشه لرله ستر ایتدی »

❦

یازیق بوسعیمزه که بزی لسانه آلنمیه جق بی سود تعب ومشقتلرله اشغال ایتمش اولیور ! ..

حدذاتنده قیش منظره لری پك کوزل بر عنواندر : ساحللردن باشلایه رق وادیلرك بر آز یوکسکلرینه ، وذروه لردن ، شواهق جبالدن واسع وسویملی یماجلره ، صفحه لره همان آز بر زمانده بسط اولنان او بساط لطافتی ، او مشاطهٔ حکمتی ، کنیش فقط کثیف بر سماده ـ آرتق یوکسلن وکسب قیمت ایدن کونشك ـ استتاریله

ضیاسندن ایصنه میـان طبیعت .. حاصلی وقتنده ینه مایهٔ فیض وطراوت اولمق اوزره قارنیلان اوغازهٔ حکمته بورونن کائناتك ـ وقار وعظمت دیه تعبیر اولنه بیله جك اووضع پرصمت ومکانتنی نصل مناظرك الطفی والك شـاعرانه‌سی عد ایتمیه‌لم ! بو عالملرك همان هر دقیقه‌سـنده بر قیمت ، برفکر شـاعریت مندمجدر : اوت الواح طبیعت میاننده ـ مواسمك تأثیراتنه کوره ـ دائما برنشاط، برحال‌حس ایدیلیر : فقط نظر وقلبی حسـیات تأمل وتأثرایله اویاندیران ، دوشوندیرن « قیش منظره‌لری » نه‌نسبتله بهارك احساساتی عادی بر سویجدن ، انبساطدن عبارت قالیر ..

هله بر قیش کوننـده مواج دکزلردن، مهیب طالغه‌لردن برمرئی سعادته ایمکه چالیشان برکمینك طاغنیق یلکن و آرمه ایله منظور اولان هیئتی ـ بر آز هیجان آور ایسه‌ده ـ صنایع نفیسه اربابنه الك زیاده کوزل زمینلر تشـکیل ایدن مناظردن معدوددر . شـدی بز « قیش منظره‌لری » نده هیچ اولمازسه طبیعت بردرجه تقلید وتقـدیر ایدیله‌رك تصویر اولنمسنی آرزو ایدردك !

کاهلم « کوی عالمی » نه‌که معناسزلقده ، برنجیسـندن دها بدتردر : اصل غریبی ایسه بو ایکی موضوع ایچون نثره مقابل وادیٔ نظمك انتخاب ادلمسیدر ...

عجبا یازی یازمغه یکی باشلایانلر ایچون نثرده‌ها موافق ومساعد

دکلیدر ؟ نظم ایله اوغراشمق و هرکسك مظهر استحسانی اوله‌جق بر بدیعه وجوده کتیرمك پك مشکل ، پك بیوك بر موفقیتدر . اولا نثر ایله ایشه باشلاملی و سهیل اولان وادیلردن کچملیدر .

اویله « قیش منظره‌لری » کبی قطبلرده عصرلردن بری تبدیل شکل ایتمین ودیارمزده عرض وجههٔ ابتسام و حضارت ایتمسی اوچ درت آیه مفتقر قالان طبیعت کلیه‌دن بحثه نه لزوم وار ؟ ! .

« کوی عالمی » ایچونده عین نصیحتی تکرار ایدرز ؛ زیرا کوی عالملری طبیعتله قارشمش احسن بدایعدن عبارتدر . بر کوی منظره‌سی ، برچفتلك عالمی کبی آغوش طبیعتده سربست یاشایان بنی نوعمزك الواح حقیقیه‌سیدر . یازدقلریمز ینه بزه بکزر ویا بکزه‌دیله‌مزسه او « کوی عالمی » دکل یازانلرك کندی کندیلرینه مخصوص برعالمی اولورکه خارجه عکوسنی کوسترمك معایبدن بشقه برشی دکلدر ! . .

درسعادت : ۲ . تشرین اول : ۱۳۱۹

برآز موسیقی بحثی

نه‌یاپالم مسلك ایدندك ، ترقی نامنه شایان ، بدایع ومحاسنه

میل ورغبت باعث تقدیر وسعادت اولدیغنی بیلوب تصدیق ایتمکله برابر عصرلردنبری شعشعه‌لرله ارائهٔ هیبت وحیات ایدرك دائم اولان موجودیتمزه برهان جهتلری‌ده تحسین وتبجیلدن واز کچه‌میورز .

ترقی اغورنده قنادلانوب اوچمق‌ده قابل اولسه آیرلدیغمز نقطه‌یه اثنای اعتلاده‌دونوب باقمغی تنزل عد ایده‌میز. بومقدمه‌یی باقمکز نه‌ایچون اختیار ایتدك ؛ موسیقی‌یه اومرتبه آشنا دکلز . آشنالغمز ـ آنك قلبی اوقشادیغنی بیلمکدن عبارتدر. حال بوکه بوصنعت‌نفیسه حاضراً بك‌چوق‌ترقی‌یه مظهر اولمش وبلادمعلومه خلقنك اك زیاده اوقات حیاتی اشغال ایلین موسیقی بولنمشدر.

اساطیری (اورفه) نك ایکی اوچ کیریشلی کتاره‌سی شکلجه اون بش‌طرزه وصداجه بیك لحن ونکته‌یه قدرتعدیل وترقی ایتدیرلمش وصماخ‌عالمه اویله برمجبولیت بخش اولنمشدرکه اعتبارقومی اوزره بو بحث‌مهیجه قولاق آصمیان برفرد قالمامش کبیدر . جهانك طبیبندن، ماکنه‌جیسندن، حمالندن طوتکزده چوبانـه، حتی دوه‌جیسنه وارنجه‌یه قدر بعضیسی کرچکدن، بعضیسی یالان طولان برهوا اویدرمغه چالیشه کلمشدر !

واقعا مشهور تعریفی وجهله موسیقی غدا روح اولدیغی ایچون تأثیراتی‌ده عمومه برنسبت‌متفاوته‌ده‌شاملی. بوکانه‌دنیله‌بیلیر؟!..

لکن بو« تفاوت »ك بحثمزه کوره برقیمتی واردرکه اوده ذوق وطبعك برایجاب وجلوه‌سی دیمکدر .

شبهه‌سز بر کویلینك زورناسنده‌کی اطرادسزلق استانبوللرجه شهرتکیر اولان یاقومینك مهارتی ایله مقایسه‌یه دکمز، کذا بو قیاس بر کمانه ویاخود طانبوس ایله ممدوح بیننده کوریلن فرقلره نظراً ینه بشقه‌در.

هر ایکی صنعت‌شناسی ده دیکلین بولنیور. نه وار که برینی بشقه‌لری وبری دها اشقه‌لری ترجیح ایلیور. فقط بو مقایسه‌مزده نه قدر فرق ظاهر اولسه علی العموم عثمانلی موسیقیسی ایله فرنك موسیقیسی بیننده‌کی تفاوته قطعا مقیس دکلدر. استاد محترم سعید بك افندی حضرتلری بعض اقوامك عادات واخلاقنی تدقیق صره‌سنده موسیقیلرینه دائر بر محاکمه یوروتمش ایدی. مشارالیهك مشاهدات حکیمانه‌لرینه کوره امثال ایرادینه بر جرأت‌یاب اوله‌میز. یالکز دیمك ایسترز که لحن وصدانی مطرداً حسن اداره‌یه منحصر اولدیغی جهتله تحسسات قلبیه‌یی حصوله کتیرن اسباب ودرجاتی بر برینه مزج ایتمکدن برشی آکلایه‌میورز. طبابت قبیلندن صنایع نفیسه‌ده رسمك، حك ونقشك تعمیمی موجب محسناتدر. بونلرك طرز واسلوبلری نه مرتبه‌لرده بللی، فرقلی اولمق لازم کلسه صنعت ومهارت منسوبه‌سندن اکا خلل طریان ایتمز. بالعکس کمال وحلاوت انضمام ایدر. نته‌کیم آثار عتیقه‌ده صانعلری، طرزلری قیدیله تشهیر اولنورسه معتبردر. حال بوکه موسیقی بوقیاسلرك، بوحقیقتلرك مخالفیدر. «و آغنره آلمانلر کدر؛ ممدوح ودها سائر عودیلر، طنبوریلر، کمانیلرده هر زمان عثمانلیلر کدر!..

بحثه بر درلو کیریشه‌مدك. عثمانلی موسیقیسی البته ینه عثمانلیلرك ایجادی اولان اصول وطرزتغنی‌یی احاطه ایدر. بوندن ذوق آلمق، تعدیل کدر ایتمك طریقنی عثمانلیلر، ینه ملی موسیقیلرنده آرامق مجبوریتنده‌در.

ممدوحی دیکایوب حیران اولان بولندیغی کبی «یاقومی» یه ده امالهٔ سمع شوق ایدن بولنور. بونلرك هر ایکیسنی‌ده بتون معناسی ایله رد ایدرك ایشك ایچنه (و آغنر) ی‌ده‌وقارسه‌ق خیلی عیب ایتمش اولورز. لسانلرینه آشنا اولانلرك اجنبی موسیقیسی ایله انسیتلری قابلدر؛ فقط بونی برعلم نامیله یاد ایدوب ذوق آلانك هم‌جنسی بیننده‌ده تعمیم وقبولنه چالشمسی خوشه کیده‌مز.

کذا مناسبت آلیرده فرانسزلرك (ماسقوط) اوپه‌راسی سیر ایدیلیر. قیزك اوچوبان دلیقانلیسی ایله باش باشه ویروب عشق وتأثیراتندن، قیونلردن، قوشلردن، هندیلردن یانیق یانیق بحث ایتملری یك اعلا، یك سودافزادر. لکن بونك لطافتی نه قدر تسلیم ایدلسه اوپه‌رانك شرفی ینه فرانسزلره راجعدر. هیچ بر قوم وملت بونی اهویهٔ ملیه‌سی صره‌سنه چکیره‌مز! شمدی‌یه‌قدر زورناده پیشرو اولمازدی. فقط بوکون یاقومینك زورنا پیشروینی مخترع شهیر (ادیسون) ده فونوغرافیله استماع ایدییور. نه حاجت، فرانسزك: « بو اوپرایی بکنمدیککز آکلاشیلیور. ایشته تکرار ایده‌یم؛ فقط سزده بر فصل ملی

یاپیکز رجا ایدرم» تکلیفنه مقابل «عثمانلیلرجه موسیقی یوقدر!» حکمنی اظهار ایدنلره تأسف ایدلدکدن صکره حجاز وعشاقدن یاخود سوزناکدن بر تقسیم ایله مناسب بر شرقی اوقومغی و بو صورتله قوم نجیبمزك ده بر ملی موسیقیسی اولدیغنی اثبات ایتمکی هانکی عثمانلی وجداناً آرزو ایتمز ؟

اکزوتیك Exzotique

لغته مراجعت ایدلمش اولسه سادەجه (اجنبی) وبونك مقابلی (یرلی) معنالرینه مصادف اولنور. فقط بوکلمەنك وضوح اوزره معناسیده واردر : قطعات خارجیەده موجود نباتات وحیواناتك ودها سائر مکوناتك قطعهٔ متوطنەمزده طائق مسئلەسنه علم اولمش ولسان یونانیدن مأخوذ اولان شوکلمەنك معناسی ایشته بوکبی شیلری جامع بولنمشدر. مثلا (اوقالیتپوس) خارجی بر نباتدر : آمریقادن ، آوسترالیادن اوروپایه نقل ایدلمشدر . کذا زرافه، دوەده بویلەدر . هم نەحاجت ؛ اوروپا موزەلرینی ، نباتات باغچەلرینی یا بالذات کورمش و یاخود نوعلرینه ، ثروت وزینتلرینه دائر معلومات پیدا ایتمش اولان ارباب دانشه کوره مقصدیمز تماماً آکلاشلمشدر . ایشته اصطلاحات فنیه صرەسنده بر قیمت قزانان بوتعبیر کیت کیده

آثار ادبیه‌یی ده احاطه‌یه باشلامش وازجمله فرانسزجه‌ده بعض کلیات مطبوعه بو نام ایله ذکر وتفریق ایدیلوب انجابنه بیوك بر شهرت بخش ایتمشدر .

واقعا آثار ادبیه ایچون دخی ظاهر اوله‌جق موفقیاته ، مخترعات فنیه مرتبه‌سنده تجیلات والهامه واقع اوله‌بیلیرسه‌ده مناظر خارجیه‌یی بحق تصویر وتقدیر ایده‌جکلرك - بالا سیر نظر وتخیل بازی یازانلردن‌دها زیاده - برمزیتله استحسانلری لازم کلیر . بر ادیبمزك - عالم بر کتابدر ، سیاحت آنی مطالعه ایتمکدر - حکمتنه قائل اولمسی کبی بدایع خارجیه‌یی توصیف ایله اوغراشه‌جقلرك نظر قارئینده مرغوبیت تامه قزانملرینی ایشته یوقاریکی سبب وحکمتلر تأمین ایتمش اولیور . نه شبهه ! هر ساعت تجربه ایدیپورزکه کوزله تقدیر اولنمیان کوزلجه تقدیر اولنمیان برشیئی آلوب اوقومه‌ده هیچ بر فائده یوقدر . میل طبیعمزده دائما تجربه‌یی توصیه‌ده بولنور .

فرض ایده‌لم کوزل بر حکایه اوقودق . برموقعی مصور ، یاخود مرتسم . برشخصدن بحث ایدیپورکه کوروب طانیمغه حاجت براقمیور . طرز تصور وتخیلی عیناً خاطرده قالوب چیقمیور . فقط بونکله اکتفا ایتمك لازم کلیرسه حکایه صاحبی کبی بزده او لوایح مصوره‌یه بردفعه ایچون تصادف واستفاده ایتمش اولورز . ایشته اوروپاده ارباب قلم ، کویدن ، شهردن طاغدن ، وادیدن برسیاقده بحث ایدیپوردی . خلق آنلردن استغنا

ایتدی. نصل ایتمسون که هپ بیلنن کونشلردن تشمسه، قبرلردن تنوره، باغلردن تلذذه، تزهره ساعی اولنیوردی ...

تیاترو صحنه‌لری برطرزده، حکایه مقدماتی برزمینده، اشخاص یکرنك قیافتده کوستریلیور . هله قبرلر، کتابهٔ سنك قبرلر، (افلاکه سر چکن) حزنلی سرولر هپ بر، هپ بر بویده‌در ... خلقك بوضجرتی، بوکلال وملالنی آکلایان طاقم، اثرلرنده‌کی موضوعی، لوحه‌لرنده‌کی الوانی بیلمیه‌رك تبدیله قرار ویردیلر . فقط تأمین ورغبت ایده‌مدیلر . عادتا محرر، ساده برناقل عد ایدلدیلر . نهایت الك مشهور اوله‌رق (ژول ورن)، (پیئر لوتی) لرك آثارینه توجیه نظر اعتبار اولندی . چارچابق وموسمسز اثر صاحبی اولمق آرزوسنه مغلوب اولنه‌جقسه بوبحث مهمك دها زیاده تشریحنه لزوم قالمامش و مقصد خالصانه‌مز دخی فرانسزجه‌ده (حکایات خارجیه) نه دیمك اولدیغنی بر آکلاتمقدن عبارت بولنمش اولور .

آلفره دوموسه

فرانسه مطبوعاتی اوچ آیدنبری شاعرشهیر (آلفره‌دوموسه) حقنده مباحثه‌ده بولنیور . بحثه قافیه‌دن باشلانمش . بزم

مناقشاتمزه برنظيره يابلمش وموسه بونقطه‌دن مؤاخذه ايديله‌رك بيوك برشاعر اولمديغنه قرار ويرلمش !..

(آلفره‌دوموسه) نك اصلاً فرانسز اولديغنه كوره ينه فرانسزلر طرفندن مزيتنك تقديرينه ، تعيننه كيدلمسی بزشرقلی تركلر ايچون آريجه مطالعات سردينه حاجت حس ايتديرمز؛ فقط ايشك ايچنده بيوك برحقسزلق وار كبی كوريليور واوت بوانتقاد بحثنه نه‌دن صكره كيريشيليور كه خيلی دقته شاياندر !.. غربليلره مخصوص اولان اون طقوزنجی عصرك شعشعه‌دن شعشعه‌يه يوكسلن ترقياتی ، نظم و نثرده‌كی موفقياتی اوكريان سانحاتی ايله ، عاشقانه سرودی ايله احضار اولنمشدر . اوت نه دن صكره اونك ماهيتنی اعلانه قالقشمق نه‌يه يارار ! ...

بركت ويرسون كه اقدامك پارس مخابری موسه‌نك شاعرلكی شاننه پرده چكمك ايستينلره تماماً حق ويرميوب تشريحاتنی، كورمديكمز ـ اوحسودانه مباحثاتی خلاصه ايلدكدن صكره بر مقايسه‌يه لزوم كوريبور . واصفك اشعارنده و سائره‌نك ديوانلرنده يالكز قافيه دكل اويله تعقيدلر واردر كه الفاظده‌كی خطالری اعتباريله قائللرينه هيچ برمزيت بخش ايتمز . فقط واصفده‌كی شاعرانه افكاری ، خيالاتی قافيه و وزنه كوره محاكمه ايتمك جائز اوله‌ماز ديمك ايستنيور ...

بوكا ، بزده بر جواب نظريله باقه‌بيليرز . واقعا تياترو يازمق، اوچيغرده شهرت قزانمق شاعرلكدن بشقه برمسئله‌كدر.

لکن تیاترولری اویناندقجه وباخصوص (سارا برنار) کبی مشهور صنعتکاری ، رسمی، ملی تقدیراته حاضرلنمش اولان بر هیئتك ، اوشاعر قلمندن چیقان تیاترویی اویناتمغه قرار ویرمك تجیلاتی دوام ایتدکجه بریدن کوستریلان نقیصه‌لره اوته‌دن ویریلن شرفلر غلبه چاله‌بیلیر ...

رومانجیلق یاخود حکایه نویسلك عالمندن ده بر آز بحث ایده‌لم . دیه بیلیرزکه حکایاتی ترجمه اولسون ، تألیف ایدلمش بولنسون - بر هیئتك اکثر افرادی اوقویور یعنی بر حکایه نویس ، شاعرلردن زیاده طانتمش اوله‌بیلیر . هله کوزل یازار ، هرحکایه‌سنی بر کوزل نتیجه‌یه اقتران ایتدیررسه اوندن دها بختیاری تصور اولنه‌ماز .

شو آرالق حکایه‌نویس - وجیهی بك - بیوك بر شهرت، عمومی بر رغبت کورمش اولیور. عادتا حکایات میاننده « آثار وجیهی »ه عطف اولنان اهمیت بردرجه‌یه وارمشدرکه اوقورکن آغلایانلرك دیکرلرکن حیران اولانلرك تقدیراتنی اطرافیله تصویر ایده‌بیلمك لازم کلسه اوکنج عسکر ومحرری بدایع ایچنده حکایه یازمقده برمجدد طانلمسندن غیری نتیجه حاصل ایتمز. واقعا وجیهی بك برادرمزك آثارینی کاملاً اوقومدق . فقط اوقویه‌بیلدکلرمزی پك اعلا بولدق . بر صورتده‌که - اك بیوك برادیمزه مقلد اولمق اوزره - تلقی ایدیلن وجیهی بك بلکه رنکین ، علوی ، بغایت لطیف خیاللری ، رجوعلری بالذات ایجادی

جهتيله بر چوق محررلرمزه، اديبه‌لرمزه تفوق ايتمشدر ديه بيليرز. « مسعوده » سنه يكى باشلادى، بونى دقتله اوقومق، دوشونمك لازمدر؛ بونده غرب متابعته محتاج اولمقسزين اويله موفقيتلر احراز ايتمشدركه عسكر اولديغى ايچون دخى بو قلم وسيف صاحبنى توقير ايتمه‌مز لازم كلير. بوقدرينى كافى كورميه‌جكلره قارشى ايلريده بر اجمالمزى‌ده تكميل آثارندن برر نبذه بحثه حصر ايلرز.

❀

ژورژسان مسئله‌سى

بوده بر مسئله‌مى اولدى؟! همان اونك كبى برشى ...
بر ايكى هفته‌دركه پارس اوراقنك اشبو عيلرى، يوميلرى ژورژ ساندن بحث ايديور. نهايت رفيقمز « سعادت » غزته‌سى مسئله‌يى حل ايتمكى دوشونمش، اميل زولانك مهم براثر انتقاديسنى ترجمه‌يه باشلامشدركه « ژورژسان » بوصورتله مطالعين عثمانيه‌يه طانتديرلمش اولدى. بومقصد اساساً بر معلومات اعطاسنه مستند اولديغى ايچون تقديره شايان‌در. فقط بزم آراديغمز جهت اوراسى دكل. بالفرض « ژورژسان» كيم اولديغنى اوكرندك: برقادين محرره ايمش، اديبه ايمش ... كوزل يازار ايمش .. يازديغى برقاچ پارچه اثرى حائز قيمت واعتبار ايمش ..

موسه ایله معاشقه‌ده بولنمش .. ایتالیاده نه‌لر اولمش .. نه‌لر یازلمش .. هپسی اعلا . یالکز آ کلاشه‌میورکه بو ادبیه‌یی نه‌دن اویله طانیمق ایستدك ؟ کلیکز بز ، سودادن کچه‌لم ، تزیین وترقیسنه سعی اولنان ادبیات صحیحهٔ عثمانیه‌مز ایچون فنا بر طریق استفاده آچمیه‌لم . چونکه آخر بر ملتك موفقیات ادبیه‌سنی تتبع ایچون بوقبیل نقلیاتك ، تجاوزاتك سوء تأثیری اولور . اوت ، اون‌بش‌یکرمی سنه‌دنبری کمالات عرفانیه‌سندن استفاضه‌یه چالیشیلان بر ملت مترقیه مطبوعاتنی ادباً تقدیر لازم ایسه (ژورژسان) ك ایتالیاده جریان ایدن احوال عاشقانه‌سندن نصلسه اوراق حوادثه کچیریلن بر صحیفه‌یی ، بر حجت ادبیه عد ایله مطالعات دورادوره قالقشمیه‌لم . زیرا بوندن ترکلر ایچون بر فائده حاصل ومأمول دکلدر . بزه لایق اولان بر قومك ترقیات ادبیه‌سنه عائد اسباب ومساعی‌یی تدقیق ایتمك ... قابل استفاضه بر طاقم افکار وبدایعی کتبخانهٔ ملیمزه نقل ایلمکدر . حال بوکه ژورژسان بر قادین ایکن بیوك بر محرر طانلمش ، دهاته مخصوص بر طرز افاده حصوله کتیرمشدرکه فرانسه تاریخ ادبیاتی حالا اعلاء ماهیتی ایله مفتخردر . فرانسه مفاخر ملیهٔ ادبیه‌سنك الکمهم قسمنی بو قادینك تولعات فکریه‌سی تشکیل ایتمشدر . نه حاجت ، ژورژ سان فرانسه ادبیاتجه مجدد صاییلمش ، اون طقوزنجی عصرك مبشرلرندن عد اولنمشدر . ایشته وفاتندن یکرمی سنه‌سکره سویلنه‌جك فناسوزلرله «ژورژسان» ی

طانیمقدن ایسه دها اعلاسی فرانسه ممالك ادبیه‌سنه جداً نسبتی اولان حیات ادبیه‌سنه اطلاع کسبنه چالشمق وممکن ایسه بر حکایه‌سنی لسانمزایچون ترجمه‌یه ساعی اولمقدر. اقتدار وعلویتنه قائل اولنان امیل زولا لسانی ایله بلکه ژورژ سان حقنده تام وصحیح بر فکر پیدا ایدیله‌مز. بوکا دها امنیتله وصول ایچون — غرب ادبیاتنه اك ایی وقوفی بولنان — ادیب محترم عشاقی زاده خالد ضیا بك افندی برادرمزی سوزه باشلاتمقدر.

ژورژ سان ایله ایتالیایه قدر سیاحت ایدن وکندینه رقیب اولان بر ایتالیانه جانی صیقیله‌رق بغتةً پاریسه عودت ایلین « آلفره دوموسه » یه کانجه او قوجه شاعر یکانه‌نك لسان مطبوعاتمزله کوردیکی تقدیر، تحقیره وارر بر طاقم مناسبتسزلکلردر. اکر بو بحثی نقل ایدنلر یالکز حوادث ویرمکی امل ایتمشلر ایسه اودرجه‌یی تجاوز ایتاملی ایدیلر. زیرا وظیفه‌دن خارج شیلر سویلنمش اولدی. بوندن نه چیقار! موسه برفرانسز ادیب مشهوریدر. کویاکی طانیمش اولدیغمز هوغو مرتبه‌لرنده بر شهرت ادبیه صاحبی اولمغله برابر اشعاری بلکه دها هوسله اوقونوب مظهر تقدیر اولمه‌ده‌در.

حتی بر زمان « لامارتین »ده داخل اولمق اوزره بوداهی شاعرلر، بو علوی نغمه‌سرالر بر مقایسه ایدلمك ایستنلدی نه‌لر یازلدی، سویلندی و عاقبت عاجز قالندی؛ هر اوچیده بیوك، هر اوچیده فرانسه ایچون برشرف ابدیدر دیمکله اکتفا اولندی.

شمدی دوشونه‌لم ، بزم ایچون اویله بر ادیبك ، بر محررك کلیات آثاری اوقونمه‌دن ، خلقه طانتدیرلمه‌دن مزیات ادبیه‌سنی تعیینه امکان اوله‌بیلورمی بالطبع اوله‌ماز . . واوله‌میه‌جقدر . اوحالده موسیونی‌ده محاکمه ایچون بر طرف ایتملی‌یز . زیرا یازیق اولیورکه اوقدر بیوك برشاعرك اعتبار ادبیسنی فرانسزلر عموماً اوفرانسزلر برقدر ونامونس بیلمه‌ده‌درلر ! . .

مسئلهٔ معهوده حقنده پاریسك بو هفته‌کی مطبوعاتی ـ یتر اوزاندیکمز ـ دیمکه باشلادی . بزالبته دها اقدم سوزی کسملی‌یز . زیرا ادب وحیایه مغایر دوشه‌جك مباحثه ناقل اولمق برکار عرفان صاییله‌ماز ! . .

موسیو پیئرلوتی

فرانسزجه « ثروت » غزته‌سنك گچن جمعه ایرتسی کونکی نسخه‌سنده محرر شهیر موسیو « پیئرلوتی » یه دائر سر محرری «ماناس» امضاسیله بر مصاحبهٔ ادبیه مندرج ایدی .

محترم رفیقم ماناس افندی بو مقاله‌لرینی اوقدر واقعانه ، ادیبانه قلمه آلمشدرکه براجنبی محررینی بتون هویت واقتداریله بو قدر کوزل طانیمغه ، طانتدیرمغه آنجق کندیلری موفق اوله‌بیلیر دیمکی کافی کورورز ... واقعا پیئرلوتی ـ اجنبیلر کبی

عثمانلیلرجه معلوم بر ادیب شهیردر . وقتیله شهریمزده مسافر ایدی بو کون ینه اوشرفله مباهی بولنیورز .

« پیئر لوتی » نك قوماندانلغنه تعیین اولندیغی کیدن ؛ وکندیلرینك قائممقام رتبه‌سنده بولندقلرندن بڅه هیچ لزوم یوقدر ؛ بزه لوتینك اوصاف ادبیه‌سی ، کرهٔ ارضده بتون محافل ادبیه‌ده حرمتله ، محبتله تقدیر اولنه کلن مزیت قلمیه‌سی لازمدر . بزده قریحه‌لرنده‌کی وسعتك ابحار محیطه‌یه نسبت اولنه‌جق مرتبه‌ده‌کی علوتی حسبیله بو خارق العاده ذکا وعرفان صاحبنك طوغدیغی مملکتدن ، و فسیح وانکین دکزلرده‌کی سیاحتندن برنبذه بحثه لزوم واردر .

پیئر لوتی ، بوکون اللی اوچ یاشنده اولدیغی حالده همان اون دردنجی سال حیاتندن بری عمرینی کیجیلکله ، متاعب سفریه ایله امرار ایتمشدر . مسقط رأسی اولان « روشفور » قصبه‌سی ــ بتون ساعت و یوم ــ بحر محیطك امواج متتابعه‌سنه آماج اولور . کوپورن طالغه‌لرك عظمتنه حیران و منجذب اولان کنج کیمجی اثر پدره‌ده اقتفایه موافق اولمق اوزره بیوك برعزم وثبات ایله « روشفور » ساحلندن آیرلمش و «میشله» نك « دکز » نامنده‌کی کتابنه یازدیغی تقریضدن خاطرده قالان :

« قارشیدن کلن برقارالتی‌یی آکلامق ایچون سواری طرفندن ایندیریلن صنداله بندم ، آچیلدق ... برخیلی مسافه ایلرولدك واپورمز آرتق کورنمز اولدی ؛ او قوجه محیط اوزرنده

یاب یالکز قالدق . قلبمی بر خوف استیلا ایتدی ؛ فقط نه بیوك ، نه عالی ، نه روحانی بر حشیت ! صکر هیچ اندیشه‌م قالمدی . بر صورتده‌که او عمان بیکرانه بر قطره اولوب قاریشمغی بیله آرزو ایلدم ... » سوزلری بذکه کنج کمیجینك ایلك حسیات وخاطراتندن معدوددر . پیئرلوتی خارجك یعنی انسانلرك ، شهرلرك ، کونلرله ، آیلرله بعید اولان عوالمك صفاسندن ، بتمز توکنمز مناظر ومحاسندن بحث ایتمکی کندینه مسلك اتخاذ ایتمش وبوذوق ادبیسی آثارندن یك زیاده استفاضه ایلدیکی شاتو بریانلریده ممنون براقدیره‌جق مرتبه‌ده اعلا ایتمشدر . اولکی نسخه‌لریمزده « اکزوتیك » عنوانیله یازیلان بر اجمال ادبیمزی بوادیبك مسلك ادبیسنه حصر ایله اوصاف خارجیه‌یی توصیفده‌کی لیاقتنی او طرز یکانهٔ تحریرده‌کی مهارتنی تعیینه چالشمش ایدك .

الك بیوك دکزلرك روزکارلریله ، حدوانتها بولمیان فسحتلریله ، نظرلرك احاطه ایده‌مدیکی کنیش افقلریله ، سمالریله تنور وتخیله باشلایان بر مفکره‌نك فیض وخیالنه عجبا نهایت اولورمی ! ..

او سببله‌درکه لوتی مشهودات اولیه‌سنی دها قسماً بیله ضبط وتصویر ایتمکسزین فرانسه ادبیاتجه شهرت مستقبله‌سی تعین ایتمش بو انکشاف ابتدائی اوزرینه ارباب مطالعه‌یه واسطه اولان کتابجیلرك رجا واسترحاملرینی ناچار اسعاف وقبوله مجبور اولمشدر .

بو محترم ادیبك شهرلرده كچن عمری پك محدود ومؤقتدر. شمالدن جنوبه شرقدن غربه برسیالهٔ برقیه كبی جولانلر اجراسی بتون ذوقنی، حیاتنی تشكیل ایدر.

اوروپایه تكمیل تشریحات معنویه‌سیله ژاپونیایی، ایزلاندایی آوسترالیایی بررسم لوحه‌سی كبی تماشا ایتدیرن بو ادیبك مهارت قلمیه‌سیدر.

محرر شهیرك اك سوكیلی محبانندن معدود بولنمش اولان مرحوم صفوت بك «ژاپونیا»یی لساننزه ترجمه ایتمش، «ایزلاندا بالقجیسی» ده حسین جاهد بك برادرمز طرفندن بالترجمه «ثروت فنون» ده نشر اولنمشدر. فقط عثمانلیلرك «لوتی»یی طانیمالرینه، سومهلرینه وتقدیره چالشملرینه بو ایكی اثر عجبا كافیمیدر؟.. مثلا ایزلاندا رومانی پك غریب باشلار. شمال دكزینك انواع مهالكی ایچنده قوت لایموت تأمیننه چالیشان برصنف بیچاره‌كانك احوال معیشتلرینی پك طاتلی طرز طبیعسنده تصویر ایدر ایسه‌ده نظر قاره بردنبره طوقوب قالیر. هم‌دوشونملی كه ایزلاندا، كره‌مزك نه‌قدر غریب، هجرا بر نقطه‌سنده بولنیور!...

اوراده اسرار حیات ایدن انسانلرك طرز معیشتلرینه مراق ایتامك ویا زیارتلرندن صكره حقلرنده حقیله توصیفاتده بولنمامق ودها طوغریسی بویله قیمتلی بر خاطره‌یی رهگذار افكاره اوغراتمامق نصل ممكن اوله‌بیلیر؟...

موسیو «لوتی» نك فاس، ایران سیاحتلری وممالك عثمانیه یه عائد مطالعاتی دها مقبول وقیمتداردر.

همان کندینه مخصوص براداده، بر اسلوب؛ کیمسه‌لرك بیزار اوله‌میه‌جغی، شکایت ایده‌میه‌جکی بر موضوع،.. بر معنی؛.. هر اثرینی، هر کتابنی یوز بیکلرله دفعه مطالعه‌یه چالیشان فرانسه افکار ادبیه‌سی تقدیراتنی دها ایلری کتیردی واك بیوك بر رتبهٔ ادبیه دیمك اولان آقاده‌می اعضالغی شرفنی بخش ایلدی. لوتی بو ساحهٔ افتخار واشتهاره ایلك اثرینك نشرندن اون ایکی سنه صکره آیاق باصمشدرکه بو شرف فرانسه‌جه بشقه‌لرینه نصیب اولمامش کبیدر!...

عثمانلیلر پیئرلوتی‌یی عثمانلی محبی اولمق صفتیله‌ده سور ونام ادیبانه‌سنی دائماً حرمتله یاد ایلر، بو ایسه طرفینجه سیان بر حسك جملهٔ سانحاتیدر. لوتینك ـ حقیقةً عثمانلیلره قارشی بسلدیکی حسیات پك جدی وعالیجنابانه‌در. وقوع بولان ایلك افتراقلرندن بری بیك بهار تماشاسیله تزین ایدن حافظه‌لری یوقلانسه کوزل استانبولمزك خاطراتندن پك چوغنك بتون طراوت وزندکیسیله هنوز باقی اولدیغی تظاهر ایدر؛ ذاتاً مکالمه‌لری کبی ترکجه یازی یازمغی اونوتمدقلرینی فقیرده تسلیم ایدرم.

«ایزلاندا بالقجیسی» نه‌دائر جریان ایدن بر مخابره‌مزده جواباً وارد اولان مکتوبلرینك اوزری کندی خط دستی

ایله محرریك آچیق ، پك ساده بر ترکجه ایدی. او جوابنامهٔ ادیبانه‌لرنده ایدی که « ترکلری ومملکتلرینی نه‌قدر سودیکمی آز چوق سویلیه بیلدیکم ترکجه ایله اثبات ایده‌بیلیرم ... » ایزلانداك ترکجه‌یه ترجمه‌سنی ایسه بسبتون بر شرف عد ایدرم . » جمل خالصانه ومحبانه‌سی صرف اولنمشدر .

موسیو پیئرلوتی ، عثمانلیلری سومکده‌ك حقلیدر. عثمانلیلرك ده کندینه ابراز ایتدکلری محبت مخصوصه ذاتاً علما وفضلایه وبوکبی ادبای مشهوره‌یه هرباز شرفواقع اولان تقدیرات قدیمهٔ ملوکانه‌یه اقتفادن عبارتدر .

خاطردن چیقمامشدرکه بوندن اون ایکی سنه اقدم محرر شهیر قدس سیاحتنی متعاقب درسعادتی زیارت ایتمش وحضوره قبول اولنمش ایدی . والدماجد حضرت پادشاهی جنتمکان سلطان عبد المجید خان حضرتلرینك وقتیله شاعر شهیر « لامارتین » حقنده ابذال بیورمش اولدقلری اثر التفات مهمانوازینك عثمانلیلرجه فرانسه امرای بحریه وادباء مشهوره‌سندن بر ذات عالیقدر حقنده دریغ اولنمامق پك طبیعی دکلیدر . . .

ادیب محترم! استانبولمز حالا اولطافتی ، انجذابی ایله ... ترکلر ، عثمانلیلر حالا اومحبت ومخالصتلری ایله راسمهٔ خوش آمدی‌یی ایفا ایدر .

درسعادت : ١١ ایلول : ١٣١٩

پژمرده ایچون

استاد محترم اکرم بك افندینك صوك بدایع قلمیه‌سندن اولان « پژمرده » نك کسوهٔ طباعتله انظار استفاده‌یه نهاده اولمسی برسنه‌یی بیله کچمش ایکن اثری نظر مطالعه‌مه بوکونلرده آله‌بیلدم ، اوقودم. « شمسا » ایله پژمرده بیننده صحیحاً اپی فرق وار ایکن صکره کینك طاشیدیغی نامه کوره‌نسیان واوته کینك ایسه برسائقهٔ غرض وحسدله ورد زبان ایدلمسنی آکلایه‌مدم. « پژمرده » او انقاض ادبیه‌درکه صنایع بدیعه‌یه ، مآثر کمالیه‌یه براعت اولان الوان شعشعه‌سی اوزرندن سیلکنه‌جك اولان غبار زرتاردر . حتا که نه‌زمان آرزو ایدلسه بریره طوپلایوب بر معدن زرین تشکیل ایتمك خاصه‌سی موجود . . . . اوت ، اوطاغینقلق ینه بر یکون ادبینك اجزاء تار ومارندن معدوددر . دیمك ایسترم‌که « پژمرده » برنظر عمیقه ، برقلب رقیقه کوره قیمتدار بر اثر بدایع دناردر . اوسببله حضرت استادك تکمیل مزیات ادبیه‌سنی کورمك ایستین ، هیچ شبهه‌سز بومجموعهٔ هویت تمالرینی پیش نظر ابتصاره آلمق مجبوریتنده‌در. اوت ، پژمرده ، ادیب محترمك ادوار حیاتیهٔ ادبیه‌سنی کاملاً ارائه‌یه کافی برمرآت حقائق پیرادر .

بعض فصللری وارکه ادبیات حاضره‌مزك استقبالی ایچون بر پیشوای عرفان اوله‌بیلیر . بعض نکته‌لری ، کوریلیرکه

بو کون الڭ صحیح اصول ادبیه‌نك یکانه کنجینهٔ طلاقیدر .
یوزسکسان صحیفه‌یه یاقلاشان بو اثر محاسن کسترك نصفی منظوم،
بر قاچ یاپراق نقصانیله نصفی منثور یاخود هپ شعردر .

بر آز حکمت ، تماماً صنعت ، بر آز شباهت کاملاً قوت و نشئه، بر آز کدر واندیشه فقط عموماً کنز قیمتدر . دقتله اوقویان آکلارکه پژمرده بریتیم کبیدر : دائماً سزاوار تطییبدر؛ زیرا مطیب روح ونظر اولمسنده‌کی خصلت ، طالع ناسازندن موروثدر .

نه طرفنه کوز کزدیرلسه نجیبانه بر حس رقت ، عاشقانه برحس فکرت واردر. جهانده دائمی بهار وشتا، ابدی ذوق تماشا هپ بو کتابده مندمجدر . طلوع ایدن کونشی مهتاب کبیدر . وداع ابدی ایلین قمری ، فجر شمالی کبیدر .

قلب مطالعده اویله بر هیجان سرور اویاندیرر که حیاته بال وپر ویرر ، هوالندیرر، بر فضاء استغراق ایچنده قزانیلان رتبهٔ اعتلا ایله ترك ایدیلن نقطهٔ ناسوت بیننده بر موازنهٔ متفکرانه‌یه دوشورر . بر تاریخ، برمرثیه سویلر ، اوقدر روحانی ، زمینده افتتاح ایدرکه اوحرمت لسانله شرف یاد و مظهریته مقابل انسان بی‌روح قالمغی برسرمایهٔ مفخرت عدایلر. حضرت استادمزده بوتجارب نفیسه‌ده بولنیور و بعض دهاتك «متروکات قریحه» سنی نظر دقته آله‌رق : « بونلری خلق ایدن فکرلر بونلری تنظیم ایدن ذکالر نه دهشتلی بر دیو

دهائت ایمش ! » تقدیراتنه قائل اولیور: « الهام !.. ای فرشتهٔ سماسیره وانجم نشیمن ، ای مبارك نورشب جان وسحر نقاب! ای نازنین معشوقهٔ شاعر !.. ای جاربا پرستیدهٔ صورتکران وعنا پروران !.. سویله که جسم لطیف هنره صنعتك روح روانی ... چهرهٔ علویٔ حکمت وحقیقتك آب وتابی دکلمیسین آیدینلغه راست کلمش سایه کبی بندن قاچار .. ظلمتدن اورکمش ملك کبی سمایه طوغری خرامان اولوب کوزمدن نهان، کلمزسین . یالواریرم کلمزسین ! » بونلر نه سانحاتدر ... دوشونه‌لم !

بیلمم اویله آ کلارم که اکرم بك افندی نثرده دها زیاده موفق اولیورلر. نثرلرینه اومرتبه مفتون اولورکن شعرلرینی اوقور ، ادیب محترممزك شعرده مظهریتلری دها بالاتر اولدیغنه قرار ویررم . واقعا بولدیغم موازنه شودرکه زمین ، اسلوب انتخابی، سانحات نزیههٔ استادانه‌لرینه ترك اولنور. هانکیسی صادق، وفاشعار کورینورسه شهبال شاعریت بدیعاً اکا نصیب اولیور . نثرلری وارکه شعرلرندن معجزدر . « شعرلر » نامنی ویرییور کورینشده اویله در ، مألده حکم اویله دکلدر ادعاسنی اورته‌دن قالدیرییور . شبهه‌سز بر سوز ایکی صورتله تجلی حالنده شعردر، نتیجه‌سیله مقبولدر. ایشته حضرت استادك بو ایکی قسمده کاملاً موفقیتیاب اولملری فیض وقدرت شاعرانه‌لرینك ملهمیتنه، دهائتنه برهاندر. لکن اونه علوی اذعاندرکه

صاحب عالیقدرینی ایکی طرزده ده نثر صنعته، ابراز مأثر قابلیته موفق ایلیور !..

*
* *

پژمرده‌نك قیمت ادبیه‌سی بویله‌در. « تعلیم » ده رد اولنان بعض جهتلرك بوراده وقوعی همان سهو ترتیبدن عبارتدر. بونلری نظر دقته آلمامالی‌ده شرق و غربك بدایع فکریه‌سنه منعکس اولان موفقیتلره عطف نگاه اعتبار ایتملیدر.

شو صورتده که نثراً یازلمش بر لوحه‌ئی متعاقب بر غزل، دها صکره بر منظومهٔ دلپذیر، بر نفس صکره‌ده، بر نغمهٔ شاعرانه، منظور چشم ابتسام اولور. انسان اوقورکن « آه بو بنم ترجمان حسیاتم ایمش کبی بر خطابده بولنیور، بولسان ایله وایه‌دار حظ اولمام نه‌دن نشأت ایلیور. » حقیقتلرینه قائل اولیویرر.

« یادکار ناجی » ایچون

بعض افکار ادبیه اصحابنك حیات ادبیه‌لری حقنده صوك سوز، وفاتلرندن صکره سویلنیر. منقدلر، غزته‌جیلر حتی شاعرلر میدانه آتیلیرلر. وقعه نویسلرده تاریخی صحائفده بر مناسب یر آراشدیررلر، هر صنف مشغول اولور. بر حکم ادبی ویریلیر. عجبا بونکله قناعت حاصل ایدیلیرمی ؟...

خبر ! دها برزمان صکره اومرحومك نامی تکرار ایده آلیر. نهایت زمان کچدکجه ، طرز تصور وتحریر دکیشه‌رك ویریلن حکملرك بعض سقامت وشباهتی اثبات ایدیلیر.

برچوغی بویوزدن شهرت قزانیر ایسه‌ده برچوغی‌ده کمنام اولمق درکه‌لرینه وارر . ناجی مرحوم ایچون سویلنمسی لازم کلن سوزلر صاغلغنده سویلندی . وفاتی ایسه هپ ضایعاتدندر . نه‌وارکه ناجی مرحومك موقع ادبیسی شودر دینه تصادف اولنمدی. بوندن بزنه آکلایه‌لم ، نه‌قرارده‌بولنه‌لم؟ادبیات عثمانیه‌مزك قزاندیغی فوائد تکمل اغورنده،لسان حمد وثنا، اختیاراولنمدیغی ایچون کیمك آز ، کیمك زیاده خدمتی سبق ایتمش اولدیغنه دائر برقید باهره دسترس اولنمامق طبیعیدر. برقسمی کلمه ایجادندن افتخاره، برقسمی ردیف وقافیه تبدیلندن بیوك برشهرت احرازینه انتظاره امیده دوشدی، حال بوکه بوموفقیتلر لسانك هپ موجودی اوزرندن احراز اولنمش وبرر ایکیشر لفظدن، ترکیبدن عبارت قالان بومظهریات لسانیه بر صحیفه‌یی بیله املایه کافی بولنمامشدر . بونلر ینه برکات لسانیه‌دندر . خلقمز هرحالده مستفید اولمش ایکن یالکز صاحبلری ، موجدلری نامنه بر حجت تمایز عد اولنه‌مامشدر . دها طوغریسی بر چیچك ایله قوجه بر بهار اعلان ایدیله‌مه‌مشدر ! ...

ناجی مرحوم خدمته ، ادارهٔ فکر نوینه یك مستعد کورنمشدر . طرز سلف قیدینی طاشیان ادبیاتمزك هر نوعنجه

قوتی تجربه ایتمش وهمان بر وجه بهینده موفق اولمشدر. لسانك الفاظ مأنوسه‌سنده بعض غلطلر «تراکیب مرغوبه» سینه قاریشان بر چوق قاعده‌لرك نه اولدیغنی‌ده کوسترنجه «ناجی» نامنه رونق ویرمك اوزره «معلم» عنوانی قبول ایدلمشدر. ادبیات عثمانیهٔ حاضره نك اوصاف مکسوبه‌سی بو «معلم ناجی» ایچون آززمان ظرفنده حس ایدیله‌رك هیچ بر صاحب عرفانجه ناجیلکی، معلملکی ناخوش کورلمامشدر. بو ایسه نه بیوك شرفدر نظردقته آلنملیدر. بو استادشعر و لساندن صکره داخل اولدیغی عالم ادبیاتمزده مخصوصات غربیه‌نك بزده‌کی مروجلرنجه خیلی تماثیل مقبوله‌سی اولمق اقتضا ایدرکن — ولو افشا آت غربیه‌یه کوره بالارشاد اولسون — الك تابنده، آینده، اقسامنی وجوده کتیرمکله‌ده قدرت فاضله‌سنی اظهار ایلمشدر. بلکه صوك دقیقهٔ حیاتنه قدر غزالسر القدن آیرلمق ایستمین حضرت معلمك بر نفسده فرانسزجه تحصیلی ایله بدایع ومحاسنندن اقتطافه وهله نشائد جیده‌سنی بردرجه‌ده اوله‌رق — تقدیره شتاب ایتمسی — دعوت وله وحیرت ایدن برذوق ودهاء ادبك مفکرهٔ لامعه‌سنده‌کی فعالیت وجوالیتی اعلان ایدر.

ترك عثمانلیلری بیننده — لسان عربی وفارسینك تأثیرات کلیه‌سی باقی اولدقجه — ادیب وشاعر اوله‌رق بحق اشتهار ایتك مطلقا اوایکی لسانك نکات وغوامض ادبیه‌سنی احاطه‌یه متوقفدر. ناجی، بو مباحثده عارف ایدی، معلم ایدی. تتبعاتنه پك جدی

باشلادی . مستفیضاتی نشره پك طاتلی ، پك کافقسز دوام ایتدی . واقعا آز یازاردی . اومرتبه که عرب وعجم ادبیاتنه دائر اولان آثار مقتطفه‌سی عادتا تجربهٔ قلم درجه‌سنده قالدی . حال بوکه بومحاسندن صفاجین ادب وحکمت اولدقجه بزلر ایچون نشاط وابتسام اظهاری آنجق او صاحب ذوق وسلیمه شایسته ایدی . پك بیوك طانیلان بعض اعاظم ادبمزك برقاچی اویله یاپدی . « یادکار ناجی » ایستر چوجقلق اشعارینی حاوی اولسون ، ایستر کتاب شکلنده کی آثارینه داخل ایدیله‌مینلر بولنسون ــ معلمی هربر مزیتی ایله بیلمین ، سومین یوقدی صانیرز . البته « یادکار » نی‌ده قبول ایتمك بزم ایچون واجبدر . حقیقتده ایسه بو یوز صحیفه‌لك منظومهٔ محامد ومحاسنك کافه‌سی همان او لسان خوش بیانك ، اوقلب اشواق مطلبك ، او نظر بدایعپرورك عین لطافتله ، مهابتله ، عین طلاقتله بریادکاریدرکه دور ودراز توصیف ایتمیه‌لم یالکز برمطالعه‌سی بیله کافیدر دیه‌لم . بوهمت روحنوازانه‌یی خیلی زمان مرحوم ایله هم بزم مخادنت اولان اخوان وفا شعارانندن برطاقی ادا بیورمش اولدیلر تشکر ایدرز . فقط بزم بررجامز دها واردر : « یادکار ناجی » نك طابع وناشری طانیلان شمس کتبخانه‌سنك روح معلمی ارشاده بووساطت معارفپرورانه‌سی کافی عد اولنه‌ماز ، برغیرت وهمت دها لازم . غربده اولدیغی کبی مشاهیرك « کلیات آثارینی » هپ بریرده جمع ایله نفیساً طبع ایتمك بزده هنوز عادت اولمدیغی

ايچون بوكا آثار ناجيدن باشلانير و بر هيئت مميزه معرفتيله مرحومك اشعار وادبياتى وقواعد لسانيه يه متعلق مقالاتى ومترجم حكاياتى كمال ذوق ايله تفريق ايديلير ايسه كتبخانه يه عنوان مفخرت اولان « شمس » لك نشر اضواء معرفت ايتديكنه شكراً مستفيضلرندن بر مرتبه دها آلقشلر، دعالر آلمش اولور.

بوميدى ؟

بو سؤال، وسط حجمده سكسان سكز صحيفه لك بر كتاب ايچنده حل ايديليور. وبك اينى طانيلمغه باشلايان عشاقى زاده خالد ضيا بك افنديك صوك اثرى اولمق اوزره بزده بر ايكى سوز سويلمكه جسارت ويرييور. خالدبك ارباب قلممز ميانده هر زمان، هر دقيقه تفريق اولنمغه مدار اولان طرز تحريرينى براون بش سنه دنبرى فاصله سز اوله رق تعقيب ومحافظه ايليور. دائما كندى كنديسنه يازار، كندى كنديسنى طانتديرر. شمدى يه قدر كورديكى تشويقاتى هيچ بر وظيفه ايدنمامشدر. الك ابتدائى نشرياتيله صكره كى موفقيات ادبيه سى نظر اعتباره آلنمق صورتيله بو غيور، مقتدر كنج محرريمزك موقع ادبى تعين ايدر. بز، شمدى كله لم حكايه يه: « بوميدى ؟ » موضوعجه يك زنكين دوشمشدر.

نظر دقتمزی بوغاز ایچی کبی برخیابان آبیاریدن هرصباح کوپری‌یه اینن ایکی کوچك مکتبـلی قزه عطف ایده‌جکز . بومینی مینی یاورولر مکتبه هرصباح برابر کلیر ، هر آقشام برابر عـودت ایدرلر . بونلرك ـ مکتبـده اوقودقلری درس دها تمام اولمقسزین ـ بلکه هرایکیسنك‌ده کوکلنی برمعصوم سـودا اشـغال ایدییور . بوبر مکتبلی ایدیکه هر دفعه ـ واپورده ـ قارشـیلرینه کچر اوطورردی . بونلره برده اسم ویره‌لم : برینه «نسیبه» دیکرینه «زرکون» ومکتبلی‌یه‌ده «عمر رفقی» دینیله‌جك . نهایت آرادن بر آز زمان کچر برمعاشقه ، برمخابره باشلار . نسیبه آرانیر بالموافقه رفقی بکه ویریلیر. زرکون ایسه قرداشلغنك کلین اوله‌جغی کون یالکز برباشنی طرار ، سوسلر وداع ایله سمتنه ، خانه‌سنه کیدر . بر کیجـه اوده بر ، جنه چاریلیر. نه‌دن صکره بوایکی قرداش‌ینه برلشیرلر ... برطونوق طونوق محاوره ایدرلر . زرکون ضعیفلامش . صـولمش ایچنی طوته‌ماز آغلار . تأهلدن صکره باش کوسترن فلاکته یانار . نسیبه‌نك : « آکلایورم ، زرکون بدبختسـك ، نه اولدی ؟ نه دیمك او ، لزوم کورمام خسته‌سك دکلمی ، زرکون ، سنده بنم کبی خسته‌سك » سؤالنه مقابل زرکونك « اوت ، بن‌ده ! ذاتاً بونتیجه‌یه چوقدن انتظار ایتملیدم . » جوابنی اعطا ایتمسی طرفینك ابتدا تأهلی برسعادت حیات فرض ایله اجراسنه‌قرار ویردکلری حالده صوکنده ندامت کتیررجه‌سنه عدم ائتلاف

وسـوء محبت حاصـل ایلدکلرینی اعلان ایدییور . « زرکون سویله ازدواج بومیدی ؟!.. زواللی کنج قزلر اونی برشیظن ایدرلر ، قلبـلری چارپار ، کوزلری دونر ، مست بدهوش اولورلر ... » زمیننده‌کی ترانهٔ یأس آورانه‌سی‌ده بوبحثه برنمونهٔ عبرت اولمق اوزره کوستریلیور . بوراده کرك ماجرا ، کرك کتاب ختام بولیور. بواثر بك دقتله مطالعه ایدلمینجه موضوعی بر مبهمیت قاپلار. زمان ومکان نظراعتباره چارپماز هرشی همان اولیویرییور ، همان بیتویرییور کبی آکلاشیلیر ، حقیقت ایسه اویله دکل . اثرده اویله برصافیت ، بر کوزللك وارکه مطلقا اهتمام ایله اوقونمسنی دعوت ایدر . چونکه بو حکایهٔ لطیفه‌نك الك بیوك مخصوصاتندن بری ایسه مسائل‌اجتماعیه‌مزك الك‌مهمی ، الك دقیقی اولان حکمت تأهلدر . بزده بوحکمته دائر بك آز هم بك اساسسز حکایه‌لر ترتیب ایدلمشدر . بلکه هیچ‌سی بریره طوپلانسه نتیجه‌سندن ینه برعبرت آلنه‌ماز. خالد بك برادرمز بواثرنده شایان اعتنا تدقیقاته کیریشیور . او ایکی بدبخت قزك احوال متألمه‌لرینی اوقدر موافق بر طرزده ، اومرتبه‌قناعت کتیرر برزمینده تصویر ایدییورکه « اولنمه‌نك صوکی‌بومیدی؟ » نداء تأسفنه هرمطالعی اشتراك ایتدیرر . توصیفلر بك طبیعی ، بك طاتلی. تجن زمان دها آینده ، وهرصحیفه برلوحه‌حالنده‌در. اوقورکن روح صیقلماز . بوغاز ایچنده ،مقمر کیجه‌لرده سودا کبی جریان لطیفی اولاعالملرسیر ایدیلیر. بواثنالرده کولکه‌لرندن

قورقار کبی او ایکی قلب پاکك ینه معصومانه مصاحبتلری ایشیدیلیر . بوایکی یوزك چارپیشر . لطیف نورلر نشر ایدر . کاه سویمك ، کاه دوشونمك ؛ فقط هیچ بر قرار یوق . نه اولەجق ، آکلاشلمیور . مع مافیه هرایکیسی‌ده بری برندن مقنع رأیلر آلمغه محتاج ... خیاللرینه قوت ویرمك ایچون آیدینلق دکل سونوك تنها یرلر لازم . کیجەنك ظلمتندن دها زیاده ممنون اولورلر، دها زیاده تسلیه بولورلر . حاصلی بوایکی سویملی دلبرك، بوایکی دختر عفت‌پرور طریق‌ازدواجدن، عواقب اجتماعدن قزاندقلری نتائج الیمەیی تدقیق اقتضا ایدر . آکلاشلسون‌که تأهل نەمشروع برکنز سعادت ایکن بعضاً نەحزین عاقبتلره منجر اولیور ! کورلسون‌که تربیهٔ عائله کبی تحصیلاً سنەلرله زحمتنه قاتلانوب شعاع معرفتنی قلبلرینه اوغراتدقلری نورنعمت مدنیتەرغماً (غلط‌خلقت) دیمك لازم‌کلن برچهره‌دن نه طوفانلر ، کان مفاسد اولان بر مفکره‌دن نه خیرچینلقلر پیدااولیور ! (بومیدی ؟) برنظر حکمتله اوقونملی، بوتأثیرات ادبیه کورلملیدر .

سیاحت ژورنالی

بردفعه مقدمةً عرض ایتمش اولەلم که دنیانك بر قسمی سیاحت ایله بیانیرسه بر قسمی‌ده مطالعه ایله اوکرنلمش

اولور . اجرای سیاحت ایسترسه کشفه منحصر اولسون ، مجهول ایکن میدان بروزه چیقاریله‌جق محللرك بر تعریفاتی ویرلمش اوله‌جغی کبی - ایسترسه اوته‌دنبری طانلمش بولسون - تفرعاتی حقنده تفصیلاً معلومات اعطا ایدیله‌جکی ایچون دائما موجب استفاده‌در. دائما توسیع وقوف بشره خادم بر واسطه‌در . فقط انسان نه غریب بر مخلوقدرکه کندینی اوکرنمه‌دن ابلیسك ، دیولرك احوالنه عاشق اولور . دونوب طولاشه‌جغی بر محلی تدقیقه تنزل ایتمزده اسفل سافلینده کزینیر . پك اسکی زمانلرك سیاحته متعلق محفوظاتی اوزاق یرلردن ، اوقدر لزوم واهمیتی اولمیان بر طاقم عالملردن عبارت قالمش واقعا بوقبیل آثار سیاحیه‌نك بر قسمی ینه کشفیات مهمه‌یه یول آچمش اولدیغی قابل انکار دکل ایسه‌ده افراد بشرك تشکلات سیاسیه‌سندن صکره بوبابده ایدیلن قیدسزلکك پك بیوك تأثیرات مضره‌سی کورلمشدر .

الك کوچك برمثال ایسه : ظلال حشمتنده اوطوروب بلکه ضبط وقایع ایتمش اولان ابوالمورخین ، بر طاقم غریب اداره‌لر، قوملر تصویریله وقت کچیرمشده فرانسزلی (شامپولیون)ك ورودینه دکین مجهول قالان خطوط مصریه حقنده برنبذه معلومات ویره‌مامشدر . فقط بوکون یاقیندن اوزاغه ، اوزاقدن یاقینه کلمك ایستنلیور . بونك عکسی ایسه عادتا طوغان کونشك آقشامه مخصوص اغترابندن اقدم - بزه اوران آیدینلغندن -

مشعل ادراك اولان ضیاسی که وطنه عاکسدر - کندیمزی کورمکه چالشیوبده اقطار قطبیه فجرندن مستفیض اولمق خلیاسنه دوشمك عبثدر . حال بوکه نه جلی حقیقتدرکه انسان او بیلدیکی برساحه‌ده رهبرسز اعمالر کبی کزه بیلیر . ایشته عصرمزك مجلات لامعهٔ عرفانیه‌سندن بریده کندی وطنمزه دائر آثار سیاحیه‌نك پیدرپی انتشاره باشلامسیدر . دها اول یازیلان بعض سیاحتنامه‌لرله اسفار بحریه‌مز دائما غلبات ایله دوچار اولنان مشکلاتدن باحث، فقط لیماندن لیمانه ، ساحلدن ساحله جدی معلومات اعطاسی خصوصنده پك ناقص ایدی . ازجمله بصره کورفزینه ، هند وسند ساحللرینه قدر کیدوب کلن رؤسای بحریه‌مز ، اوزرلرینه طوپ آتیله‌جق قدر جسم اژدر بحریلر تصویر ایدر سیاحتنامه‌لر یازدیلرده بحرین آطه‌لری ایچون معقول برسوز سویلمدیلر ! حال بوکه اوکوندن قالمه الده بر معلومات اولسیدی بوکون آنی توسیع ایدر و او دریکتای عمانی حمایهٔ اجنبیه‌یه کچمکه مسامحه ایتمز ایدك . اوت مادامکه بوکون، یارین دیمکدر. بوکون کتبخانهٔ مملکته یادکار ایدیله‌جك بر اثردخی یارین ایچون استفاده بخش اوله‌جقدر. ایشته بوهفته‌نك تقدیر آثاری صره‌سنده مع‌الفخر ذکره شایان کوردیکمز اثر عالی ، وطن اقدسمزك ابتداسی استانبول اولمق اوزره بعض بلاددن معنا بیوك بر مناسبتمز بولنان هندستانه قدر سیاحتی مخطر وعنوانی بیلدیکمز کبی ساده‌جه «سیاحت ژورنالی»در .

قوهٔ قلمیه‌لری، نظر حقائق کستر ادیبانه‌لری عالم ادبمزجه پك مسلم اولان طربزون والیٔ سابقی ودیون عمومیه مدیر لاحقی عالی بك افندی حضرتلری، بو گنجینهٔ سیاحتده درت سنه‌لك معلومات مشهوره‌لرینی درج ایلیور.

عالی بك افندی «ژورنالك مندرجاتی ساده‌جه حکایهٔ مشهوداتدن و برمزیتی وار ایسه او عراق کبی مملکتلرك وباخصوص هند بلادندن بعضلرینك بورالرجه مجهول قالان احوال وعاداتنه دائر برفکر اجمالی ویرمسندن عبارتدر» حقیقتنی ماهیت اثره مقدمهٔ تعریف اتخاذ بیورمشلردر.

ژورنالك — اون آلتی بیوك صحیفه بر فورمه اعتبار ایدیله‌رك — درت فورمه‌سی بو هفته ظرفنده نهادهٔ موقع انتشار اولدی. بر ایکی یوز صحیفه‌یه یاقلاشه‌بیلن اقسام سائره‌سی دخی علی التدریج انظار استفاده‌یه وضع اولنه‌جقدر. واقعا بو ایلك صحیفه‌لرده تفصیلات آزدر. زیرا واپورك اوقدر مساعده‌سی اولمش، فقط اسکندرونده نهایت بولان دکز سیاحتندن صکره‌سی تفصیل اولنیور. لطافتلر، خوش عالملر میدانه چیقا- ریلیور. مشهودات کونی کوننه یازیلوب اویله خاطرده قالمیان قسمی بشقه سیاحلرك کتابندن اقتباس ایدلمیور. مثلا اسکندرونده دوه‌یه بنمکه مراق ایله دوه یاتیرکن بنوبده آیاغه قالدیرلدیغنده قورقوب قوجه‌شابقه‌سی کبی کندیده برطرفه یوارلنمش اولان موسیویه عائد لطیف بر حکایه منقول دکل بالعکس مشهوداته

مستنددر . نتيجهٔ مطالعه‌مز بوكبی آثار مهمه‌نك تكثرينی تمنی ايله ژورنالك نصل برصاحب اقتدار طرفندن يازلديغنی قارئين عثمانيه‌مزه بيلديرمكدر .

نمونهٔ كتابت عثمانيه

يالكز كتابك عنوانی ذكر ايتمك تعيين مقصد ايده‌مز . زيرا بويولده بش اون پارچـه اثر وجوده كتيرلدی . اركك ، قادينه مخصوص نامنرله بعض اثرلر يازلدی . ترجمـه ايدلدی . فقط بونلرك همان چوغنه بردن نمونهٔ كتابت‌عثمانيه نامنی‌ويرمك جائز دكلدر . هرلسـانده مكاتبات ومحرراته دائر اثر يازيليور . خلقه بر نمونهٔ كتابت كوستريليور . فرانسزلرده بونك امثـالی پك زياده‌در . اوت بولسانده «كاتب Secrétaire » اسميله بلكه برقاچ يوز اثره تصـادف اولنمق احتمالی واردر . بوايسـه پك طبيعيدر . چونكه ابتداده نمونه‌يه احتياج ضروريدر . بومشـق ونمونه‌لره كوره برفكرابتدائی آلدقدن صكره مكتوبی اوزون ، وقيصه يازمق ممكندر .

صاحب اثر عثمان ثنائی بك بو نقطه‌يه بيوك براهميت عطف ايده‌رك دها مقدمهٔ كتابده دييوركه : « برشكل مجسمك ترسيم ابعادينه رهبر اوله‌جق اصول وشرائطی بيلمين برچوجغه مثلا

رفائلك آثارندن وياخود ميشل آنژك آچيق ، صاچيق طابلو-
لرندن نمونه ويرمك نقدر عقلسزلق ايسه بر جملهٔ ادبيه‌نك
تشكلات نحويه ومنطقيه‌سندن هيچ‌ده خبرى اولميان بوچوجغه
اك چتين عباره‌لرى ، لسانمزك بر عصرلق ويا بوندن اسكى
زمانلرده‌كى طوربياتى مشق ايتديرمكده اوندن زياده مناسبتسز
عد اولنور »

سوزك قدرينى بيلمينلرجه بلكه اصول بيانك‌اپى ويا كوتو
اولمسنده برباس كوريله‌مز . بوفكرده‌اولانلر دواقعاهيچ برشى
ديمكه حقمز يوقدر . اصل ديه‌ك ايستديكمز شودركه هرهانكى
مسئله‌يه عائد اولورسه اولسون ، بر ايشده موفق اولمق ايچون
هرحالده بسيطدن مركبه كچمك صورتيله طبيعى بر اصول تعقيب
ايتمك شرط اعظمدر ...»

هپ بويله حقيقتلر سويلنيور وينه دينيوركه : بز بو «نمونهٔ
كتابت عثمانيه » عنوانى ويرديكمز مجموعه، تحصيلا كتابته يكى
باشلامش وياخود شوخصوصده دها قطعى بر ملكه حاصل
ايده‌مامش اولان مكتب شاكردانه يول كوسترمك ايچون
يازلدى. رهبرك وظيفه‌سى، وارلەجق منزلى كوسترمكدر. بونك
ايچون نه‌قدر ناقص اولسه‌ده ، آنى يالكز شودلالتيله قبوله شايان
كورمليدر . واورادن صكره‌سنى آرتق اوندن بكله‌مامليدر »

صوك سوزى تكرار ايده‌لم : « نيچون بكله‌مه‌مليدر ؟ »
عثمانلى كتابتى ايچون ساحهٔ تيسره كتيردكارى « نمونه » نك

پارلاقلیغیله قماشه جق ابصار طلبکاران عرفان بالعکس او نمونه کبی نمونه‌لره شدتله انتظارده بولنه جقلردر. اوقدر شفقتلی، مرحمتلی آنالرك، بابالرك قلبی خطابلریله، اوقدر تربیه‌لی، مطیع، مشتاق سعی وحمیت عثمانلی یاورولرینك جوابلریله تزیین ایدیلن بو انموزج کتابته دائما اعتبار اولنه جق. دائما برقیمت فوق العاده ویریله جکدر. تربیهٔ قلمیه، تظاهرات حمیت ملیه بویله نمونهٔ سانحاته اطلاق اولنه بیلیر که طریق مخابره‌ده انطاق اولنان نورسیدکان، مکارم انسانیه واخلاقیه‌نك برر ترجمانی اولدقلری کوریلیور. برتربیه‌لی چوجغه تصادف اولنورکه پدرینه یازدیغی مکتوبده بتون رفقاسی ایله برابر ترفیع ایتمش اولدیغندن بحث ایدوب سوینیور... بونه بیوك برنمونهٔ اخلاق، نه علوی بر الهام خلاق اولدیغی دوشونمك لازم؛ یاخود مکتبه کیروب چیقانلر اکمال تحصیل ایدنلر دوشونسونکه ایچلرنده رفیقلریله عموماً صنف کچمش اولدیننه دائر ابوینلرینه اویله مکتوب یازان بولنمشمیدر؟.. بالعکس دائما برنجی چیقدیغنه و ارقداشلرینك صنفده ابقا اولندقلرینه دائر دم اورانلر کورلمشدر.

حال بوکه ادیب عسکری عثمان ثنائی بك برادرمز، ایکنجی مشقنده برنجی چیقمسندن اك زیاده پدر و والده‌سنك ممنون اوله جغنی تعلیم ایتدیریور. اوچنجی دفعه‌ده حضور امتحانه کیره جك، کندینه «صلاح الدین ایوبی» سوریله جك ولوپك آز برزمان ایچون اولسون او سیالهٔ جلادتك ترجمان

افعال وفتوحاتی اولەجق ، بونك ایچون سویڼیور، بونك ایچون کندینی بختیار عد ایدییور. دردنجی دفعەده ایسه نه بکلرسکز ینه اویولده بر سئوال دکلمی ؟ خیر ، حضور امتحانی ختام بولیور . ایکی هفته صوکرەده هیچ بر غرضه مستند اولمیەرق کندینی سوەن افراد عائلەسنك آغوش اشتیاقلرینی دوشونیور ، بو نەسویملی وبیوك موفقیتدر دنییور . البته او تدبیرلی چوجق ایچون، او مسعود عائله ایچون بر موفقیتدر. اویاورو ، اوقومش، امتحان ویروب چیقمش ، ضابط اولمش ، والدەسنه اصولدن اولان قرعه ایله سلانیکه مأمور ایدلمش اولدیغنی یازمش ... کندی ایسه نصل سویلیور . دییورکه : « شمدیده کندی اردومزه ، یعنی سلانیکه کلەجکمی تبشیر ایلیورم ... واقعا بنم ایچون اردولرك هپسی مساویدر ، سلانیکك مدنیت وانتظامنی نەقوتله سورسەم، وجدانمدن کلن بر صدا ، بکا مثلا ارضرومك قارلی ، بوزلی طاغلرینی ویاخود یمنك حرارتلی وقوملی چوللرینی ده ینه او قوتله سوەجکمی تأمین ایلیور...»«قسمتەنه دینور. بنده کزك بو قرعه کشیدەسندن حصەمه سلانیك اصابت ایتدی. بوندن طولایی البته ممنون اولدم. چونکه اورادەسزده وارسکز»

حاصلی هپ بویله بدایعدن و مثلا ـ تجارتدن بحث ایدرکن ـ « اصول تجارت او قدر نفوذلی بر مسلکدرکه صرەسی کلیرده بر روجلید بر قاچ حکومته بردن معاونت ایدر؛ احتمال که بوذات بر فرانق سرمایه ایله ایشه باشلامش ایدی ... » کبی غیرت آمیز مثاللر ودها نیجه حقائق

علمیه واخلاقیه‌یی اثنای مکاتبه‌ده شرح ایلین رنکین ، سلیس سوزلردن عبارتدر . یوز آلتمش صحیفه‌یی کچن بو اثر معتنانك، بو رجال کتابت صحیحه‌نك برایکی یا پراغنده‌کی حکمته وموفقیت بلیغه‌یه قارشی توقف ایدوب عرض شکرانه باشلادق . حال بوکه سراپا آداب ومعارف عثمانیه‌دن مرکب برمجلهٔ مکاتیبدر . بو اثر عالی « کتبخانهٔ عسکری » نك اوچنجی جلدینی تشکیل ایدر دیمك آنی هرکتابجی‌ده بولمق ایچون کافی برتبشیردر .

فضیلت واصالت

بعض اثرلر واردرکه محتویاتنده‌کی قیمت حقیقیه دائمیدر . نه‌قدر زمان کچمش اولسه مزیتی ابدیدر . بو نه‌دن ایجاب ایدییور ؟ شبهه‌سز بو مظهریت ، او اثرلرك موضوعنده‌کی علویته معطوفدر . اوت ، بر اثره ویریلان قیمت مطلقا علو موضوعه کوره‌در . بونی پیش نظر حکمت وادبده بر مرتبه دها تقدیر ایتدیرمك اویله بر بخشایش فطریدرکه کیمه نصیب اولمش ایسه الك اعلا خدمت قلمیه‌ده اوندن بکلنه‌بیلیر .

واقعا ، دها بشقه‌لرینه‌ده هوس ، بر غیرت کاییر چالیشیر وتابع اولدیغی خیال ایله میدانه بر اثر کتیرور ، لکن نه‌یه‌یرر؟!

بو ، موسمسز بر سعی حکمنه نجر وضعفدن عبارت برثمره‌ایله
اکتفا ایدر . قابل دکل ، روزکار بقا اوکنده طوره‌مز . .
سونر ، کیدر .. بو مشاهداته مع‌التأسف دوام ایدییورز !..
یالکز نه وارکه بعضاً متسلی اولیورز : اوصاف جوانمردانه‌نك ،
خصائل خداپسندانه‌نك تشریحاتنه ، تفصیلاتنه تصادف ایلیورز .
ایسته بویله فوائد جلیله‌نك محضا بر فیض وامیده مقارن اولان
تأثیر واحساس ایله قلب دورانته . نظر سیرانته خلل کتیرمیور ..

شو مقدمهٔ قاصرانه‌ده‌کی شرفی ، سرلوحه اتخاذ اولنان
اثر معتبره بخش ایدرز . او اثرکه تحفهٔ بی‌عدیل فضائلدر ،
او اثرکه بر درج جمیل تمائیلدر .

بوکتاب ، فضیلت واصالتدن باعثدر . بوایکی کلمه‌یه اضافه
اولنه بیله‌جك قیمتك هر زمانه ، هر قومه کوره بر قیمتی
واردر . او سببله تاریخلرك اك صوك حکم وقراری بونلره
دائردر . هر نتیجه‌ده بر فضیلت ، هر روشده بر مقصد وماهیت آرانیر .
اوجهتله هر علمك غایه‌سنده بر حکمت کوستریلیر . نظر حکمت ،
بر شیئی تقدیر ایدر . اکر آنده فضیلت وارسه ، دیمك که
برفائده ، برمزیت کوسترلمك لازم کلیر . اوده بالاقابلیت اولیه‌جغی
ایچون آنك احرازی چاره‌لرینی تحری‌یه قویولماز اقتضا
ایدر . صاحب اثر حکیم نظر محمد امین بك افندی بومباحث
مهمه‌یی شورنکین قطعه ایله :

شرف وشان نه‌جاه ورفعتده ،
نه اصالتده‌در نه‌جاه وثروتده ،
بونلرك صفاسی وار ایسه‌ده ،
ارجحیت ینه فضیلتده .

خلاصهٔ برتعریفده بولنیور . لکن کتاب باشـدن باشـه اوقونملی‌که بوقرق اللی صحیفه‌لك نسخهٔ مرغوبه‌نك نه‌قدر جامع محاسن اولدیغی آکلاشیلسون. تسلیم‌ایدلسون‌که تاریخ نشرندن بری خیلی مدت کچمش‌ایکن ـ ینه‌هرزمان ایچون ـ اعتبارینی حفظ ایدن بوکنجینهٔ حقائق، نصل برنظرذی عرفانك برهان فضیلتدر.امته ایالك هدیهٔ معرفتی بو مرتبه حس فاضلانه ایله عرض ایدن فضیلتپرور امین بکك آرامزده یتشدیکنه وا کثر براهین منوره‌سنی مفاخر ملیهٔ تاریخیه‌مزدن انتیاز ایله معنوی شرفی قوجه عثمانلیلغه ، مادی استفاده‌سنی‌ده دارالشـفقه کبی بر دارالایتامه ترك وتبرع ایتمـك .قدروسمو عالیجنابانه‌سـنده بولندیغنه کوره کنـدیلرینی صمیماً تبریك مقامنده ـیازیلان تقاریض عالیه‌دن ـ شوسوزلرك‌ایرادیله اکتفا ایدرم :

« امیم‌که امین اول‌علوی کلامك ،
ایدر نام عالیکی عالمده تأیید . »

« واندا »

یکی بر حکایه‌در . کتاب نصل نوزمین ، تازه‌لکه برهان ایسه محرری‌ده اویله تازه‌در ، اویله نوجواندرکه بوتمثیل دلپذیر ، معصومیت ادبیه‌سنك براعلان شادمانیسیدر . «واندا» حکایه مطالعه ایدنلرك ، واقعا اویله‌سنی یازانلرك پك طابیه بیلدکاری براسمدر . لکن بوراده بر شکل مطبوعه عنوان اتخاذ اولنمشدر . معلوم بر اسمه قارشی نصل اتحاف سانحات ایدیله‌جکنی کنج محرر هم تجربه ، هم اثبات امانده بولندی و بومدعاسنی‌ده دها برنجی تجربه‌سنده تنویره موفق اولدی . کنج محرر عثمان عادل بك ، درایت وتربیه‌سیله معروف ایکن بوکون اومزیت مغبوطه‌یه اقتدار ادیبانه‌سیله‌ده بر قیمت فاخره بخش ایتمشدر . کندیلرینی دها اول استانبولده ، دها صکره سلانیکدن‌طانیردم. فقط بوتشخصه‌نه‌مرتبه قوت‌ویرملك ممکن ایسه همان جائزدر . اوت ، عادل بك ، بر آز اوقودی . بر آز کزدی،صکره اوقویانلری دیکلدی .

مشهودات صمیمه‌مدندرکه بوکنجك مفکرهٔ لامعه‌سنده نتیجه‌لنن ادبی ، علمی حکملر ، اوقدر بارز حقیقت اوله‌رق تجلی ایلردی‌که چوق اوقویوبده برشی آکلامامق ، هرزمان دیکلیوبده برشی استفاده ایتمه‌مك کیمه نصیب اولمش ایسه آرامزدن چکلسون قرارینی‌ده‌اعطایه کافی ایدی .

بعضاً بحث ایدردی : کتبخانه‌سی اوکنده آچیلان سندلرینه . بریده طوران مکمل اسلحهٔ نادره لوحه‌سنه باقوب نفائس ایچنده نفائسدن بحث ایدردی . بحثلری هپ برعزمه منتهی ، مسموعاتنه علاوة یوروتدیکی مشهودات هپ اوج تمیز واعتلایه متوجه ایدی . دها اوزمانبیله مخاطبلرینه ویردیکی فکر ، عالم ادبده بو کونکی مقدمهٔ ظفرندن عبارت بولنوردی . ایشته او تبشیراتك شوساعت تماشای فعلیسنده‌یز .

واندایه مخصوص ، مقدمه‌ده نه‌دن بو نام ایله بو زمین انتخاب ایدلدیکی ایضاح اولنیور . حتی حکایات ایچون ایکی نوع تأثیرینه کوره ــ نه سویلنك لازم ایسه میدانه قونیه‌ر . یالکز مقدمه اوقونسه آ کلاشیلیورکه عادل بك بیوك وپارلاق بر استعداد صاحبی‌در . شائبه‌سز سوز سویلیور . . لطیفه‌سز ، سودالر ، محبتلر تصویر ایلیور . آقان کوز یاشلری سیلمیور ، نشانه اولدیغی قلبه ــ بر ماهیت اولمق اوزره ــ حالیله ابقا ایلیور . ادامهٔ خاطرات اغورنده بتون حسیاتی توصیفه ترك ایدییور . بزه بوقدری کافیدر . بر محررك ایلك سوزلرنده بویله علویات تجلی ایدنجه آندن موفقیت ادبیه‌یی هر حالده امید ایتملیدر . زیرا مفاخرملیه بویله سانحات حقیقیه‌نك مجموعنه اطلاق اولنور . بونکله برابر « واندا » نك انتخاب اولنمسی زواللی قیزه یار اولمیان طالعنك قوهٔ تأثرده‌کی عکوس مؤلمه‌سیدر . فوطوغرافده بویله‌در : هر شیئی بردن رسم وتصویر ایدر ؛ لکن

ایچنده حسن نظرله تفریق اولنه‌جق آنجق بر ایکی‌سیدر. نته‌کیم « واندا » نامنه ضبط اولنان خاطراتك بر قسمی پك خصوصی کبی کورینور؛ لکن سماره منتهی پرواز اولان خیالات شاعرانه‌ده اولا یاقینلردن ابتدا ایدر. صکره یوکسلمکه باشلار. عادل بك ، سر کذشتنه . ضایعات اوزرینه قپانوب جنازه آلاییله ، مزارجیلره آچیلان بر ماتمخانه‌یی صوك دفعه زیارت ایله متابعه ایلدیکی بریازیخانه‌دن کیریشیور . حرزجان قیلندن صاقلانان الواح خاطراتی بونك بر کوزنده محفوظ بولیور. خسته‌سی حقنده‌کی مشاهداتی اورادن نقل ایلیور . تاریخلریله ، عادتا عینیله بوحقیقتی اعلان ایدییور . حقیقت ایسه تغییر ایدیله‌میه‌جکی ایچون تعبیر نصل ویارسه اویله یازیلیور . ایسترسه سجع‌ده یاپیور ، مقابلی وار یوق خوشه کیدن تعبیرات استعمال ایدیلیور . اسلوب بعضاً دکیشیر، سادکی، علویت کسب ایدر . برتصویرنده ایکی کون یاغموردن صکره : « هنوز صباح قهوه آلتیسنی اکمال ایتمامش ایدی که نهرك کیتدکجه قبارمقده وتأثیر باران ایله وقتسز اریین قارصولرینك جوشقونلقلری ایله شدتلیجه برفیضان استعدادی آلمقده اولدیغنی اخبار ایدن خدمتچی سوزینی اتمام ایده‌مدن حولی‌یه لاجل الاستعانه فوج فوج طوپلانان قادین ، ارکك ، چولق چوجق ، یوزلرجه کویلینك غریق هیجانی ، واویلای افغانی کارکیر دائره ایچروسنده عظمتی تصویر ایدلمز براهتزاز اخروی ، تأثیری آکلادیله‌مز، برتموج

محشری ایله قولاقلریمزی چینلاتدی . همان بالقونه فیرلادق ، کویلی‌یی تسکین ایده‌جك برایکی سوز سویلمك ایله برابر تهیه ایتدیریلن حیوانلره راکب اوله‌رق عاجلاً کورك ، قازمه وبالطه کبی آلات مخصوصه ایله تسلیح ایدیلن کویلینك اوکنه دوشه‌رك نهره طوغری ایلرولدك .. » دییور وبو مظهریتلره موفق اولان عادل بك بزه آتیٔ ادب ایچون بیوك امیدلر ویرییور. نوعی همان پك آز کوریلن تصاویر حقیقیه‌دن بری ده‌شودر: «ایشته ینه بر پارتی خروس زمزمه‌سی ! .. نه‌خوش بر آیغیرده کیشنیور ! تك یارسز ، اولان آناج قازده صیحه‌زن اولمقده !.. هندینك بی‌لزوم حدتلری‌ده بوزمان فنا کلیور ! . » بوسوزلر بر چفتلك اوکنك معجز بر تعریفیدر دینه بیلیر . فقط نه‌یه یارارکه بویله توصیفات بدیعه ایله منظره‌جه لطافتی ، هواجه جیادتی آکلاشیلان کویلر ، مسیره‌لر خسته‌مزه ینه برفائده تأمین ایتمیور . حیاتك شطارت کسب ایتمسی لازم کلن برزمانده یعنی مایسده وفات ایدییور. لکن نوین برموضوع اوله‌رق عادل بك افندی‌ده بین‌الاقران بر شهرت اولیه قزاندیرییور ..

موضوعمی دها اعلا یوقسه آنی انتخاب ایدن لیاقتمی دها بالا اولوب اولمدیغی آکلاشلمق اوزره واندانك بر عددینی ایدنملی ، دقتله اوقوملی : سوزمزده برفرق وخلاف وارسه بزه بیلدیرملیدر !.

« میزان » غزته‌سنه قارشی « صروت » غزته‌سیله

نشر ایدیلن مقالات ادبیه [۱]

— ۱ —

ملکمزده ادبیات عثمانیه‌نك ترقی‌یه میلانی جناب «شناسی» نك آوج طوپراق اولوب تراب رحمته‌قارشدیغی کونلردن اعتبار ایدیلیر . محترم ادیبمزك بو فضای عالمه جداً وداع ایدوب چکلمسیله هوای ادبی تنفس ایتمك الك اول کمال بکه نصیب اولمشدر .

کمال بك ، شهرت قلمیه‌سندن زیاده شوکت وجدانیه وحسیات عثمانیه‌یله مشتهر بولندیغندن اکرم ، حامد بکلری تشویق ایله میدانه چیقارمش وبو ایکی ادیبك افکار ادبیه‌لرینی « تعلیم » ایچون برمکتب ادب تأسیس ایدلمشدر .

---

[۱] ۱۳۱۱ ده نشر ایدیلن بو رسالهٔ ادبیه‌نك نسخ مطبوعه‌سی قالمدیغی آکلاشیله‌رق بوکا علاوةً نشریله نسیاندن قورتارلمسی آرزو ایدلدی .

سزائی بك اومكتبك الك مستعد برشا كردیدر . بوراسنی شرح ایده‌لم :

حقیقت ، بو وادیده تصریحی الزم بیلنه‌جك برشی وارسه اوده كمال ، اكرم وحامد بكلرك آثار صحیحهٔ ادبیه‌لری مطالعه‌سندن حاصل ایدیلن ذوقشناسیٔ ادبدر . .

افرادینی تمیز ایله ، امتحان ایله تزیید ایتمكده بولنان عالم ادبك ذوق مطالعه‌یی او اوچ ادیبك محصول عرفانه حصر ایلمسی ندن ایجاب ایدییور ؟

واقعا مطبوعات عثمانیه‌مزك ادبیاته ، اخلاقه ، حكایاته عائد كمالاتی ؛ فنونه ، صنایعه حاصلی نفایسه متعلق موفقیاتی ، او آثارك نمونه اتخاذ ایدلمسندن آزاده‌در ؛ چونكه اقتدار ولیاقتندن بحق استفاده ایده‌مدیكمز حالده تك وتوك اثرلرینی اخلاف واحفاده یادكار ایلین ویا بك چوق آثار كامله وجوده كتیرن ارباب فضل وادبمز نادر دكلدر . بونلر میاننده سعدالله پاشالرك احمد مدحت افندیلرك ، شمس الدین سامی بكلرك ، سعید بكلرك ، ابوالضیا توفیق وحمید وهبی بكلرك اسملرینی دائما حرمتله یاد وتذكاره مجبورز . علی الخصوص مدحت افندیله سامی بكلرك هانكی بر خدمتلرینی انكار ایده‌بیلیرز ؟

اقوام عربك ، اوائله نسبتله ماضی‌یه رجوع ایدن كمالات علمیه وفضائل انسانیه‌سنی ، مطبوعات عثمانیه‌مزده اظهار وابقایه چالیشان استاد معالینژاد ذهنی افندی حضرتلری كبی

انلرك دخی عواف مبجلهٔ تحریرانه‌لرینـه احتیاجمز درکاردر . فقط بوکون تاریخ ادبیاتمزدن انظار ابتهاجه چارپه‌جق برمزیت معنویه‌نك دائرهٔ شمولنده داخل بولنان اواوچ ادیبك نامل‌ریدرکه معارف ادبیـه‌مزدن نه وقت بحث ایدلمك لازم کلسـه انلری مابه‌الاقتداء طانیمق بزجه شرافت ادبیه حکمنه کیرمشدر .

بو اعتبار ایله « میزان » غزته‌سـنك ـ کمال ایله اکرم بکلرك ماهیت ادبیه‌لرینی تعیین هوس وغیرتنه دوشوب سویله‌دیکی شو برقاچ سوزینه دقت ایدهلم :

« اعتراضك ماهیت واهمیتنه باقیوب یاالکز تعریض وتعرض فعلنده ذوق کورن بعض ارباب قلمك استهزالرندن تشبیهمزك قورتیله‌جغندن امین اولسیدق ، ایکیسـنك‌ده آثارینی تقدیر وتوصیف ایچون دیر ایدك که : « کمال بك افندینـك آثاری افکار ادبیهٔ عثمانیـه ایچون انتباهی بر ذیلی مقامنـه کچمش ، اکرم بکك آثاری ایسه اویانوب حرکته کلمش اولان افکار ادبیه ایچون استناد عصاسی کسـلمشدر . ذیلك خدمتی نقدر بیوك اولسه ینه موقتدر . محدوددر ؛ فقط عصـای استناده هروقت لزوم واردر ..... »

تنقید ، اعصار سالفه‌نی صحایف استقباله ، ادوار متمدنه‌نی صحیفهٔ ابدیتـه درج ایلر . فضیلت ادبیـه ، تنقیده دوام ایله حاصل ایدیلیر . فکرینی تمامیـله تصدیق ایلدیکنی سـتونلرنده بولندیردیغی محاکات ادبیه ایله اثباته موفق اولان « میزان » ك

بو بابده کی خلوص نیته اعتمادمز درکار ایسه‌ده کمال ایله اکرم بکلرك ماهیت ادبیهٔ حاضره‌لرینك اوبله تعریفلره افتقاراً تعیینی مناسب کوره‌مدیکمزدن بروجه زیر مطالعاتك سرد وبیاننه مجبوریت حاصل ایلدی .

*
* *

— ٢ —

ادبیاتك درجهٔ الزمیتنی اثبات ایچون مطالعات عاجزانه‌مزی بعض رسائلده بوندیرمقله برابر اوقسم جلیلك آرزو اولندیغی مرتبه ترقیسنه خدمتدن ده خالی اولمامقده‌یز . بوکا سبب شو مطالعه‌در : « وطنه قارشی بورجم ندر دیه صورمه ، وطنکی سو ، که اوکرنه‌سین ! »

بن بو مخالصت فکره ، بو صمیمیت حسه اودرجه مفتون اولمشم که مآل حکمت دثارینی فکر ایلدکجه محسوسات قلبیه‌می آره‌ده صره‌ده ضبط وتصویر ایتمك سوداسنه دوشیورم . بنی معذور کورنلر بولنه‌جقدر ...

اوت ، « اصول تنقید » کبی ادبیات صحیحه‌یه عائد خصائص ادبیه ومحاسن لسانیه‌یی ملتزمك برقسم خلقنه تقدیراً تسلیم ایتدیرن ، غربك حکمت ادبیه ومعرفت مدنیه‌سنه میلنی اظهار ایلین برقاچ ادیبمزدر .

میزان غزته‌سی ، هربر خدمتی معارفمزجه بر فکر تجدد

وانتباهی موجب اولمش ذواتك ، حیات معنویه ومسلك ادبیلرینی تعیین ایچون برقاچ ستونی . اوكونا آثارك مطالعه‌سنه وقف ایلدیكندن طولایی نه‌درجه شایان تبریك ایسه اویله محاكمات نتیجه‌سی‌ده او مرتبه باعث اسفدر . بوندن ماعدا بر اثری تنقید ایتمك ، منقدك ، مؤلف حقنده‌بر فكر تام حاصل ایلدیكنه ومؤلف اومرتبهٔ كماله‌قدمزن اعتلا اولمق ایچون نصل چالشمش ، هانكی آثاری اوقومش ، معاصری كیملردن عبارت بولنمش اولدیغنه وقوفی واردر . دینلمز .

ایشته «میزان» غزته‌سنك افكارادبیهٔ مخصوصه‌سنی بونقطهٔ نظردن محاكمه ایتمك ایسترز .

دها اول‌شوراسنی عرض ایده‌لم كه حقیقته والك‌زیاده‌طبیعته موافق بعض اثرلرك وجوده كلمسی قدما وپیروانـنك آثارینی نظر رغبتدن دوشوردیكنی لایح اوله‌مز . او اثرلر اسلافمزك اوصاف سائرهٔ جلیله‌سی كبی الی‌الابد نقش‌كیر حافظهٔ حرمتمز اولوب قاله‌جقدر .

نه شبهه ، اسلاف پدر احفاد اولاد درحكمتی بركره‌جك اولسون دوشونمك‌لازمكلسه‌آكلاشیلوركه‌اسلافك‌بزی‌دوشنوب براقدیغی آثاره مقابل اخلافك دخی احفاد ایچون اونسبتده آثار وجوده كتیرمسی اقتضا ایدر .

بناءً علیه بزه غبطه رسان برطرز بیان ارائه‌سنه . ایجادینه ـ عاكف ورشید پاشالرله شناسیلردن صكره ـ همت ایلدیكی

مسلم بولنان کمال بکك عکس صدا کبی زواله، فنايه اوغرايه‌جق بر مزيتی نه‌دن عبارتدر؟ وکمال بکك آثاری ميانده ـ بعض جهتلر استثنا ايدلدکدن صکره ـ شايان تنقيد کوريلير، بر اثری دها وارميدر؟ يوقميدر؟ سؤاللرينی «ميزان» ك مذکور محاکمات ادبيه‌سندن استخراج ايده‌ميورز. آکلامق ايچون بو بحثی آچدق.

کماله ترجيحی التزام اولنان اکرم بکك شاعر اولمقدن زياده مکمل بر منقد اولديغنه اويله توصيه‌لرله اعتماد ايتمك جائز اولمديغنی ينه کمال بك افنديك «مه‌پريزون» [١] حقنده درس اوقودرجه‌سنه يازيغی مطالعات ادبيه‌ايله اثبات ايده‌بيليرز، حتی کمال بك «واويلا» کبی لساننمزده بوکون انفس آثاردن عد اولنان بدايعی کمال تصورندن اقتباس ايلديکی صره‌ده اکرم بك «نغمهٔ سحر» نامنده‌کی مجموعهٔ غزلياتنی تنظيم وترتيب ايتمکله مشغول ايدی.

مشهور (سن بوو) ك تعبيری وجهله برمنقد« بشقه‌سنك کوره‌مديکنی کورندر». نظر تميز وتدقيق ايله کوريله‌جك شيلر طبيعی اصحاب تأليفك اقتدارينی تعيندن عبارتدر. اخلاقه، افکاره حتی طرز ادبه مغاير کورينه‌جك نقايصی اکمال ايتمکله برابر ميدانه چيقارمليدر. واقعا «ميزان» غزته‌سی کمال بکك سلسته‌سنده اخلاق اسلاميه‌مزه مغاير نقطی تعيينه چاشمش

[١] اکرم بکك بر اثر مترجميدر.

وعثمانلیلرك خصائل كریمهٔ جوان مردانه‌لردینه حیران اولمامق دخی دنیاده بر فرد ایچون قابل اولمدیغی حقیقهٔ اثبات ایتمشدر.

نه وارکه «میزان» غزته‌سی اصول تنقید سایه‌سنده بر درجه حائز اهمیت اوله بیلیردی. فقط: «... اکرم بك افندینك آثاری کفهٔ میزان ایله سنجیده اولنورسه حسیات قلبیه اعتباریله پك یوکسك کورینن آثار کمالیه‌نك آثارا کرمیه‌یه فائق اولدیغی تبین ایدر» حکمنی ویرمدن اول هر ایکی طرفك آثارینی اوقویوب دوشوندکدن صکره محسوساتنه تبعیت ایتملیدی. چونکه بو التفات ایله اکرم بك مغبر اولمسی کی بر خطای ادبیدن قورتلمق میزانجه بر موفقیت صره‌سنه کچردی. حال بوکه کمال بکك ادباً حائز اولدیغی مزیت ادبیه ـ بوکون افکار وحسیاتمزی تصویره کافی بولنان ـ لسانمزه عائد درکه دکل اکرمی کماله ترجیح حتی کمال بکك خاطردن چیقه‌جق اویله بر کمالی تصور ایتمك بیله خوش کوریله‌میه‌جك مسامحات ادبیه‌دندر.

مسامحهٔ ادبیه‌نك اکثر عجزه ایچون بر کریزکاه اولدیغی برطرف، کمال بکك شهرتنی اونوتدیره‌جق آثارك مطالعه‌سی بزه نصیب اولمیه‌جق مباهات ملیه‌دندر.

قالدی که احیای لسانه مصروف بولنمش بر خدمتی حرمت قلبیه‌یه تقابل ایتدیرمامك، بلاغتیله انسانه سکوت مطلق اختیار ایتدیرن صوك نفسی بکلمکه متوقفدر. بو جهتدن محا کمه ایدیله‌جك

اولان مباحثك هر نقطه‌سنده کمال بکك اقتدارادبیسی بشقه‌زمانلر ایچون دخی تسلیم وتقدیری حفظ ایلدیکی ظاهر اولور .

کمال بکك موقع ادبنه اودرجه تعرض اولنمدیغی حالده اکرم بکك موفقیتی پك آشکاردر . حتی اکرم بکك بیوك بر فضیلتی واردر . شوقدرکه بوفضیلت کمال بکك شهرت قلمیه و موقع ادبیسنی منسی بوله‌میه‌جق قدر معتبر دکلدر . مادامکه دوام اولنه‌جق اوجهتی‌ده شرح ایده‌لم .

فرانسه‌ده اولدیغی کبی مملکتمزده دخی اوچ ادیبك ماهیت ادبیه‌لرینك تعیینی آرزو ایدلمکده‌در . بوندن اوچ آی مقدم « فیغارو » کبی « تان » کبی بعض غزته‌لر برقاچ فرانسزادیبنك مطالعات ادبیه ومحاکمات جدیه‌لریله مالامال بولنیوردی . بری : ویقتور هوغو ، برداهیدر ، انك موقع ادبی تعیینه چالیشمق واقعا برشرفدر . فقط بوکا اصابت ایده‌میندن شاعرك روحی کبی عموماً فرانسه دخی مغبر اوله‌جقدر » و بر دیکری : « ..... نه لازم اولان هوغویه [١] ، لامارتینه ، موسه‌یه متحیرانه پرستش ایدوب قالمق دکل ، بلکه آنلرك هر برینی عین هیکلك برقاعده‌سنده بولندیرمقدر . برده تصور ایدیکز که « له‌ژاندد سیقل » [٢] ؛ « نوترودام‌دوپاری » ؛ « قونتابلاسیوز » « هارمونی » ، « زوسل نی » اسملریله معنون اولان بدایعك ویا

---

[١] هراوچی‌ده وفات ایتمشدر .

[٢] ویقتور هوغونك اشهر آثارندندر .

دها کوزل اثرلرینك فوقنده ، اومقام بولنه جقدر . شـواهق جبالك برسیاقده بولنمامسی آنلر حقنـده‌ده سزاوار تطبیقدر » مطالعاتنی درمیان ایتمشدر .

شو برقاچ سوزی بیاندن مقصد ، هوغویی کمال ایله مقایسه ایتمك دکل بلکه بر ملت آراسنـده یتشن دهات افکاری یکدیکرینه قیاس ایتمدیکمز حالده حقیقتك ینه تظاهر ایده جکنی بیلدیرمکدر .

* * *

— ۳ —

فقیر ، بر تاریخ ادبیات یازانك مسوداتنی اوقوسه‌م کمال ، اکرم وحامد بك افندیلره دائر شو مطـالعاتك علاوه ایدلمسنی تمنیده بولنوردم :

« کمال بك ، لسانمزك شمدیکی طرز بیانـنه اك زیاده خدمت ایدنلرك برنجیسـیدر . فقط بو خدمتی نه دن عبارت بولنمش ایسه اك اول انی آکلایه‌لم :

کمال بکك آثاری دقتله اوقوندیغی زمان مؤلفنه بر قلبك حرمت ایتمامسی قابل اوله‌مز . نظرلر او تماشایه بردن منتون اولور . هر اوقویان ، صاحبندن زیاده حیران اولوب قالیر .

کمال بکك آثارنده علی الاطلاق اویله اصیل حسـلره ، اودرجه عظمتلی فکرلره تصادف ایدیلیر که میزادب بیلنن ذوق

وجدانی هیچ بر طرفده برقصور بولەماز . بری برندن اعلا دیوب عمومنی ذوق وقلبنه موافق بولور . بونکله برابر دینه بیلیرکه کمال بکك آثارقلمیه‌سی، قواعد لسانیه‌یه تطبیقاًیازیلوب بعض نقایصه میدان ویرلمامیدی .

بر اثرك کوزللکی انسانی تحیره سوق ایتسه‌ده تفکردن محروم ایدر . فقط کمال بکك آثار ادبیه‌سی بویله نقیصه‌لرله تنزل ایدر فکرینی‌ده خاطره کتیرمز . چونکه کمال بك ، بر لسانك بقاسنی ، ترقیسنی تأمینه الك بیوك واسطه اولان قواعد ادبیه‌نك اهمیت ولزومنی تقدیر ایدرك :

« .... ادبیاتسز ملت ، دلسز انسان قبیلندندر » دیه سرد ایلدیکی مطالعهٔ استادانه‌لریله‌ـبلا قصور یازی یازه بیله‌جکنی ـ اثبات ایتمشدر . یالکنز « مطبوع‌الاندام » و « ازهار بهاریده » کبی سهواً ویا اختیاری اوله‌رق قبول ایتمش اولدیغی غلطاتی ـ ادبیاتك درجهٔ اهمیتنی تقدیر ایدوب او یولده توسیع معلومات ایتمك ایستمدیکنی اخطار ایدر .

دقت ایدیلیرسه کمال بکك « مه‌پریزون» حقنده‌کی مطالعاتی ایله « تخریب » و «تعقیب» لری آراسنده بیوك برفرق کوریلیر . بو فرق ، لسانمزك آهنك ولطافت کبی غوامضنه اولان وقوفی قدر ادباً سائر مزایاسنه بیکانه بولنمسندن عبارتدر .

ایشته کمال بکك آثاری نمونهٔ امتثال عد ایدلمکه هرحالده شایاندر ، دیدکدن صکره خدمتنك اڭ زیاده لسانه عائد اولدیغی

بیان ایده‌بیلیرز . بناء علیه لساتمزك نه درجه‌یه قدر توسیعاً وضوح وانتظامه محتاج اولدیغنی تعیین ایله برابر اسباب مترقیانه‌سنی احضار ایتمك موفقیتنه اکرم بك افندی مظهر اولمشدر .

اکرم بکك ، لساتمزك قواعد ادبیه‌سنی تمهید وتمشیت خصوصنده وجوده کتیردیکی « تعلیم » بوعصرك نمونهٔ کمالاتی عد ایدلمکه احرادر .

« تعلیم ادبیات » ك هیئت مجموعه‌سی اعتباریله مزیت وقیمتی تسلیم اولنوب شمدی‌یه قدر اولاد وطنمزدن ادبی ایکی سطر یازی یازمق سعادتنه مظهریتله برابر افرادینك تزاید ایتمکده اولدیغی مع الممنونیه کورلمشدر .

بوراسنی میزان دخی آ کلامش ونلیدرکه منقد ایله شاعر بیننده‌کی فرقی تعیین ایله برابر شوسوزلری سویلیور :

« منقد اولمق ایچون ، شاعر اولمقدن زیاده صنتلر لازمدر چونکه ـ شاعر اولمق ایچون لازم کلن «داد خدا» آز چوق معلومات متنوعه‌دن بشقه ـ منقد ، ایچون حسن طبیعت ، (نزاکت معامله) ، متانت قلب ، اعتدال افکار ، مشاغل کثیره‌یه تحمل ، وسعت معلومات ، میل حقیقت وحقانیت ایستر . اکرم بك بونلرك نقصانندن شکایت ایده‌من . زیرا « تعلیم ادبیات » ایله « نقد نزالحان » میدانده‌در . »

فی الحقیقه « تعلیم » بوکونا مدایحه سزادر . فقط « الحان »

تنقيد آثاره نمونه اتخاذ اولنمقدن بريدر . كتابك بعض جهتلری حقيقةً منقدانه يازلمش ، ذوقشناسانه دوشونلمش . باقيسی « اوطوزمق » « قالقمق » كبی ايكی كلمه ايچون لزومندن فضله مطالعاته حصر ايدلمشدر . بر لسانك لوازم اساسيه‌سنه عائد او اخطارات مكتبلرده ايفا اولنور . برمنقدك ، الفاظه ، اساليبه دائر بيان مطالعه ايتمسی واقعا لازم ايسه‌ده او مطالعات دخی بردرجه افكار ادبيه‌يه تعليق ايتمليدر ؛ چونكه صرف لسانه عائد اولورسه لساننك او قدر كوچك برنقطه‌سنده دقت نظريه‌سی بولنميانك آثاری بر دفعه ادبياتدن معدود اوله‌مز . نرده قالدی كه اشعار نوهوسانه‌سی... بونكله برابر « تقديرالحانه » ينه كوزلدر . حتی بين‌الادبا او قدر محاكاتی حاوی بر كتاب يازانی‌ده خاطره كلميور . فقط بوندن املمز اواثرك فوق‌العاده كوزل اولديغی دكل بلكه اكرم بكك او اثردن دها معتبر برتنقيد مجموعه‌سی وجوده كتيره‌بيله‌جكنی ادعا ايتمكدر .

برده بالاده مندرج تعريفلردن اكرم بكك شاعر اولمقدن زياده منقد اولديغی آكلاشلميور . بردفعه شاعرلكك نه كبی اوصاف ومزايادن عبارت بولنديغی كوزلجه تعيين ايدلمامش . منقد شاعر ، شاعر منقد كوسترلمش .

بناءً عليه اكرم بكك نه شاعر ونه منقد اولديغی لايقيله تسليم اولنمامشدر . چونكه شاعرلك « آز چوق معلومات

متنوعه‌دن عبارت اولمدیغی شویله طورسون ، شاعر اولمق ایچون (داء خدا) دخی کافی دکلدر .

تشکر ایتدیکمز جهت « کمال بکك آثارینك حکمی محدود » سوزینك « موفقیات ادبیه‌مز اعتباریله کمال بك افندینك قیمت ذاتیه‌سی هر بر رقابتك فوقنده‌در » صورتنه تحویل بیورلمسیدر .

تأسف ایتدیکمز جهتده شو سوزلردر : « کمال بك افندی دائما علویاتدن بحث ایدر فکرنده کی شدت کندوسنی ایجاداته سوق ایدر ، اوکارنده ایجاد قپوسی قپاندیغی ـ کمال بك کبی داهیلر موازنه‌لرینی غائب ایدرلر . »

بو ایکی حکمی وجوده کتیرمك ایچون « میزان » طرفندن برخیلی « انتباه زیل » لری چالندی . « معارف اویقوسنك ایچنه طالمش بولنان عالم ادبیات » بو کورولتیدن اویاندی ...

آکلاشیله‌میورکه علویاتدن بحث ایتمکله کندیسنده مافوق‌الخیال بر قدرت تصور اولنان کمال بکك ـ فکرلرده حکمی محدود اوله‌جق ـ هانکی بر اثری واردر ؟ حسیات اصیلانه وتحریرات فوق‌العادیه توکنمز بر خزینه اولان آثار کمال حقنده اویله برزعمه دوشمك « تعلیم » ده بعض مباحثه مثال کتیرلدیکی ایچون اك اول ا کرم بکك مؤاخذه اولنمسی لازم کلیر .

حال بوکه بحثی بو نقطهٔ ادبدن محاکمه ایتمیوب « بیاده

طابورلری » ، « سواری آلایلری » تشکیلنه ادباً افتقاری اولانلره بز یالکز برتأسفله اکتفا ایدرز .

کمال بکك کندینه مخصوص اولان طرز وتصویرینه ، شدت افکارینه کلنجه چوق سوزه حاجت یوق . او جهتده کمال بکه نظیر برکیمسه کوریله‌مز . فقط عمومیتله ادبیاته خدمت ایتمك اویله تنظیر وتقلیدی غیر قابل اثر یازمقمیدر ؟ سؤالی وارد اولسه بیله جوابنه تنزل ایدلمز .

چونکه کمال بکك ماهیت ادبیه‌سی مکتب چوجقلرینك « تاریخ بر فن جلیلدرکه ... » مقدمه‌سنی تعقیب ایدر قدرت قلمیه ، مزیت فکریه اظهار ایده‌مامزلریله نصل تعین ایده‌بیلیرکه اکرم بك ، حامد بك کبی اعاظم ادبامز او عجزی حس ایتمکدن حالا فارغ اوله‌مدیلر .

اولجه‌ده بیان ایدلمشدی یا ؛ کمال بکك ادباً حائز اولدیغی موقع اویله ... یرلردن رفیعدر . حتی کمال بکك ، جزمینك رومانجیلق نقطهٔ نظرندن ، « تعقیب » و « تخریب » لرك دقائق ادبیه جهتندن اوقدر برمزیتلری یوق ایکن کمال بکی ینه بشقه برجهتدن نظر حرمته آلمق ایجاب ایدر .

بو کونکی مقاله‌مزله بحثه نهایت ویرمك املنده‌یز .

ادباً انصافی اولانلر آکلامشدرکه بزه « میزان » کبی کمالی اکرم بکه ، اکرمی کماله ترجیح ویاتقدیم ایتمك داعیه‌سنده بولنمیوب هربرینك حائز اولدیغی مزیت ادبیه‌یی تعیینه چالشدق .

حتی بحثنه شمول نظر ، نصف افکار ایله ابتدا اولنمش اولسیدی حامد بکه دائرده بر قاچ سوز سویلیه‌جکدك . آثار حامد ـ که افکاره تعلق ایتمك اعتباریله ـ کمالات ملیه‌مزك اك قیمتداریدر ... کمال وا کرم بکلرك دائرهٔ مزیتلری قیمت فنیه نقطهٔ نظرندن ـ تحدید ایدلدیکی حالده حامد بکی هانکی موقع ادبده بولندرمق اقتضا ایدر ؟ بوکا « میزان » جواب ویره‌جکدر دکلمی ؟ ...

ناجی افندیدن ده بحث ایده‌جکدم ، آثار ناجی ـ که استقامت افکار وسلامت افاده اعتباری ایله ـ آز چوق بر انقلاب ادبه مدار اولمشدر . ناجی افندینك بو بابده درکار اولان حق ادبی انکارمی ایتملیدر ؟ بن اویله آکلادم که ادبیات ایچون بر قاچ عصرده تأمین ایدیلیر ـ بر استقبال تصور اولنماملیدر . بر قومك ادبیاتی او قوم آراسنده یتشه‌جك اصحاب اقتدارك همتی ایله ترقی ایدر . بوهمت ایسه چوق زمانه محتاج دکلدر . معرفت،ادبیاته جداً خدمت ایتمك ، وجوده آثار صحیحه کتیرمکدر . بوکون معارف ادبیه‌مزه خدمت آرزوسیله تزیید آثاره ، تنویر افکاره چالیشر نابی زاده ناظم بك [۱] ابن الرشاد فرخ بك ، عشاقی زاده خالد ضیا بك ، سلانیکلی فضلی نجیب بك کبی کنجلرمز واردرکه هرحالده برکون عالم مطبوعاتمزك مابه‌الافتخاری عد اولنه‌جقلردر .

---

[۱] وا حیفا ! بوکون ، آرامزدن ناظم وفرخ اکسیلوب کیتدی ! ..

« میزان » ه قارشی برسوزمز دها قالدی . اوده « اصول تنقید » نامی آلتنده یاد اولنان خدمتلرینی ، نظرلرده مشکور عد ایتدیره‌جك برمرتبه‌ده تعمیمه چالیشملرینی رجا ایتمکدر.

آثار انتقادیه‌نك بزه لزومی اولدیغنی انکار ایدنلردن دکلز. حتی عاجز برتلمیذی اولمغله مباهی بولندیغم ـ اکرم بکك اویولده تزیید آثاره صرف غیرت ایتمدکلری ایچون « میزان » طرفندن اظهار اولنان تأثراته اشتراك ایدرم .

فقط اکرم بکك تنقیده متعلق اثر یازمامیلرندن عزم وثباتمزه کلال ملال کتیرمك ـ عثمانلیلق شانه شایسته کوریلیر حالاردن دکلدر . بز ، چالشسه‌ق آنلرده غیرته کلمزمی ؟ کلمه‌لر بیله شمدیلك ـ قدرمزجه ـ سعی وغیرت ایله‌یوب نواقصمزی اکماله ، وطنمزی تجمیل وتمدینه چالشملیز زیرا بیورلمش که :

« سیدالقوم خادمهم »

آرتق دوشونسونلر !

بزم مطالعه‌مز بوراده ختام بولدی . ایجاب ایدرسه دها بر ایکی سوز سویلیه بیلیرز .

درسعادت : ٥ مارت ١٣٠٤

نمونهٔ شجاعت

تاریخ ملته بر صحیفه علاوه ایتمك فكر خالصانه‌سنه مغلوب اولان تپه‌دلنلی زاده كامل بك ، بر عثمانلی دلاورینك شجاعتنی بر ملت محترمه‌نك شوكت حقیقیه‌سنی نظماً تصویره چالشمش ، بونام ایله یاد اولنان منظومهٔ تاریخیه‌یی وجوده كتیرمشدر .

هدیهٔ ادیبانه‌لرندن ممنون اوله‌رق و بر حس شكران ایله كتابی دفعةً نظر مطالعه‌یه آله‌رق بوراده بیان تشكره مجبور اولدق .

سلاطین عثمانیه میاننده (ابوالفتح) نامنه استحقاق كسب ایتمش سلطان محمد ثانی كه ــ تواریخ عمومیهٔ مللده فطانت وذكاسی ، سیاست خارقه نماسی بحق تقدیر ایدلمش فاتح ابدی الاشتهاردر ــ وسعتنده جهانلر سیر ایتدیرن حیات معنویه‌سنك برقسمی بو حكایهٔ نظمیه‌ده كوسترلمشدر .

فقط بز شمدی او قتدار مجسمك ، او شهریار معظمك خیالی نقش كبیر عظمت اولان بو منظومهٔ غرانی ، اوقومقله برابر ــ فاتح حضرتلرندن اقدم اسلاف عظامنه ــ بر بویله حرمت ادیبانه‌یی ایفایه چالیشان كنج ادیمزی طانیه‌لم .

كامل بك ، مقدمهٔ كتابنده اثرینك بر « مقدمهٔ تشویق » اولوب اوله‌مه‌جغنی سؤال ایدییور ... بو سؤاللرینه جواب ویره‌لم : اكر بكك آراده صره‌ده اولاد فكریه‌سنه بعض مطالعات

ادبیه‌ده بولندیغی و بو صورتله پك جدی فکرلر ، مطالعه‌لر بیان ایلدیکی آثار صحیحه ایله توغل ایدنلره معلومدر . اکرم بك «نفعی»یه دائر اولان بر مطالعه‌سنده شویله دیمشدی صانیرم: «بزده اسلاف شعرانك مدایحیدن ویا هجویه‌لردن عبارت قالان آثار شعریه‌لرینك بر قسمی سلاطین عثمانیه‌نك غلبات ومظفریاتنی تصویره حصر ایدلمش اولایدی سائر ملل مترقیه صره‌سنده ادباً ترقی ایدوب بر موقع حرمت قزانه‌جغزه شبهه یوقدی . اسف که عالمه مداح اولمقدن ذوق آلمشلردر ؟ ... »

فی‌الحقیقه بوجهت ، بزده نظر دقته آلنوب تزیید آثاره سعی اولنمق ایستنلسه‌الك عظمتلی موضوعلره ، الك کوزل زمینلره ، لسانمز عرض افتقارمی ایدر ؟ سلیم اولاری ، ثانیلری ، ثالثلری بر طرف ، وزرادن ، اعاظم امرادن بر خیرالدین ، بر صقوللی کوز اوکنه کتیرلسون : مستعار بر حیاتك نهایتنه قدر ــ تفسیرنده بقا دینه‌جك خدمتلرینه مقابل ــ هانکی ادیبمز ، شاعریمز طرفندن لسان یاده آلنمشدر ؟ داهی ، فدائی ایسه اصل بونلره اطلاق اولنورکه ــ متبوعنك امرینه تبعیتله برکمیده بولنسه ماهر برقپودان اولمق ، النه قلمی آلسه مشهور برسیاسی کسلمك ، بانه بر قلنج طاقسه عسکره قوماندا ایتمك کبی فانی برعمرك اکتسابه غیر کافی بولندیغی مزیتلری حائز ایدیلر . . .

بونلر برر محامد انسانیه ، برر فضائل مستثنائیه‌دن معدوددر

ارباب قلم واصحاب قوۀ مصوره‌مز طرفندن بو جهتلره نیچون عطف نظر اهمیت اولنمامشدر ؟

اوروپاده الك عادی ذواتك تراجم احوالی مکرراً یازیلوب خلقك انظار استفاده‌سنه عرض ایدیلیور . سکزنجی شارل کبی ـ مدت حیاتنی خیالات ایچنده کچیرمش بر دیوانه‌نك ـ ایتالیایه قدر بر سیاحتنك متعدد قلملر طرفندن ـ تصویر ایدلدیکی کوریلیور .

حال بوکه بزم ویانه‌دن وایتالیادن ، هندستاندن ماعدا آمریقایه بیله کیتمك خیالمزدن کچمشدر ...

کامل بکك سؤالنه بو مثاللر برر جوابدر . اثرلرینك « مقدمهٔ تشویق » اوله‌بیله‌جکنی شمدیدن تبشیر ایدرز . فقط فاتح حضرتلرینك یشادیغی ، زمان وقایعندن آلنان موضوع لایقیله عرض ایدیله‌مدی .

(اولو باتلی حسن) نامیله شهرت تشعار اولان قهرمانك شجاعتی یعنی سلاح ارقداشلرینه وسیلهٔ امتثال اولان غیرتی (نمونه) اتخاذ ایدلدیکی حالده اون آلتی صحیفه‌دن یالکز اون بر بیتك حمیت وطنیه‌سیله غلیانه کلن و باخصوص شجاعتی نمونه اتخاذ اولنان (حسن) ه حصر ایدلمسی روایای حق دکلدر صانیرم .

حتی جناب فاتحك تاریخ ولادت وجلوسی ایله برابر وفاتی

قید ایدلمش اولسه یدی سلطان محمد ثانی حضرتلرینك الك كوزل برتاریخچهٔ حیاتی ، بو كتاب عد اولنوردی .

بونكله برابر ، بن ، بو كتابی اوقومقله اویله آ كلادم كه اسلافك همت وجلالتنه تعلق ایدن سوزلر ، ماضیدن بر بیوكلكی حاله ارجاع ایدییور ، اركانی زمان ایله طاغلمش بر هیئتی وجد وغیرت واتحاده كتیرییور :

« ویردیلر ملكه سوبسو زینت ،
ایتدیلر ملكی سرتسر قدرت :
ایتمدی بر شه مهیب صفات ،
بستر راحت ایچره ترك حیات :
كیم ایدرسه بو حالی استبعاد
اكا تاریخی ایلرم اشهاد !
صاچدیلر جوهر حمیت هپ ،
اولدیلر اعتلای نامه سبب ،
اونه رتبه ، علو همتدر !
اونه رتبه سمو غیرتدر !

كامل بكك بو همت ادبیه‌لرندن طولایی خاصةً تبریك ایدرك نظر دقتلرینی یالكز شو بر نقطه‌یه جلب ایدرز :

« كیم طورور قارشی بر جهانگیره ؟
كیم چیقار نقض حكم تقدیره »

بوراده بر جهانكيرك سطوت ومكنتى ، حكمت حكم تقديره مساوى طوتمشدر . بر جهانكيردن بحث ايدركن مقدراته انتقال ايتماملیدر . چونكه او « حكم تقديره » ، يوز بيكلرله همجنسنى مقهور ايلين جهانكيرلرده مغلوبدر ...

واقعا بوكونا ملاحظات ، كامل كبى برغيرتور ادبك مساعئ جديه سنه اصلا فتور وخلل كتيرمز . او ، سعينك نه مقدس برثمره ويره جكنى آكلاديغى ايچون بزه قارشى ديورکه :

« سعى وغيرتله آدم آدم اولور
فيض همتله عالم عالم اولور .
طوغريلق ، غيرت وشجاعت هپ ،
اوليور انجلاى نامه سبب .
سعى : بر مخبر سلامتدر ؛
استقامت : بيوك فضيلتدر ؛
بونلر ايلرسه اجتماع اكر
هپسى بر ملته اولور رهبر .

تعليم ادبيات

نامى بودر ، فقط استقباله قارشى مخاطب مزيتنى حائز اولمق اعتباريله ملتك تاريخى ديمكدر .

بر هيئتك كمالات انسانيه‌سی آثار ادبيه‌سندن ، اك كوزل سوزلرك دخی حسيات قلبيه‌يه تعلق ايدنلرندن عبارت اولديغنی اثبات ايچون بو كتاب وجوده كلمشدر .

بو كتابك عظمت موضوعی — معنويتيله صفحات اشياده‌كی محاسنی احاطه ايلين — (ادب) كلمه‌سنی شاملدر . چونكه مزيات بشريه‌نك اك برنجيسی ادب ودنياده اك كوزل برشی ينه ادبدر . فی الحقيقه ادبياتك معنای صحيحی بو جهتلرده تحری ايديله‌جك اولورسه آنك بر فن جليل اولديغنه شبهه ايديله‌مز . فقط اولويت عرفان وادب دائره‌سنه داخل اوله‌بيله‌جك آثار ادبيه ؛ اشياده كوزللكك كنجينهٔ خيال وذوقده براقه‌جغی محسوساته منحصر اولمايدركه بر نظر ادبشناس ، جهان كائناتی مصورات حيات حالنده كوره‌بيلسون .

واقعا هر صنعت برحسه ، دها طوغريسی برعضوك معاونت تابعيه‌سنه مفتقر بولنديغی ايچون « جهان كائناتك مصورات حيات » حالنده ياد اولنمامسی لازم كلير . . . . رسم كبی ، موسيقی كبی صنايع نفيسه‌دن معدود اولنان بو ايكی صنعتدن برينك نظره ، ديكرينك سمعه محتاج اولدقلری دركار ايكن هرايكيسی دخی قوهٔ مصورهٔ خياليه ايله روحك جذبه‌دار صفای ادب اولمسنه خادمدر .

ذاتاً نور نظرله پارلايه‌جق تماثيل كائناتی ، حسيات طبيعيه‌مزله تقدير ايده‌جك اولورسه‌ق عالمده محاسن وبدايع

نصاب نهایت بولور : شعرده حاصلی هرنه‌ده اولورسه اولسون کوزللکی بویله طانیملیدرکه افکار شاعرانه ویا ایجاد بدایع حقنده بر فکر تام حاصل ایتمش اوله‌لم .

روح ، افکار علویه موجودیدر : فقط محاسن بشریه‌یه متعلق اوله‌بیلیر . صحرا چیچکی تصویر ایدیله‌جك اولسه بیله او لوحهٔ طبیعت حسیات قلبیه‌نك سایه‌سی اولمسی اقتضا ایدر . او حالده اوسنوحاته ، شعر اطلاق اولنور . شعر ایسه بیلیرزکه برکوزللکی تبلیغ ایچون تصوری ، لسان فکری حسه تابع بولندیرمقدر .

مملکتمزده ادباً بر دورهٔ ترقی‌ده « تعلیم ادبیات » تاریخ انتشارندن اعتبار ایدیله‌جکی ایچون کریده قالانلره عائد اوله‌رق بومقاله‌مزده برسوز یوقدر . آنلر وارسون ادبیاتی خشخاش ، شعری‌ده جائزه بیلسونلر .

عاجز محررلرندن بولندیغم شوکوچك غزته‌نك [١] یکرمی طقوزنجی نسخه‌سنده بلاغت منتسبلرندن بر ذات نامنه برمقاله نشر اولنمشدی .

اوذات ، ورقهٔ مذکوره‌سنده طابعلردن اشتکا ایله تعلیم ادبیاتك قیأت موضوعه‌سندن ـ فضله صاتلمسی موافق انصاف اوله‌میه‌جغنی وبویوزدن هوسکاران ترقینك استفاده‌لری محدود قاله‌جغنی اشراب ایلمشدر .

---

[١] مروت غزته‌سیدر .

« تعلیم ادبیات » ی مؤلف عالیقدریله برابر اوقومق شرفنی احراز ایدنلردن بولندیغز ایچون « تعلیم » ه دائر مطالعات صحیحه‌ده بولنمق حقی ، اکرم بکك تلمیذانه محول اولماسه بیله مؤلف « تعلیم ... » ك ینه حق فضیلتی ، رجحان ادبیسنی انکار ایتمامك طبیعیدر .

حتی شمدی یه قدر ایدیلان مباحثات ادبیه نتیجه‌سندن « تعلیم » ه معادل مطبوعات عثمانیه‌ده هنوز بر کتاب وجوده کتیریله‌مامش و چونکه بعضیلریمز نزدنده ادبیاتك موضوع لهی لایقیله تعین ایتمامش اولدیغندن یازدقلری اثرلر ، تعلیمك دها تقلیدی درجه‌سنه بیله کلمامشدر . بز بورالرینی « ادبیات عثمانیه » [۱] نك بر قاچ نسخه‌سنی دها بکلیوبده یازه‌جغمز مقالاتده برر برر اثبات ایتمك املنده‌یز .

حتی دها منقح دها مختصر ، دها مفید چیقمسی محتمل اولان تعلیم ادبیاتك ایکنجی طبعی او کونلره تصادف ایتمش اولورسه ایده‌جکمز موازنه ایله هانکی طرفك ادبیاته خدمت ایدوب ایتمدیکی حقنده قارئین کرامزه بلکه بر حق ادب اظهار ایتمکله‌ده مفتخر اولورز .

---

[۱] مرحوم حاجی ابراهیم افندینك اثریدر .

— ٩ —

هوس ایتدم

معارف ترقی ایدییور. ترقی ایتدکجه دقایق اشیا آکلاشیلیور. بوکون مدققانه بر نظرله ساحهٔ ادبیات سیر و تماشایه چیقلسون! نه کوریلور؟ بر سکوت ترقی نما؟ بو سکوت ایچنده بر ادب، بو ادبله بر ترقی کوریلیر. امید استقبال ایچون شمدیدن صرف ایدیله کلن بونجه مساعئ معارفپرورانه‌نك ایلریده بر مقیاس سعادت اوله‌جغنی آفاق ادبیاتك صبح صادقی تبشیر ایتمکه باشلادی و ذاتاً پارلاق اولان امت وطنك امیدلرینی، بر قات دها تقویه‌یه مدار اولدی. عثمانلی عنوان بسالت اتسامی ایله کلزار شرقده تشکیل ایتدیکمز دولتك تاریخ تأسسی آلتی، یدی عصره قریب ایکن مؤسس بنیان سلطنت اولان عثمان غازیدن دور فاتحی اکمال ایتمکسزین مفطور بولندیغمز فضائل دلیرانه‌مزله پادشاهلرمزك تختنی، شرقك ك معتدل بر موقع لطیفنه نقل ایتدك. حدودمزك سواحل شرقده محدود ایکن پادشاهلرمزك بر امر خلافتپناهیسی تا اقصای غربه قدر اجرای نفوذ ایلدی.

عثمانلی لسانی ایسه جوهر کیدر. بر درجه منتظم بر قواعده تشبثمز دها بر قاچ سنه اولمدیغی حالده اکثر ملتلرك ادبیاتیله رقابته باشلادق. عثمانلیلر، اولدنبری معارف طرفداریدرلر. واقعا حسب الایجاب میدان محاربانده برچوق اوقاتمزی امرار ایتدك ایسه‌ده میلان معارفك قلوب عثمانیانده حصولی پك

قدیمدر . ذاتاً سواحل شرقیه خلقی فطرةً بر جوهر استعداد ایله مفطوردر . نه وقت ذکاوته مثال آرانه جق اولور ایسه نظر امعانه آلنه جق تمثال ذکا ، سکان شرقدر . حاصلی بوکون ادبیات و اخلاقزده او درجه بر انقلاب کلی واردرکه ماضی ایله قطعیاً قابل قیاس و نسبت دکلدر. شوده وارکه بروج شرقك برر نجم ضیا پاشی تعبیرینه بحقٍ سزا اولان (ندیم) (شیخ غالب) (فضولی) (روحی) (نفعی) کبی نوادر روزکاری ترقیات ادبیهٔ ملیه مزی حد کماله وارهجق اولسه دخی استخفافدن انسانك قلمی ، لسانی طوتیلیر. بزه بو مقایساتی اجرا ایتدیرن ارواح شعرا اسالذه نك همان بر نفخه سی کبی حظ وارشادروحانیلرینه مهبط اولان کنج بر ادیبمزك بك ملی بر شاعریمزك اثر دلپذیرلریدر . واقعا کندیلری سلك نظمه هنوز هوس ایتدم[١] تواضعی ایله آشنا کورینیورلر .

فقط بز ، اوطبع بدایع پناهیلریله ناظم بك افندیدن بك چوق علویاته دها منتظر اوله بیلیرز .

مجموعه نك هیچ بر قسمنه اعتراضمز یوقدر . چونکه کوکل آرایوب بوله مدی . هر نشیده یی سوه سوه اوقودی . کندی کندیلرینی تماماً تعریف ایلین و (تحمید) دیه باشلایان منظومه دن :

---

[١] نابی زاده ناظم بکك بوکره انتشار ایلین بر اثر ادبیسیدر .

کللر کبی خنده ریز شوقم ،
بلبل کبی نغمه ساز ذوقم .
طبیعمده‌کی . . . کشایش .
بولمقده‌در آن بآن فزایش ،
کوردم ، اوملك خرامی سودم ،
چشمنده‌کی ابتسامی سودم ،
قورتلدی ملال غربتندن ،
فیض آلدی کوکل محبتندن ...

بیتلرینی اوقویه‌لم ، حائزاولدیغی مزایای علویه‌سی بر وجدان حق بینی اومرتبه متأثر قیلارکه دیدهٔ حسرت بو ابیاته حصر نظر حیرت ایتمکدن بردرلو قورتیله‌مز. برده آناطولی حصارنده (مزارلق) تصویری وار . شویله باشلار:

بوسکوت بلیغ وحزن فصیح .
خطبهٔ بی مقال روحانی ،
صنعت قدرتی ایدر توضیح .
بونه علوی جهان روحانی!
نه نشاط وصفای وجدانی !

انسان ، بوعاشقانه وحکیمانه سوزلری مطالعه ایتدکجه « ناظم » محترمنه جداً بیان احترام قیدینه دوشیور . کنج ناظم بکنت هوسله وفقط پك بیوك بروقوف وتمیزایله تعقیب ایتدکاری

بو مسلك نازكیٔ ادبی تقدیر وتبریك ایچون ذهنمزده مناسب تعبیر بیله بوله‌میورز .

سعادت غزته‌سی : شباط ۱۷ سنه : ۱۳۰۲

تفکر

بزده شعرا ، حسیات قلبیه‌لرینه تبعیت ایده‌جك اولسه خلق آراسنده ـ رومانجیلردن اقدم ـ مربیٔ افکار ادب اونلر طانمش اولور .

حکمت حیات ، معرفت جمعیت دیسکله دخی تعریف وتوصیفی قابل اوله‌میان رومانجیلغك اوروپایه نسبتله ملکمزده پك آز ترقی ایتمسندن افکار عمومیه‌نك کنجینهٔ آداب وعوارف بیله‌جکی آثاری وجوده کتیرمك رومانجیلردن غیری برصنف خلقه یعنی ادبایه حصر ایدلدی . فقط بزده بو منوریت عرفانیه‌نك بقای کمالنه بدل سرعت زوالنه ، فنای اقبالنه چالیشلدی .

اویله آکلادم که شاعر اولمق ایچون ـ بعضلرك ظنی کبی برقاچ فسون و فسانه دکل ـ کورمك ، آکلامق ، دوشونمك کبی خصائصه مربوط دها نازك مزیتلری اکتساب ایتمك لازمدر .

علی الخصوص اذواق طبیعیه‌دن ، احوال وجدانیه‌دن ذوقاً ادباً محرومیتی مدت حیاتی قدر مؤسف اولان شاعرلر طبیعی او مزایای ادبیه‌نك خارجنده‌درلر . خبر ویردیکم او شاعرلر ایسه جمعیتنده یشادیغی خلقك حسی نظرله کوریله‌جك احوال وحرکاتنی ، اخلاق وعاداتنی ـ ادراك ادبیسنه کوره ـ تصویر

ایدوب (فنالق) ، (فضیلت) ، دیه ایکی صحیفهٔ حکمتی کوستره بیلنلر ، او ایکی نقطهٔ عبرتی تفریق ایدنلردر .

دوشونملیدرکه مؤثر ایله اثری برزمانده کوره بیلمك قابل اوله میه جقدر . بناءً علیه مؤثر اثر کوسترملیدر . فقط صفحهٔ حیات معنویه یه درج ایدیله جك بر نامك ، روزکاردن فنا بولدیغنی کورمك ، او نامی طاشیانك علویت افکارینه قائل اولمندرکه بوده « آز چوق معلومات متنوعه » ایله استحصال اولنور موفقیتلردن دکلدر !

اکرم بکك ماهیت ادبیه واقتدار شاعرانه‌سی ایسه بوکونا تعریضاتك نصفندن زیاده‌سنه جواب مسکت اوله بیله جکی ایچون یکی براثرلرندن بحث ایله برایکی سوز سویلمکی آرزو ایلدم .

❋

تفکر

اکرم بکك بونام ایله براثری دها نشر اولندی . کتابك عنوانی تفکر ، نتیجه‌سی تأثر ، تأثردن صکره ینه تفکردر .

اوقورکن دوشوندم که ، بوکتابی مطالعه ایتدکدن صکره مؤلف محترمنه ایفای تشکردن عاجز قاله جغز .

لسانمزده شرف تحریرندن الك اول اکرم بکك مباهی اولمسی لازم کلن بو مجموعهٔ بدایعك هرکسجه وهلهٔ تقدیر ایدیله میه جك البته برمزیتی واردر .

بو کتابك بعض صحیفه‌لری خزان و بهار کبی ایکی موسم تنویر ایدر .... لیل و نهار کبی بری طلوعه ، دیکری غروبه تابعدر ...

« مثلا برخسته‌یه تصادف اولنور که زائرندن متأثر اولور .

« اون یدی یاشندنبری خوابکاهنده فراش استراحته اوزانمش ... ناصیه‌سنده بر پارلاقلق وار که حدت ذکاسنه ـ کوزلرنده بر اویانقلق وار که عافیت وجودینه دلالت ایدر . یاتدیغی یرده هیچ بر سوز سویلکسزین یالکز آره صره قوللرینی تحریك ایدرك قارشیسنده برفرح طفلانه ایله اویونه دالمش ایکی یاشنده بر صبینك ترنماتنی استماع ... حرکاتنی تماشا ایله مشغولدر .

« هیهات ! .. کنج دیدیکمز او بدبخت فراش استراحته اختیاریله اوزانمامش ... فلك اونی بر داء دوا ناپذیر ایله اسیر بستر ملال ایتمش .

« جبیننده‌کی پارلاقلق منجمد اولمش بر نور ذکانك طونوق بر تمثالیدر . کوزلرنده‌کی اویانقلق منعدم اولمش بر قدرت نطقیه‌نك ترجمان انفعالیدر ... آره صره میل ابتسام ایله بر ممنونیت موقته کوسترییور ، کیم بیلیر نه ایچوندر ؟ ...

ای سوزلری خیالمی تلطیف ایدن ملك ،
ای نشئه‌سی درونمه رقت ویرن چیچك ،
طورغونلغی حضورمی تالان ایدن چوجق ،
ای خنده‌سی کونش کبی جانکاهه منعکس ؛
ای نظره‌سی جنانه ویرن درلو درلو حس ،
محزونلغی حیاتمی لرزان ایدن چیچك ! . .

ایشته طبعه ذوق ، روحه روح دیگر ویرن بو سوزلر ، اومناظری تماشا ایله ، تفکر ایله وجوده کلمش بدایعدر .

« قارشیسنده بر صبی ... بر معصوم ملك کوریلیر که اوچ سنه لك و اوچ آیلق بر یاوروندر .

« ایپکدن دها نازك .. صیرمه دن دها پارلاق اولان صاری صاچلری طوغدیغندنبری کسیلمامش ... بوحال ایله کورنلر قیز ظن ایدر ... کندیسی ارکك ... اسم مخلصیده (نژاد) در ... کوزلرینك نور جوالی ترجمه اولنسه چیقه جق شودر : نشئه لی برمسرت .. عارضه سز برمسعودیت .. فرحلی بر عافیت

« پدری ایسه اوکا باقدقجه قلبنده کی حسیاتی شویله خلاصه ایده بیلیر ! بدیهی برابتلا .. جلی برشفقت .. نهانی برخوف واندیشه »

اکرم بك بو بدایع شعریه یی وجوده کتیرمك ایچون وجدانی شرح ایتمشدر . بونوع اثرلردن طولایی استادمزی تکرار تکرار تبریك ایدرز .

ارباب قلمدن اولوب ده عائله محبتنی تقدیر ایده مینلر بو کتابی اوقوسونلر .

حسه تعلق ایدن سوزلرك شوق ایله اوقونه جغنی بیلمینلر ، ینه بو کتابی اوقوسونلر . بومعالئ شعریه ، تفکر سایه سنده وجوده کلمشدر . « تفکر » دن ذوق آله میانه تأسف ایتمك ایچون مؤلف عالیقدرینك وقتی یوقدر . او ، اکثریا دوشونیور . اسبابی سؤال اولسه دیرکه :

« دوشونمه‌یی سورم محرم ملالمدر .
اودر بنی دوشونن حال اغبرارمده ،
دوشونمه‌دن کچه‌مم یاربی همالدر :
اودر بنی آرایان حین انکسارمده ؛
بنم ندیمهٔ روحم تفکراتمدر .
دم تفکرم اك خوش دم حیاتمدر . »

* * *

اودم‌که شام غریبانه روی آفاقی
سیه نقاب ایله منظور چشم رقت ایدر ،
اودم‌که بادشبانکه چمنده اوراقی
حزین ادا ایله مألوف آه حسرت ایدر ،
دیکوب نظاره‌می نجم پرتو افشانه
دوشونمه‌یی سورم متصل خموشانه
پك خوش ! پك لطیف !

PL
206
Z58